



Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»



Διπλωματική εργασία:

Φορολογία – Φοροδιαφυγή - Αποτελεσματικότητα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων:
Μελέτη περίπτωσης ο Τομέας του Τουρισμού

Πασχάλογλου Ευαγγελία

A.M.: 09419

Επιβλέπων: Χαρίκλεια Βαβούρα, Διδάκτωρ, University of Nottingham

Αιγάλεω 2021



Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»



Master Thesis:

Taxation – Tax Evasion – Effective collection of Public Revenues:

Case Study – The greek tourism sector

Paschaloglou Evaggelia

A.M.: 09419

Supervisor: Charikleia Vavoura, Ph. D., University of Nottingham

Αιγάλεω 2021



Τίτλος εργασίας
Φορολογία – Φοροδιαφυγή - Αποτελεσματικότητα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων:
Μελέτη περίπτωσης ο Τομέας του Τουρισμού

Εγκρίθηκε από την εξεταστική επιτροπή την 20/10/2021

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής

Α/α	ΟΝΟΜΑ ΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΔΑ/ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
	Βαβούρα Χαρίκλεια	Διδάκτωρ University of Nottingham	
	Αλεξόπουλος Ανδρέας	Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	
	Χυζ Αλίνα	Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	

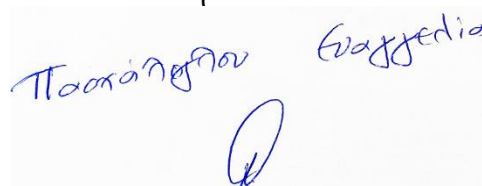
ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Ευαγγελία Πασχάλογλου του Θεοδώρου, με αριθμό μητρώου 09419 φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Δημόσια Οικονομική και Πολιτική του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Η Δηλούσα



Ευαγγελία Πασχάλογλου

Στους πολυτιμότερους ανθρώπους, την οικογένειά μου.

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά τον Καθηγητή κύριο Ιωάννη Βαβούρα για την πολύτιμη συνδρομή του και τις συνθήκες ελευθερίας, που μου διασφάλισε κατά την συγγραφή της παρούσας εργασίας.

Επίσης θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον Πρόεδρο του Μ.Π.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική», Καθηγητή κύριο Θεόδωρο Παπαηλία για την αρωγή, την ηθική συμπαράσταση και τον εποικοδομητικό του ρόλο καθ'όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Περίληψη

Είναι γεγονός, ότι η φορολογία αποτελεί ένα σημαντικό μέσο το οποίο συνδέεται με την άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής, έτσι ώστε να είναι σε θέση το κράτος να μπορεί να εντοπίζει πόρους, οι οποίοι θα χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση των αναγκών του, καθώς και να διαθέτει στην κοινωνία δωρεάν δημόσια αγαθά. Αντίστοιχα, ολοένα και περισσότερο διάχυτη θα είναι η προσπάθεια διαρκώς και περισσότερων πολιτών στο να προβούν σε κινήσεις απόκρυψης τμήματος του εισοδήματός τους, είτε για λόγους που υπαγορεύονται από σκοπιμότητα των ατόμων είτε για λόγους που συνδέονται με αδυναμία πληρωμής των επιβαλλόμενων φόρων τους. Είναι επίσης γεγονός, ότι τόσο η παραβατικότητα όσο και η φοροδιαφυγή είναι ζητήματα διαχρονικής φύσεως, τα οποία εξαιτίας της οικονομικής κρίσης έχουν εμφανίσει σημαντική διόγκωση. Όμως σε κάθε περίπτωση η απόκρυψη της φορολογητέας ύλης ενός τμήματος του εισοδήματος των πολιτών αποτελεί σημαντική απώλεια κρατικών εσόδων.

Στην παρούσα εργασία επιχειρήθηκε μια ανάλυση του φαινομένου της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής τόσο συνολικά στην Ελλάδα όσο και πιο συγκεκριμένα στον κλάδο του τουρισμού.

Ειδικότερα, σχετικά με το πεδίο του τουρισμού, ένα βασικό συμπέρασμα το οποίο εξάχθηκε από την ανάλυση των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην έρευνά μας είναι το γεγονός, ότι η μείωση της φορολογίας θα συμβάλει στην μείωση της φοροδιαφυγής στον τουριστικό τομέα, ενώ και η παροχή κινήτρων και φοροελαφρύνσεων στις επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα που επλήγησαν από τον COVID 19 θα επηρεάσουν θετικά ως προς την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.

Επίσης, ένα σημαντικό μέτρο που πρέπει να εφαρμοστεί αρχής γενομένης από τη φετινή χρονιά είναι η ανάγκη σημαντικής ενίσχυσης του αριθμού των επιτόπιων ελέγχων στις τουριστικές επιχειρήσεις από υπαλλήλους της ΑΑΔΕ, καθώς σύμφωνα με την έρευνά μας το εν λόγω μέτρο θα συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην περιστολή του φαινομένου της φοροδιαφυγής στον τουριστικό τομέα και θα αποτελέσει μια καλή πρακτική για την καταπολέμηση του φαινομένου της φοροδιαφυγής συνολικά στην Ελλάδα, επεκτεινόμενο και σε άλλους κλάδους πέραν του κλάδου του τουρισμού.

Λέξεις κλειδιά : Φορολογία, Φοροδιαφυγή, Φόροι, Τουριστικός κλάδος.

Abstract

It is a fact that taxation is an important tool associated with fiscal policy, so that the state is able to identify resources that will be used to finance its needs, as well as to make available to society free public goods. Accordingly, the attempt of more and more citizens to make moves to hide part of their income will be more and more widespread, either for reasons dictated by the expediency of individuals or for reasons related to the inability to pay their taxes. It is also a fact that both delinquency and tax evasion are long-standing issues, which have increased significantly due to the economic crisis. But in any case, the concealment of the taxable material of a part of the income of the citizens is a significant loss of state revenues.

In the present work, an analysis of the phenomenon of tax evasion and tax avoidance was attempted both in Greece as a whole and more specifically in the tourism sector.

In particular, in the field of tourism, a key conclusion drawn from the analysis of the responses of the participants in our research is the fact that the reduction of taxation will help reduce tax evasion in the tourism sector, while providing incentives and tax cuts for tourism businesses affected by pandemic COVID 19 will have a positive impact on tackling tax evasion.

Also, an important measure that must be implemented starting from this year is the need to significantly increase the number of on-site inspections in tourism companies by employees of AADE, as according to our research this measure will greatly contribute to the reduction of the phenomenon of tax evasion in the tourism sector and will be a good practice to combat the phenomenon of tax evasion in Greece as a whole, extending to other sectors besides the tourism sector.

Keywords: Taxation, Tax evasion, Taxes, Tourism industry.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	xiii
Abstract	xv
Κατάλογος πινάκων.....	xix
Κατάλογος γραφημάτων.....	xix
Κεφάλαιο 1:Εισαγωγή.....	- 1 -
1.1 Σκοπός.....	- 1 -
1.2 Διάρθρωση εργασίας.....	- 2 -
Κεφάλαιο 2: Έννοια του τουρισμού και των τουριστικών επιχειρήσεων	- 5 -
2.1 Έννοια τουρισμού και τουριστικών επιχειρήσεων	- 5 -
2.2 Οι συνέπειες του τουρισμού	- 7 -
2.3 Η συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία.....	- 11 -
2.3.1 Συνεισφορά του τουρισμού στο ΑΕΠ	- 12 -
2.3.2 Συνεισφορά του τουρισμού στην απασχόληση	- 13 -
2.3.3 Έσοδα από τον τουρισμό.....	- 14 -
2.3.3 Αφίξεις αλλοδαπών	- 14 -
2.3.4 Μέση κατά κεφαλήν δαπάνη.....	- 15 -
Κεφάλαιο 3: Φορολογία και ανάπτυξη, οικονομική θεωρία, αναγκαιότητα φόρων.....	- 17 -
3.1 Η έννοια και οι κατηγορίες των φόρων.....	- 17 -
3.2 Σκοπός και αναγκαιότητα φορολογίας.....	- 18 -
3.2.1 Έσοδα	- 19 -
3.2.2 Αναδιανομή	- 20 -
3.2.3 Ανατιμολόγηση	- 21 -
3.2.4 Εκπροσώπηση	- 21 -
3.3 Το ελληνικό φορολογικό σύστημα.....	- 22 -
3.4 Φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων.....	- 24 -
3.5 Φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων	- 31 -
3.6 Αδυναμίες ελληνικού φορολογικού συστήματος.....	- 32 -
Κεφάλαιο 4: Φοροδιαφυγή και μέτρα αντιμετώπισης.....	- 37 -
4.1 Η έννοια της φοροδιαφυγής	- 37 -

4.2 Η έννοια της φοροαποφυγής	- 38 -
4.3 Αίτια φοροδιαφυγής στην Ελλάδα	- 38 -
4.4 Συνέπειες φοροδιαφυγής	- 41 -
4.5 Μέθοδοι φοροδιαφυγής.....	- 41 -
4.6 Είδη φορολογικών ελέγχων.....	- 48 -
4.7 Μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής	- 53 -
4.8 Οφέλη από την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής	- 56 -
Κεφάλαιο 5: Αναγκαστικά μέτρα είσπραξης και ο νόμος 4174/2013.....	- 61 -
5.1 Αναγκαστικά μέτρα είσπραξης	- 61 -
5.1.2 Αρμόδιοι φορείς που συνδέονται με την αναγκαστική είσπραξη	- 62 -
5.1.3 Μέτρα που συνδέονται με τη διασφάλιση των οφειλών του Δημοσίου	- 62 -
5.1.4 Μέτρα αναγκαστικής είσπραξης	- 63 -
5.2 Μέτρα που σχετίζονται με την αναγκαστική είσπραξη.....	- 64 -
5.2.1 Κατάσχεση κινητών των οποίων η κατοχή βρίσκεται στον οφειλέτη	- 64 -
5.2.2 Κατάσχεση εις χείρας πιστωτικών ιδρυμάτων.	- 66 -
5.2.3 Κατάσχεση ακινήτων.....	- 67 -
5.2.4 Διαδικασία ενδικοφανούς προσφυγής.....	- 68 -
5.2.5 Οδηγίες για την επιτάχυνση είσπραξης δημοσίων εσόδων.....	- 69 -
Κεφάλαιο 6: Ερευνητικό μέρος.....	- 71 -
6.1 Εισαγωγή.....	- 71 -
6.2 Σκοπός έρευνας	- 71 -
6.3 Μεθοδολογία έρευνας και χαρακτηριστικά δείγματος.....	- 71 -
6.4 Εργαλείο έρευνας	- 72 -
6.5 Περιορισμοί της έρευνας.....	- 74 -
Κεφάλαιο 7: Ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας.....	- 75 -
7.1 Ανάλυση δημογραφικών στοιχείων.....	- 75 -
7.1 Ανάλυση ερωτήσεων σχετικά με τα δημοσιονομικά προβλήματα και τη φοροδιαφυγή .-	78 -
7.3 Ανάλυση απαντήσεων περιστολής φοροδιαφυγής	- 89 -
7.4 Ανάλυση συσχετίσεων	- 97 -

7.4.1 Εξέταση συσχετίσεων με δημογραφικούς παράγοντες	- 97 -
7.4.2 Εξέταση συσχετίσεων μεταξύ των ερωτήσεων της έρευνας	- 112 -
Συμπεράσματα.....	- 119 -
Βιβλιογραφία.....	- 123 -
Α. Ελληνική.....	- 123 -
Β. Ξενόγλωσση.....	- 125 -
Γ. Ηλεκτρονική.....	- 126 -
Γ. Παράρτημα: Ερωτηματολόγιο.....	- 127 -

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1: Συνεισφορά τουρισμού στο ΑΕΠ περιόδου 2015 - 2019.....	- 12 -
Πίνακας 2: Συνεισφορά τουρισμού στην απασχόληση περιόδου 2015 - 2019	- 13 -
Πίνακας 3: Πορεία εσόδων από τον τουρισμό περιόδου 2015 – 2019 (Ποσά σε δις ευρώ).....	- 14 -
Πίνακας 4: Πορεία αφίξεων αλλοδαπών περιόδου 2015 - 2019	- 14 -
Πίνακας 5: Μέση κατά κεφαλήν δαπάνη περιόδου 2015 - 2019.....	- 15 -
Πίνακας 6: Βασικά στοιχεία φορολογίας φυσικών προσώπων	- 26 -
Πίνακας 7: Προκαταβολή φόρου εισοδήματος εταιριών	- 31 -

Κατάλογος γραφημάτων

Γράφημα 1: Κατανομή φύλου	- 75 -
Γράφημα 2: Κατανομή ηλικιών	- 76 -
Γράφημα 3: Κατανομή ερωτηθέντων με βάση το μορφωτικό επίπεδο	- 76 -
Γράφημα 4: Κατανομή ετών υπηρεσίας συμμετεχόντων στην έρευνα	- 77 -
Γράφημα 5: Σημαντικότερο δημοσιονομικό πρόβλημα της χώρας.....	- 78 -
Γράφημα 6: Έκφραση γνώμης σχετικά με το επίπεδο φορολογίας στην Ελλάδα..	- 79 -
Γράφημα 7: Βαθμός στον οποίο οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές ενθαρρύνουν τη φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή	- 80 -
Γράφημα 8: Βαθμός στον οποίο η επιχειρηματική ηθική επηρεάζει τη φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή.....	- 81 -
Γράφημα 9: Βαθμός στον οποίο φοροδιαφεύγουν τα ξενοδοχεία σήμερα.....	- 82 -
Γράφημα 10: Βαθμός στον οποίο φοροδιαφεύγουν τα εστιατόρια σήμερα	- 83 -

Γράφημα 11: Βαθμός στον οποίο φοροδιαφεύγουν τα τουριστικά γραφεία σήμερα-	84
-	
Γράφημα 12: Βαθμός στον οποίο φοροδιαφεύγουν τα ενοικιαζόμενα δωμάτια σήμερα	
.....	- 85 -
Γράφημα 13: Βαθμός στον οποίο φοροδιαφεύγουν τα κοσμηματοπωλεία σήμερα-	86 -
Γράφημα 14: Βαθμός στον οποίο βοηθά την φοροδιαφυγή η ατιμωρησία ή η παραγραφή προστίμων.....	- 86 -
Γράφημα 15: Κατά πόσο βοηθά την φοροδιαφυγή η ιδεοληψία των φορολογούμενων ότι δε θα τιμωρηθούν για τα φορολογικά παραπτώματά τους.....	- 87 -
Γράφημα 16: Κατά πόσο βοηθά την φοροδιαφυγή το μεγάλο χρονικό διάστημα που απαιτείται για την απονομή δικαιοσύνης.....	- 88 -
Γράφημα 17: Κατά πόσο βοηθά η κατάσχεση χρηματικών απαιτήσεων σε πιστωτικά ιδρύματα για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής.....	- 89 -
Γράφημα 18: Κατά πόσο βοηθά η κατάσχεση ακινήτων για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής	- 90 -
Γράφημα 19: Κατά πόσο αποτελεσματική είναι η είσπραξη των οφειλών από την ΔΟΥ σήμερα	- 91 -
Γράφημα 20: Έκφραση γνώμης σχετικά με το κατά πόσον η δημοσιοποίηση στοιχείων οφειλετών φυσικών και νομικών προσώπων για ποσό οφειλής άνω των 150.000€ άρθρο 42 Ν.4410/2016 βοήθησε για την τη ρύθμιση των οφειλών.....	- 92 -
Γράφημα 21: Έκφραση γνώμης σχετικά με το κατά πόσον ο Νόμος 4446/2016 με το άρθρο του για την οικειοθελή αποκάλυψη φορολογητέας ύλης βοήθησε τους φορολογούμενους να δηλώσουν και να καταβάλουν τα εισοδήματα που απέκρυψαν. -	93 -
Γράφημα 22: Έκφραση γνώμης σχετικά με το κατά πόσον η μείωση της φορολογίας θα συμβάλει στην μείωση της φοροδιαφυγής στον τουριστικό τομέα.	- 94 -
Γράφημα 23: Έκφραση γνώμης σχετικά με το κατά πόσον η παροχή κινήτρων και φοροελαφρύνσεων στις επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα που επλήγησαν από τον COVID 19 θα επηρεάσουν θετικά ως προς την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής. -	95 -
Γράφημα 24: Έκφραση γνώμης σχετικά με το κατά πόσον η σημαντική ενίσχυση του αριθμού των επιτόπιων ελέγχων στις τουριστικές επιχειρήσεις από υπαλλήλους της ΑΑΔΕ θα συμβάλει στην περιστολή του φαινομένου της φοροδιαφυγής στον τουριστικό τομέα	- 96 -

Κεφάλαιο 1:Εισαγωγή

1.1 Σκοπός

Δεν επιδέχεται αμφισβήτησης, ότι η φορολογία αποτελεί ένα σημαντικό μέσο το οποίο συνδέεται με την άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής, έτσι ώστε να είναι σε θέση το κράτος να μπορεί να εντοπίζει πόρους, οι οποίοι θα χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση των αναγκών του, καθώς και να διαθέτει στην κοινωνία δωρεάν δημόσια αγαθά. Αντίστοιχα, ολοένα και περισσότερο διάχυτη είναι η προσπάθεια διαρκώς και περισσότερων πολιτών στο να προβούν σε κινήσεις απόκρυψης τμήματος του εισοδήματός τους, είτε για λόγους που υπαγορεύονται από σκοπιμότητα των ατόμων είτε για λόγους που συνδέονται με την αδυναμία πληρωμής των επιβαλλόμενων φόρων τους. Είναι επίσης γεγονός, ότι τόσο η παραβατικότητα όσο και η φοροδιαφυγή είναι ζητήματα διαχρονικής φύσεως, τα οποία εξαιτίας της οικονομικής κρίσης έχουν εμφανίσει σημαντική διόγκωση. Όμως σε κάθε περίπτωση η απόκρυψη της φορολογητέας ύλης ενός τμήματος του εισοδήματος των πολιτών αποτελεί σημαντική απώλεια κρατικών εσόδων.

Από την πλευρά της, η ελληνική κυβέρνηση είναι αναγκασμένη να προβεί σε σύλληψη και αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, έτσι ώστε μέσα από εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων να επιτευχθεί εξαναγκασμός των οφειλετών, ώστε οι τελευταίοι να εκπληρώσουν και να καταβάλλουν τις υποχρεώσεις τους μέσω της διαδικασίας αναγκαστικής είσπραξης των κρατικών εσόδων.

Είναι επομένως σαφές, ότι η αντιμετώπιση του φαινομένου της φοροδιαφυγής σε συνδυασμό με τον εξορθολογισμό των δαπανών, η ύπαρξη ενός δίκαιου φορολογικού συστήματος, καθώς και η ανάγκη η φορολογική διοίκηση να λειτουργήσει με έναν ιδιαίτερα αποτελεσματικό τρόπο θα συμβάλει στη σημαντική βελτίωση του αισθήματος εμπιστοσύνης των πολιτών προς το κράτος, καθώς και στην ενίσχυση της φορολογικής συνείδησής.

Ειδικότερα, σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη του φαινομένου της φοροδιαφυγής, η οποία αποτελεί σήμερα ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα κάθε κυβέρνησης και κάθε χώρας, καθώς η ύπαρξή της συνοδεύεται από την απόκρυψη φορολογητέας ύλης από τις αρχές, κάτι το οποίο στερεί σημαντικά ποσά από τα κρατικά έσοδα.

Προς αυτή την κατεύθυνση, ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναλύσει ζητήματα που συνδέονται με τη φορολογία και την είσπραξη των δημοσίων εσόδων στον τουριστικό κλάδο, ο οποίος αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες της ελληνικής οικονομίας σήμερα. Συνεπώς η έκταση του φαινομένου αυτού στον εν λόγω κλάδο αποτελεί μια σημαντική πληγή για τα κρατικά έσοδα.

Σήμερα, η φοροδιαφυγή στον τουριστικό κλάδο είναι σε υψηλά επίπεδα λόγω της υψηλής φορολογίας και του φορολογικού συστήματος, μια τάση η οποία διογκώθηκε ακόμα περισσότερο τη τελευταία δεκαετία λόγω της οικονομικής κρίσης και των φορολογικών μέτρων που έφερε η ανάγκη αύξησης των κρατικών εσόδων.

Δεν επιδέχεται αμφισβήτησης, ότι με ένα αποτελεσματικό φορολογικό μηχανισμό, ένα δίκαιο φορολογικό σύστημα και διαμόρφωση φορολογικής συνείδησης στους πολίτες θα επιτευχθούν τα καλύτερα αποτελέσματα για αύξηση των δημοσίων εσόδων και την ανάπτυξη και της οικονομίας.

Ειδικότερα, ο στόχος της εν λόγω εργασίας πέρα από την πραγματοποίηση μιας εκτενούς αναφοράς στην φοροδιαφυγή η οποία είναι από τα σημαντικότερα προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει ένα κράτος, και ιδιαίτερα στη χώρα μας που η φοροδιαφυγή είναι η μεγαλύτερη από ότι σε άλλες ανεπτυγμένες χώρες, είναι η αναφορά σε εκτενείς μεθόδους για την αποτελεσματική είσπραξη των δημοσίων εσόδων με έμφαση στον τουριστικό κλάδο.

Σε αυτό ακριβώς το πεδίο ιδιαίτερα σημαντική είναι η συμβολή των υπαλλήλων του ΚΕΦΟΜΕΠ, οι οποίοι συμμετείχαν στην έρευνά μας και μας παρείχαν σημαντικές πληροφορίες σχετικά με ζητήματα τα οποία συνδέονται με παραβάσεις στο πεδίο της φορολογίας, καθώς και με ζητήματα ως προς την είσπραξη των δημοσίων εσόδων, έτσι ώστε εν συνεχεία να καταστεί εφικτή η παρουσίαση προτάσεων για τη βελτίωση – αντιμετώπιση του εν λόγω φαινομένου.

1.2 Διάρθρωση εργασίας

Αναφορικά με τη διάρθρωση της παρούσας εργασίας, στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο σκοπό και στη διάρθρωση της εν λόγω εργασίας, ενώ στη συνέχεια στο δεύτερο κεφάλαιο θα γίνει αναφορά στην έννοια του τουρίστα, καθώς επίσης και του τουρισμού και των τουριστικών επιχειρήσεων, ενώ θα γίνει επίσης αναφορά στα είδη

των τουριστικών επιχειρήσεων, καθώς επίσης και στη σημασία που έχει ο τουρισμός στην ελληνική οικονομία σήμερα.

Εν συνεχεία, το τρίτο κεφάλαιο θα εστιάσει σε μεγάλο βαθμό σε ζητήματα, που συνδέονται με την έννοια των φόρων, τα είδη των φόρων, ενώ θα γίνει μια ιδιαίτερα αναφορά στο ελληνικό φορολογικό σύστημα, βασικό χαρακτηριστικό του οποίου είναι η ύπαρξη πλήθους νόμων, ενώ συνολικά σαν φορολογικό σύστημα χαρακτηρίζεται από μια αυξημένη πολυπλοκότητα.

Αντίστοιχα, στο τέταρτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας θα γίνει αναφορά στην έννοια της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής, στη σημασία που έχει το εν λόγω φαινόμενο για τα κρατικά έσοδα, ενώ θα αναφερθούν επίσης και οι σημαντικότεροι παράγοντες που συνδέονται με το εν λόγω φαινόμενο. Επίσης, στο εν λόγω κεφάλαιο θα γίνει αναφορά και στην έννοια και τα είδη των φορολογικών ελέγχων, όπως αυτά ορίζονται από την νομοθεσία στην Ελλάδα, ενώ τέλος θα γίνει παρουσίαση και ορισμένων μεθόδων καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, οι οποίοι εφαρμόζονται με επιτυχία τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό σήμερα.

Εν συνεχεία, στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους θα γίνει αναφορά αναγκαστικά μέτρα είσπραξης των δημοσίων εσόδων όπως αυτά έχουν προσδιοριστεί με βάση το Ν.Δ.356/1974 (Κ.Ε.Δ.Ε.) και το Ν.4174/2013 Κ.Φ.Δ.

Αντίστοιχα, στο έκτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας θα γίνει αναφορά στη μεθοδολογία της εργασίας, καθώς επίσης και στο δείγμα, το εργαλείο έρευνας και τη μέθοδος ανάλυσης της παρούσας έρευνας, ενώ στο έβδομο κεφάλαιο θα παρουσιαστούν τα ευρήματα των ερωτηματολογίων που διανεμήθηκαν σε υπαλλήλους του ΚΕΦΟΜΕΠ σχετικά με ζητήματα τα οποία συνδέονται με παραβάσεις στο πεδίο της φορολογίας, καθώς και με ζητήματα ως προς την είσπραξη των δημοσίων εσόδων.

Ακολούθως, η εργασία θα ολοκληρωθεί με το όγδοο κεφάλαιο, στο οποίο θα γίνει αναφορά στα κυριότερα συμπεράσματα που προέκυψαν σχετικά με το ελληνικό φορολογικό σύστημα, καθώς επίσης και στις μορφές αντιμετώπισης του φαινομένου της φοροδιαφυγής με έμφαση ιδίως στον τουριστικό τομέα, λόγω της σημασίας που διαδραματίζει για την ελληνική οικονομία, ως ένας από τους σημαντικότερους πυλώνες της.

Τέλος, μετά την ολοκλήρωση των συμπερασμάτων και των μελλοντικών προτάσεων θα ακολουθήσει η παράθεση των βιβλιογραφικών αναφορών που χρησιμοποιήθηκαν για τους σκοπούς περάτωσης της εν λόγω διπλωματικής εργασίας.

Κεφάλαιο 2: Έννοια του τουρισμού και των τουριστικών επιχειρήσεων

2.1 Έννοια τουρισμού και τουριστικών επιχειρήσεων

Όσον αφορά την έννοια του τουρισμού, σύμφωνα με τον Τσάρτα (1989), ορίζεται η μετακίνηση των ατόμων από έναν τόπο στον οποίο διαμένουν μόνιμα σε έναν άλλο τόπο, έχοντας σαν συνήθεις λόγους, τους λόγους ψυχαγωγίας.

Ένας άλλος χαρακτηριστικός ορισμός έχει δοθεί από τη Διεθνή Ακαδημία Τουρισμού (A.I.T. - Monte Carlo), η οποία οριοθετεί τον τουρισμό σαν ένα σύνολο από μετακινήσεις ατόμων και δραστηριοτήτων, οι οποίες δημιουργούνται από τις εξωτερικές και τις πραγματοποιήσεις των επιθυμιών, που έχουν τα άτομα αναφορικά με τις αποδράσεις τους. Αντίστοιχα, σύμφωνα με τον ορισμό της ακαδημίας Τουρισμού οι επιθυμίες αυτές των ατόμων εκδηλώνονται σε διάφορους βαθμούς και με διαφορετικό τρόπο και ένταση ανά άτομο (Τσάρτας, 1996).

Αντίστοιχα, σύμφωνα με την έρευνα του Αιγινίτη (1990), σαν τουρισμός εννοείται η μετατόπιση των πολιτών από μια χώρα σε μια διαφορετική από αυτή που διαβιούν ή από μια πόλη σε επίσης διαφορετική από αυτή που διαβιούν είτε με ομαδικό τρόπο είτε μεμονωμένα για λόγους βραχείας ή μακράς διάρκειας και σίγουρα όχι με στόχο τη μόνιμη διαμονή στον τόπο προορισμού, ενώ οι λόγοι μετάβασης είναι κατά κύριο λόγο για αναψυχή, ενώ σε αυτούς αποκλείεται η εργασία, λόγω του ότι επιφέρει άμεσα οφέλη στον μετακινούμενο από μια περιοχή σε μια άλλη.

Προς αυτή την κατεύθυνση, κινήθηκε και ο ορισμός των Hunziker και Krapf (1942), οι οποίοι στην έρευνά τους ανέφεραν ότι Τουρισμός είναι το «σύνολο των ενεργοποιημένων σχέσεων και γεγονότων κατά τη διάρκεια της μετακίνησης και παραμονής των ατόμων εκτός της συνήθους κατοικίας τους, χωρίς κίνητρο κερδοσκοπικής δραστηριότητας» (Τσάρτας, 1996).

Ουσιαστικά, ένα βασικό σημείο προβληματισμού στους ορισμούς που δόθηκαν αρχικά για τον τουρισμό είχε να κάνει με τη διαφορά μεταξύ της έννοιας του επισκέπτη και του τουρίστα, κάτι το οποίο επιλύθηκε το 1993, όταν η Στατιστική Επιτροπή του ΟΗΕ προχώρησε σε έγκριση του ορισμού που χρησιμοποιήθηκε από τη στιγμή εκείνη και

έπειτα, σύμφωνα με τον οποίο συντελείται ο διαχωρισμός των εννοιών επισκέπτης, τουρίστας και επισκέπτης μιας ημέρας με τις ακόλουθες έννοιες (Τσάρτας, 1989):

- **Επισκέπτης (Visitor)** είναι κάθε πολίτης, ο οποίος πραγματοποιεί ταξίδια σε έναν τόπο διαφορετικό από εκείνο του συνήθους περιβάλλοντος του και για διάστημα, το οποίο είναι μικρότερο από δώδεκα μήνες, ενώ ο βασικός σκοπός του εν λόγω ταξιδιού είναι διαφορετικός από το πεδίο της άσκησης δραστηριότητας για την οποία αμείβεται στον τόπο διαμονής του.
- **Τουρίστες (Tourists):** οι επισκέπτες οι οποίοι μετακινούνται από μια περιοχή σε μια άλλη και διαμένουν για τουλάχιστον μία νύχτα σε οργανωμένο ιδιωτικό κατάλυμα στον τόπο τον οποίο επισκέπτονται.
- **Επισκέπτες μιας ημέρας (One – day visitors):** Οι επισκέπτες οι οποίοι μετακινούνται από μια περιοχή σε μια άλλη, χωρίς όμως να παραμείνουν ούτε μια νύχτα σε ένα ιδιωτικό κατάλυμα στην τοποθεσία που μεταβαίνουν.

Όσον αφορά την έννοια του τουρίστα, με βάση τον παραπάνω ορισμό σαν τουρίστες θεωρούνται οι ακόλουθοι:

- Εκείνα τα άτομα τα οποία μετακινούνται από μια περιοχή σε μια άλλη είτε για λόγους ψυχαγωγικούς, είτε για οικογενειακούς λόγους, είτε επίσης για λόγους που σχετίζονται με την υγεία.
- Εκείνα τα άτομα τα οποία πηγαίνουν σε διάφορες περιοχές για συνέδρια, καθώς επίσης και για εκπρόσωποι οποιουδήποτε τύπου
- Άτομα τα οποία μετακινούνται από μια πόλη ή μια χώρα σε μια άλλη για επαγγελματικούς κατά βάση λόγους.
- Εκείνα τα άτομα, τα οποία πραγματοποιούν κρουαζιέρες, ακόμα και αν το χρονικό διάστημα της διαμονής τους είναι μικρότερο των 24 ωρών. (Τσάρτας, 1989)

Από την άλλη πλευρά, είναι γεγονός, ότι υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τύποι ταξιδιωτικών και τουριστικών επιχειρήσεων. Ειδικότερα, όπως ορίζεται με σαφήνεια από το άρθρο 1 του νόμου 4072/2014, σαν τουριστικές, ορίζονται εκείνες οι επιχειρήσεις, η δραστηριότητα των οποίων εδράζεται στον τουριστικό τομέα και αφορά στα ακόλουθα:

- Τουριστικά καταλύματα
- Εγκαταστάσεις οι οποίες αφορούν σε ειδικές τουριστικές υποδομές

- Τουριστικά γραφεία
- Γραφεία τα οποία συνδέονται με το πεδίο ενοικίασης των αυτοκινήτων.
- Επιχειρήσεις, η δραστηριότητα των οποίων αφορά στο πεδίο της εκμίσθωσης ή ενοικίασης Μοτοσικλετών και τετράτροχων οχημάτων άνω των 50 κυβικών.
- Τουριστικές Επιχειρήσεις Οδικών Μεταφορών (Τ.Ε.Ο.Μ.)
- Επιβατηγά αυτοκίνητα που προορίζονται για δημοσία χρήση.

2.2 Οι συνέπειες του τουρισμού

Αναφορικά με τον τουρισμό είναι γεγονός, ότι η σημερινή του μορφή άρχισε να εκτυλίσσεται από τον 20^ο αιώνα και έπειτα και κυρίως μετά την ολοκλήρωση του Δεύτερου Παγκοσμίου πολέμου, με αποτέλεσμα τα επόμενα χρόνια η εξέλιξη του να είναι ανάλογη των οικονομικών συνθηκών που επικράτησαν στον κόσμο. Όσον αφορά δε τις κυριότερες συνέπειες του τουρισμού, αυτές αφορούν κυρίως επιδράσεις του στο οικονομικό περιβάλλον, στο κοινωνικό περιβάλλον, στο πολιτισμικό και στο περιβαλλοντικό περιβάλλον (Ηγουμενάκης, 2000).

Σχετικά με το οικονομικό περιβάλλον, οι πιο σημαντικές επιδράσεις του σε κάθε περιοχή μπορεί να είναι τόσο θετικές όσο και αρνητικές για αυτή. Ειδικότερα, στις θετικές επιπτώσεις του τουρισμού στο επίπεδο της οικονομίας, μπορούν να συμπεριληφθούν για παράδειγμα η είσοδος εσόδων στις περιοχές που δέχονται τουρίστες, γεγονός το οποίο μπορεί να οδηγήσει σε βελτίωση συνολικά του βιοτικού επιπέδου της περιοχής (Ηγουμενάκης, et.al, 1998).

Δεν χωρά αμφιβολία, ότι τα χρήματα, που δαπανώνται από τα άτομα για τις αγορές τουριστικών προϊόντων, καθώς επίσης και για την κάλυψη των τουριστικών αναγκών τους αποτελούν κατά κύριο λόγο έσοδα για κάθε τουριστική περιοχή, συνεπώς και για τις περιοχές υποδοχής τους, κάτι το οποίο είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τις τοπικές οικονομίες (Ηγουμενάκης, et.al, 1998).

Το τελευταίο γίνεται ακόμα πιο σημαντικό αν ληφθεί υπόψη το γεγονός, ότι σε ορισμένες περιοχές το σύνολο του βιοτικού τους επιπέδου οφείλεται σε έσοδα τα οποία στην πλειονότητα των περιπτώσεων προέρχονται από τον τουρισμό (Ηγουμενάκης, et.al, 1998).

Επιπροσθέτως, στα θετικά του τουρισμού συγκαταλέγεται η μείωση της ανεργίας και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στις τοπικές οικονομίες, λόγω κυρίως της δημιουργίας επενδυτικών έργων για την ικανοποίηση των αναγκών των τουριστών στις περιοχές αυτές (Ηγουμενάκης, et.al, 1998).

Ενδεικτικά, τέτοιου είδους έργα είναι η δημιουργία ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων, τουριστικών επιχειρήσεων κλπ, στοιχεία τα οποία όπως αναφέρθηκε πριν συμβάλλουν στη μείωση της ανεργίας και στην αύξηση των θέσεων εργασίας, κάτι το οποίο είναι κομβικής σημασίας ιδίως σε εποχές κρίσεως όπως η σημερινή στην Ελλάδα (Ηγουμενάκης, et.al, 1998).

Εν προκειμένω, αυτό που κατορθώνεται μέσω του τουρισμού είναι η τόνωση των οικονομικών δραστηριοτήτων στις περιοχές υποδοχής, καθώς όταν σε μια περιοχή υπάρχει τουρισμός, τότε η ύπαρξη αυτή συνδυάζεται με και με τη δημιουργία τουριστικών υποδομών, οι οποίες προέρχονται είτε μέσω ιδιωτικών ή κρατικών χρηματοδοτήσεων, δημιουργώντας οφέλη συνολικά για την τοπική κοινωνία, τα οποία δεν περιορίζονται μόνο στη μείωση της ανεργίας, αλλά και στη γενικότερη ανάπτυξη της περιοχής, αυξάνοντας μακροπρόθεσμα το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της (Ηγουμενάκης, et.al, 1998).

Αντίθετα, στις αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού, μπορούμε να αναφέρουμε, το φαινόμενο της εποχικότητας, το οποίο χαρακτηρίζει κατά κύριο λόγο τον τουρισμό, κάτι το οποίο επηρεάζει αρνητικά συνολικά την περιοχή αυτή για την υπόλοιπη περίοδο, καθότι είναι αρκετά συνηθισμένο συνολικά οι κάτοικοι της περιοχής να εργάζονται μόνο την τουριστική περίοδο, ενώ την υπόλοιπη περίοδο οι κάτοικοι να παραμένουν ανενεργοί, στοιχείο το οποίο είναι εναντίων της παραγωγικότητάς τους (RAI Consultants Public Ltd, 2005).

Από την άλλη πλευρά, ένα βασικό χαρακτηριστικό του τουρισμού είναι οι αυξήσεις τιμής γης, καθώς επίσης και των κατοικιών, αλλά και γενικότερα του πληθωρισμού, κάτι το οποίο είναι εναντίον της οικονομίας της περιοχής υποδοχής των τουριστών, ενώ δεν πρέπει να παραγνωριστεί το γεγονός, ότι οι τιμές αυτές εκτός των τουριστών επηρεάζουν και τους ντόπιους κατοίκους της. (RAI Consultants Public Ltd, 2005)

Σχετικά με το κοινωνικό περιβάλλον, συνολικά οι επιπτώσεις του τουρισμού περιέχουν τόσο θετικές όσο και αρνητικές επιδράσεις, ενώ όσον αφορά τις βασικότερες κοινωνικές επιδράσεις, αυτές είναι οι κάτωθι: (Ηγουμενάκης, et.al, 1998)

- Επιπτώσεις του τουρισμού στα άτομα, την κοινωνία και την οικογένεια, λόγω του ότι ο τουρισμός οδηγεί στην ύπαρξη αλληλεπίδρασης μεταξύ ντόπιων και τουριστών, γεγονός το οποίο οδηγεί σε συχνή μεταβολή των προτύπων, τα οποία υπάρχουν για αιώνες, καθώς επίσης και των ατόμων, τα οποία προσπαθούν να μιμηθούν τις συμπεριφορές και τους τρόπους ζωής των τουριστών, στοχεύοντας μέσω αυτού στο ότι θα γίνουν σαν αυτούς, ειδικά αν πρόκειται για τουρίστες ανώτερου κοινωνικού και μορφωτικού επιπέδου από αυτούς.
- Επιπτώσεις του τουρισμού στο κομμάτι της ηθικής συμπεριφοράς των ατόμων, επιδράσεις δηλαδή οι οποίες περιέχουν φαινόμενα τόσο εγκληματικότητας, όσο και πορνείας ή τζόγου κλπ, κάτι το οποίο λόγω της ανάμειξης των ντόπιων με τους τουρίστες, συμβάλλουν στη δημιουργία νέων κοινωνικών δεδομένων, καθώς επίσης και νέων κοινωνικών συσχετισμών, αποτέλεσμα του οποίου είναι η ύπαρξη των παρεκκλίσεων που αναλύθηκαν παραπάνω.
- Επιπτώσεις του τουρισμού στο κομμάτι της δημόσιας υγείας, οι οποίες είναι άμεση συνέπεια της συσσώρευσης τους σε επίπεδο πληθυσμού, ο οποίος επέρχεται στις τουριστικές περιοχές και ιδιαίτερα σε χώρους κοινόχρηστους, ή χώρους εστίασης, καθώς λόγω της ύπαρξης ασθενειών λοιμωδών και μεταδοτικών (με χαρακτηριστικότερες την ηπατίτιδα και το AIDS), είναι απαραίτητη η ύπαρξη μέτρων με στόχο την ασφάλεια των ατόμων έναντι των παραπάνω κινδύνων.

Αντίστοιχα, στις θετικές επιπτώσεις του τουρισμού στο κοινωνικό περιβάλλον, μπορούν να περιληφθούν η οικονομική ανεξαρτησία, καθώς επίσης και η αποδέσμευση των νέων ατόμων από το περιβάλλον της οικογένειας, λόγω της επαγγελματικής τους κινητικότητας, η οποία είναι απόρροια της μεγάλης απορρόφησης των νέων ατόμων από τον τουριστικό τομέα (RAI Consultants Public Ltd, 2005).

Όπως είναι φανερό, το παραπάνω έχει σαν συνέπεια την ενίσχυση των εισοδημάτων των νέων πολιτών, γεγονός το οποίο κατά επέκταση συμβάλει στον περιορισμό της εξάρτησής των νέων από το οικογενειακό τους περιβάλλον, ενώ αυξάνει σε μεγάλο βαθμό στον οποίο οι νέοι άνθρωποι είναι οικονομικά ανεξάρτητοι (RAI Consultants Public Ltd, 2005).

Αναφορικά δε με τις επιπτώσεις του τουρισμού, στο πεδίο του περιβάλλοντος, στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφερθεί, ότι περιλαμβάνονται τόσο θετικές όσο και αρνητικές επιπτώσεις (Ηγουμενάκης, et.al, 1998).

Στις θετικές επιπτώσεις του τουρισμού, συγκαταλέγονται τόσο η πιθανότητα ευαισθητοποίησης των τοπικών και εθνικών αρχών, με απώτερο στόχο τη λήψη μέτρων, τα οποία θα στοχεύσουν στην συνολική προστασία του περιβάλλοντος (Ηγουμενάκης, et.al, 1998).

Από την άλλη πλευρά, στις αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού στο πεδίο του περιβάλλοντος, είναι δυνατή η εστίαση στις περιβαλλοντικές καταστροφές, οι οποίες συντελούνται σε περιοχές με έντονες φυσικές ομορφιές, μέσω της δημιουργίας τουριστικών εγκαταστάσεων, καθώς επίσης και περιοχών με έντονη ηχητική ρύπανση (για παράδειγμα προερχόμενη από νυχτερινά κέντρα), στοιχεία τα οποία μαστίζουν τις τουριστικές περιοχές που προσελκύουν πλήθος τουριστών, υποβαθμίζοντας και επιβαρύνοντας παράλληλα το φυσικό περιβάλλον τους (Ηγουμενάκης, et.al, 1998).

Επιπλέον, στις αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού περιλαμβάνονται η ρύπανση των ακτών καθώς και των περιοχών δίπλα στις ακτές, απόρροια της ρίψης απορριμμάτων στις θάλασσες, καθώς και της ύπαρξης κατασκηνώσεων οι οποίες είτε είναι οργανωμένες είτε μη, οι οποίες όμως ρυπαίνουν το περιβάλλον, καθώς επίσης και των πυρκαγιών, οι οποίες δημιουργούνται στις τουριστικές περιοχές, οι οποίες οφείλονται σε πεταμένα αναμμένα τσιγάρα, λόγω αμέλειας των τουριστών (Ηγουμενάκης, et.al, 1998).

Όπως είναι γεγονός, τα παραπάνω στοιχεία συντελούν στη διατάραξη της ισορροπίας της οικολογίας, κάτι το οποίο επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό και προς το χειρότερο το επίπεδο ποιότητας της ζωής των κατοίκων των περιοχών (Ηγουμενάκης, et.al, 1998).

Τέλος, καθοριστικής σημασίας είναι οι επιπτώσεις του τουρισμού στο πεδίο του πολιτιστικού περιβάλλοντος, οι οποίες θα αναλυθούν κυριότερα στο επόμενο κεφάλαιο του πολιτιστικού τουρισμού, ενώ συνοπτικά είναι οι ακόλουθες (Ηγουμενάκης, et.al, 1998):

- Ο τουρισμός συμβάλλει σε πολλές περιπτώσεις στη μετατροπή του πολιτισμού σε εμπόρευμα, λόγω του ότι μέσω της τουριστικής κίνησης είναι δυνατή η

ύπαρξη αλλοιώσεων στα πολιτιστικά στοιχεία και στις παραδόσεις μιας περιοχής, στοιχείο το οποίο οδηγεί στην απώλεια του πραγματικού νοήματος του πολιτισμού, δημιουργώντας παράλληλα διάφορα στερεότυπα.

- Αντίθετα, το φαινόμενο της ευαισθητοποίησης των πολιτών, το οποίο έχει κάνει έντονη την εμφάνισή του, ύστερα από την εμφάνιση του τουρισμού σε μια περιοχή, λόγω της ύπαρξης ενός σπουδαίου μνημείου στην περιοχή, έχει σαν συνέπεια να αυξάνεται σημαντικά το ενδιαφέρον των ντόπιων ατόμων για την παράδοσή τους, κάτι το οποίο μέχρι την στιγμή ανάπτυξης του τουρισμού δεν συνέβαινε.
- Από την άλλη πλευρά, η αξιοποίηση των μνημείων και των πολιτιστικών χώρων από την πλευρά του κράτους είναι έντονη στις περιοχές εκείνες, στις οποίες εκδηλώνεται τουριστική ζήτηση, με συνέπεια το κράτος να λαμβάνει συνήθως μέριμνα για την όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματική αξιοποίηση των μνημείων αυτών.
- Τέλος, μια συνέπεια του τουρισμού είναι επίσης η ύπαρξη φθορών σε αρχαιολογικούς και θρησκευτικούς χώρους, καθώς επίσης και σε μνημεία, στοιχείο το οποίο σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στο μεγάλο όγκο επισκεπτών που δέχονται τα μνημεία αυτά κάθε φορά, με συνέπεια την πρόκληση καταστροφών και σημαντικών φθορών στα μνημεία αυτά, αλλά και γενικότερα στους χώρους έκθεσής τους, με συνέπεια να είναι αναγκαία η άμεση λήψη μέτρων από το κράτος για την προστασία και συντήρηση των μνημείων αυτών.

2.3 Η συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία

Δεν επιδέχεται αμφισβήτησης, ότι ο τουρισμός αποτελεί σήμερα έναν από τους πλέον σημαντικούς πυλώνες της ελληνικής οικονομίας και ο οποίος μάλιστα λειτούργησε ως ανάχωμα για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης της τελευταίας δεκαετίας, απόρροια της ραγδαίας αύξησης των επισκεπτών στη χώρα.

Στην παρούσα ενότητα μέσω της παράθεσης ορισμένων χρήσιμων στατιστικών θα συντελεστεί μια προσπάθεια, έτσι ώστε να αποτυπώσουμε τη σημασία που έχει ο τουρισμός σαν κλάδος για την Ελλάδα σήμερα, μέσω αποτύπωσης της πορείας του σε σχέση με άλλους δείκτες της ελληνικής οικονομίας, όπως είναι η συμμετοχή του τουρισμού στο ελληνικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ), καθώς επίσης και η συμμετοχή που έχει ο τουρισμός στο σύνολο της απασχόλησης στην Ελλάδα.

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να επισημανθεί, ότι σαν περίοδος μελέτης του εν λόγω ζητήματος θα τοποθετηθεί το διάστημα μεταξύ των ετών 2015 και 2019, περιόδου κατά την οποία η ελληνική οικονομία βρισκόταν στη δύνη της οικονομικής κρίσης, καταβάλλοντας όμως συνεχώς προσπάθειες, ώστε να κατορθώσει να ανακάμψει, κάτι το οποίο επιτεύχθηκε σε μεγάλο βαθμό μέσα από την πορεία του κλάδου του τουρισμού στην Ελλάδα.

2.3.1 Συνεισφορά του τουρισμού στο ΑΕΠ

Όσον αφορά την συνεισφορά του τουρισμού στο ΑΕΠ της Ελλάδος αυτή απεικονίζεται στον παρακάτω πίνακα:

	2015	2016	2017	2018	2019
Συνεισφορά του τουρισμού στο ΑΕΠ	18,5%	18,6%	27,3%	30,9%	20,8%

Πίνακας 1: Συνεισφορά τουρισμού στο ΑΕΠ περιόδου 2015 - 2019

Πηγή: ΣΕΤΕ

Με βάση τον παραπάνω πίνακα είναι κάτι παραπάνω από εμφανές, ότι με το πέρασμα των ετών, η συνεισφορά του τουρισμού στο ΑΕΠ παρουσιάζει μια συνεχώς ανοδική τάση, γεγονός το οποίο οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη γεωγραφική θέση της χώρας και στο κλίμα της χώρας, στοιχεία τα οποία οδήγησαν στην προσέλκυση περισσότερων τουριστών με το πέρασμα των ετών και αφού σταθεροποιήθηκε η θέση της χώρας στην ευρωζώνη.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί, ότι η ραγδαία αυτή άνοδος του ποσοστού του τουρισμού στο ΑΕΠ της χώρας αποτελεί μια επιβεβαίωση, ότι ο τουρισμός αποτελεί το βασικό πυλώνα σήμερα για την ανάκαμψη συνολικά της ελληνικής οικονομίας, συνεπώς είναι βασικό να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση από τις ελληνικές αρχές για την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη προώθησή του.

Από την άλλη πλευρά, η μείωση του ποσοστού του τουρισμού στο ΑΕΠ της χώρας το 2019 μπορεί να ερμηνευτεί σε μεγάλο βαθμό από το γεγονός ότι η χώρα το 2019 ήταν σε έντονη αναπτυξιακή πορεία, γεγονός το οποίο μείωσε την εξάρτηση του ΑΕΠ της από τον κλάδο του τουρισμού με συνέπεια να παρατηρείται η εν λόγω μείωση στο ποσοστό συνεισφοράς του τουρισμού στο ΑΕΠ για το έτος αυτό.

2.3.2 Συνεισφορά του τουρισμού στην απασχόληση

Από την άλλη πλευρά, η συνεισφορά του κλάδου του τουρισμού στην απασχόληση για την περίοδο 2015 – 2019 παρουσιάζεται στα δεδομένα του ακόλουθου πίνακα ως εξής:

	2015	2016	2017	2018	2019
Συνεισφορά τουρισμού στην απασχόληση	23,1%	23,4%	24,8%	25,9%	21,7%

Πίνακας 2: Συνεισφορά τουρισμού στην απασχόληση περιόδου 2015 - 2019

Πηγή: ΣΕΤΕ

Με βάση τα δεδομένα του παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι καθώς περνούν τα έτη, ο αριθμός των εργαζομένων στον τουρισμό αυξάνεται, με αποτέλεσμα να αυξάνεται και η συνεισφορά του τουρισμού στη συνολική απασχόληση, κάτι το οποίο είναι ιδιαίτερα σημαντικό αν ληφθεί υπόψη, ότι από το 2010 και έπειτα η συνολική απασχόληση στην Ελλάδα έχει υποστεί σημαντικό πλήγμα με αποτέλεσμα τη ραγδαία αύξηση της ανεργίας και τη μείωση των θέσεων εργασίας.

Ουσιαστικά, τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα επιβεβαιώνουν τη στροφή των Ελλήνων προς τον τουρισμό, καθώς η συνεχής ανάπτυξη του τουρισμού συνέβαλε στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, γεγονός το οποίο οδήγησε στην αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων στον τουρισμό, κάτι το οποίο αποτελεί ένα θετικό σημάδι, το οποίο επιβεβαιώνει ότι ο τουριστικός κλάδος αποτελεί τον βασικό κλάδο ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας σήμερα, συνεπώς είναι ανάγκη να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στο κομμάτι της ενίσχυσης του τουρισμού.

Από την άλλη πλευρά, η μείωση της συνεισφοράς τουρισμού στην απασχόληση της χώρας το 2019 μπορεί να ερμηνευτεί σε μεγάλο βαθμό από το γεγονός ότι η χώρα το 2019 ήταν σε έντονη αναπτυξιακή πορεία, γεγονός το οποίο οδήγησε στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας με αποτέλεσμα να μειωθεί η εξάρτηση της απασχόλησης από της από τον κλάδο του τουρισμού με συνέπεια να παρατηρείται η εν λόγω μείωση στο ποσοστό συνεισφοράς του τουρισμού στην απασχόληση για το έτος αυτό, η οποία μείωση μάλιστα είχε ως συνέπεια η συνεισφορά του τουρισμού στην απασχόληση να πέσει κάτω και από τα επίπεδα του 2015 (23,1% έναντι 21,7%).

2.3.3 Έσοδα από τον τουρισμό

Αναφορικά δε με την πορεία των εσόδων από τον τουρισμό για την ελληνική οικονομία, η πορεία των εσόδων για την περίοδο μεταξύ των ετών 2015 και 2019 παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	2015	2016	2017	2018	2019
Έσοδα από τον τουρισμό	13,6	12,7	14,2	15,6	17,7

Πίνακας 3: Πορεία εσόδων από τον τουρισμό περιόδου 2015 – 2019 (Ποσά σε δις ευρώ)

Πηγή: ΣΕΤΕ

Αντίστοιχα, η σημαντική ανάπτυξη τουρισμού τα τελευταία χρόνια επιβεβαιώνεται και από το γεγονός της πορείας των εσόδων του τουρισμού, τα οποία παρουσίασαν ανοδική πορεία από το 2017 μέχρι το 2019 (ενώ το 2016 μειώθηκε ελαφρά), γεγονός το οποίο είναι ιδιαίτερα θετικό, καθώς σε μια περίοδο όπου η ελληνική οικονομία βρισκόταν υπό τη πίεση της οικονομικής κρίσης και των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής, ο τουρισμός πρόσφερε στην Ελλάδα περισσότερα έσοδα με το πέρασμα των ετών, στοιχείο το οποίο οδήγησε σε μεγάλο βαθμό και στη σταδιακή ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας χρόνο με το χρόνο, κάτι το οποίο βέβαια ανακόπηκε το 2020 λόγω της πανδημίας του COVID 19 για τα οποία όμως ακριβή στοιχεία για τη μείωση των εσόδων δεν έχουν δημοσιευτεί μέχρι σήμερα.

2.3.3 Αφίξεις αλλοδαπών

Αναφορικά δε με την πορεία των αφίξεων των αλλοδαπών από τον τουρισμό, η πορεία τους για την περίοδο μεταξύ των ετών 2015 και 2019 παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	2015	2016	2017	2018	2019
Αφίξεις αλλοδαπών	23,6	24,7	27,2	30,1	31,3

Πίνακας 4: Πορεία αφίξεων αλλοδαπών περιόδου 2015 – 2019 (ποσά σε εκατ. ευρώ)

Πηγή: ΣΕΤΕ

Δεν επιδέχεται αμφισβήτησης, παρατηρώντας κανείς τα δεδομένα του παραπάνω πίνακα, ότι η ανοδική πορεία των εσόδων από τον τουρισμό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό από τη ραγδαία άνοδο των αφίξεων των αλλοδαπών τουριστών, οι οποίοι με το πέρασμα των ετών αυξάνονταν γεγονός το οποίο μπορεί να θεωρηθεί ως ένα ιδιαίτερα θετικό σημάδι για την ελληνική οικονομία.

Ειδικότερα, εν μέσω της κρίσης η χώρας μας προσελκύει χρόνο με το χρόνο περισσότερους τουρίστες, καθώς μεταξύ των ετών 2015 και 2019 έχει παρατηρηθεί μια αύξηση κατά περίπου 8 εκατομμυρίων αφίξεων μη κατοίκων στην Ελλάδα, γεγονός το οποίο συνετέλεσε σε μεγάλο βαθμό και στη σταδιακή ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας.

2.3.4 Μέση κατά κεφαλήν δαπάνη

Αναφορικά δε με την πορεία της μέσης κατά κεφαλήν δαπάνης στον τουρισμό, η πορεία της για την περίοδο μεταξύ των ετών 2015 και 2019 παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	2015	2016	2017	2018	2019
Μέση κατά κεφαλήν δαπάνη	580	514	522	520	564

Πίνακας 5: Μέση κατά κεφαλήν δαπάνη περιόδου 2015 – 2019 (ποσά σε ευρώ)

Πηγή: ΣΕΤΕ

Με βάση τα όσα αποτυπώνονται στον παραπάνω πίνακα καθίσταται σαφές, ότι η αύξηση του αριθμού των τουριστών χρόνο με το χρόνο είχε σαν συνέπεια τη μείωση της μέσης κατά κεφαλήν δαπάνης, καθώς ολοένα και περισσότεροι τουρίστες προτιμούσαν τα οργανωμένα πακέτα διακοπών, τα λεγόμενα all inclusive, ενώ σε αυτό πρέπει να προστεθεί και το γεγονός ότι οι τουρίστες μειώνουν και το διάστημα παραμονής τους στη χώρα μας, γεγονός το οποίο οδηγούσε σε μειώσεις στη μέση κατά κεφαλήν δαπάνη.

Μόνη εξαίρεση με βάση τα δεδομένα του παραπάνω πίνακα είναι η αύξηση της μέσης κατά κεφαλήν δαπάνης το 2019, η οποία αυξήθηκε σημαντικά, κάτι το οποίο μένει να

διαπιστωθεί τα επόμενα έτη αν ήταν κάτι το παροδικό φαινόμενο ή θα συνεχίσει να υφίσταται η εν λόγω τάση.

Κεφάλαιο 3: Φορολογία και ανάπτυξη, οικονομική θεωρία, αναγκαιότητα φόρων

3.1 Η έννοια και οι κατηγορίες των φόρων

Ένας φόρος μπορεί να οριστεί ως η χρηματική επιβάρυνση που επιβάλλεται σε ιδιώτες ή ιδιοκτήτες ακινήτων για την υποστήριξη της κυβέρνησης, αποτελώντας μια πληρωμή που απαιτείται από τη νομοθετική αρχή. Ειδικότερα, ένας φόρος δεν είναι μια εθελοντική πληρωμή ή δωρεά, αλλά επιβεβλημένη εισφορά, που απαιτείται σύμφωνα με τη νομοθετική αρχή (Gash, 2011).

Οι φόροι διακρίνονται κατά κύριο λόγο σε δύο κατηγορίες στους άμεσους και έμμεσους φόρους. Εν προκειμένω, ένας άμεσος φόρος είναι εκείνη η μορφή που επιβάλλεται από τις αρμόδιες φορολογικές αρχές στο άτομο που τον πληρώνει, δηλαδή στο φορολογούμενο. Παραδείγματα άμεσης φορολογίας αποτελούν ο φόρος ιδιοκτησίας και ο φόρος εισοδήματος (Gash, 2011).

Από την άλλη πλευρά, στον έμμεσο φόρο, που είναι επίσης γνωστός ως εισπρακτέος φόρος, η εισπραξη του πραγματοποιείται από τους μεσάζοντες, ενώ παραδείγματα έμμεσων φόρων αποτελούν ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), καθώς επίσης και ο φόρος που επιβάλλεται επί των πωλήσεων (Gash, 2011).

Ορισμένοι από τους πλέον κοινούς τύπους φόρων που επιβάλλονται τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς είναι ο φόρος που επιβάλλεται στο εισόδημα των εταιριών, ο φόρος εισοδήματος προσωπικού, ο ΦΠΑ, οι δασμοί, ο φόρος που παρακρατείτε από τα ενοίκια, ο ειδικός φόρος κατανάλωσης, καθώς επίσης και ο δημοτικός φόρος ιδιοκτησίας (Gash, 2011).

Σύμφωνα με την ελληνική και τη διεθνή βιβλιογραφία, υπάρχουν τρεις κατηγορίες φορολογικών συντελεστών, οι οποίοι διακρίνονται στους προοδευτικούς, αναλογικούς κι αντίστροφα προοδευτικούς (Gordon et. al., 1995).

Πιο συγκεκριμένα, ένας προοδευτικός φορολογικός συντελεστής χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει έναν φόρο ο οποίος εμφανίζει αύξηση παράλληλα με τις αυξήσεις του εισοδήματος (Gordon et. al., 1995).

Οι προοδευτικοί συντελεστές εμφανίζουν υψηλότερο εισόδημα έχουν τη δυνατότητα να προβούν σε περισσότερες πληρωμές φόρου σε σχέση με τα άτομα που εμφανίζουν

μικρότερα εισοδήματα, με συνέπεια το στοιχείο αυτό να έχει ως αποτέλεσμα, τα προοδευτικά ποσοστά φορολογίας να αναδιανέμουν τον πλούτο και το εισόδημα (Gordon et. al., 1995).

Αντίθετα, ένας αντίστροφα προοδευτικός φόρος υφίσταται στις περιπτώσεις εκείνες, που ο φορολογικός συντελεστής εμφανίζει σημαντική μείωση, καθώς παρατηρούνται αυξήσεις στο ποσό που υπόκειται σε φόρο. Οι αντίστροφα προοδευτικοί συντελεστές οδηγούν σε μετατόπιση των φορολογικών υποχρεώσεων των πολιτών που έχουν υψηλότερο εισόδημα σε εκείνους του πολίτες που εμφανίζουν χαμηλότερα εισοδήματα, ενώ τέλος ένας αναλογικός φόρος υφίσταται όταν ο μέσος φόρος δεν εξαρτάται από το μέγεθος του εισοδήματος και επιβάλλεται με τον ίδιο τρόπο σε όλους τους φορολογούμενους (Gordon et. al., 1995).

3.2 Σκοπός και αναγκαιότητα φορολογίας

Οι φόροι αλλά και γενικότερα οι δημόσιες δαπάνες, πραγματοποιούνται μέσω αποφάσεων που λαμβάνονται σε επίπεδο πολιτικής, ενώ η επιβολή τους προέρχεται από τις τοπικές αρχές, οι οποίες επιβάλλουν τους φόρους σε διάφορες νομικές οντότητες. Με άλλα λόγια τόσο οι φόροι όσο και οι δημόσιες δαπάνες αποτελούν συνάρτηση των κυβερνητικών δεσμεύσεων κάθε τοπικής αρχής.

Επιπλέον, δεν επιδέχεται αμφισβήτησης, ότι οι κανονισμοί περί φορολογίας είναι περίπλοκοι και διαφέρουν από τη μια χώρα στην άλλη. Ο φορολογικός νόμος είναι αυτός ο οποίος θα καθορίσει σε ποια άτομα ή επιχειρήσεις θα επιβληθεί φόρος, ενώ και ο φορολογικός συντελεστής αποτελεί εκείνο το ποσοστό επί του οποίου πραγματοποιείται η επιβολή του φόρου (Gordon et. al., 1995).

Είναι επίσης γεγονός, ότι το φορολογικό πλαίσιο κάθε χώρας επιδρά σε σημαντικό βαθμό τόσο συνολικά στην οικονομία όσο και πολύ περισσότερο στο πεδίο της χρηματοδότησης. Αναφορικά με τους λόγους για τους οποίους συντελείται επιβολή των φόρων, με βάση τη διεθνή βιβλιογραφία αυτοί έχουν αναφερθεί σαν τα τέσσερα «R», από τα αρχικά των όρων Revenues, Redistribution, Reprising και Representation και οι οποίοι συνοψίζονται στα ακόλουθα (Ihori, 1991):

- Τα έσοδα (Revenues) είναι η σημαντικότερη ανάγκη φορολογίας. Ειδικότερα, τα έσοδα που συλλέγουν οι κυβερνήσεις μέσω της φορολογίας αξιοποιούνται

στο πεδίο της κατασκευής των κοινωνικών υποδομών, καθώς επίσης και των επενδύσεων που συνδέονται με υπηρεσίες κοινής ωφέλειας.

- Η αναδιανομή (Redistribution) συνδέεται με μια ισορροπημένη κατανομή του πεδίου του πλούτου μεταξύ του εισοδήματος μιας κοινωνίας.
- Η ανατιμολόγηση (Repricing) χρησιμοποιείται όταν συντελείται επιβολή φόρου για να καταστεί εφικτός ο έλεγχος της κατανάλωσης προϊόντων, όπως είναι για παράδειγμα ο καπνός και το αλκοόλ.
- Η εκπροσώπηση φορολογικού ελέγχου ή υπεράσπιση ελέγχου (Representation) έχει να κάνει με το ότι η φορολογία αντιπροσωπεύει τη λογοδοσία καθώς επίσης και μια περισσότερο βελτιωμένη διακυβέρνηση (Ihori, 1991).

3.2.1 Έσοδα

Στα φορολογικά συστήματα, η βασική αποστολή δεν είναι άλλη από τη χρηματοδότηση των ταμείων του δημόσιου τομέα. Πιο συγκεκριμένα, ο δημόσιος τομέας συνδέεται άμεσα με εκείνο το πεδίο της οικονομίας, η βασική ασχολία του οποίου είναι η παροχή θεμελιωδών υπηρεσιών κυβερνητικής φύσεως, ενώ αποτελείται από τη δημόσια κατανάλωση και μεταφορές (OECD, 2014).

Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με τις δραστηριότητες του δημόσιου τομέα, αυτές περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης, της σχολικής εκπαίδευσης, της πρόνοιας, των μεταφορών κ.λπ., ενώ η χρηματοδότηση αυτή πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο μέσα από φόρους (OECD, 2014).

Αξίζει επίσης να σημειωθεί, ότι ο δημόσιος τομέας είναι δυνατόν να παρέχει μεταξύ άλλων υπηρεσίες, οι οποίες δημιουργούν οφέλη για όλη την κοινωνία συνολικά και όχι μόνο ατομικά για τα άτομα που χρησιμοποιούν την εν λόγω υπηρεσία, από την οποία δεν είναι δυνατόν να συντελεστεί αποκλεισμός των μη πληρωτών. Όσον αφορά ενδεικτικά παραδείγματα τέτοιων υπηρεσιών, σε αυτά συγκαταλέγονται τα δημόσια πάρκα, η εκπαίδευση κλπ (OECD, 2014).

Τα άτομα με υψηλό εισόδημα πληρώνουν συνήθως πολύ περισσότερα σε υποχρεωτικές χρεώσεις, από αυτά που τους επιστρέφονται κατά τη διάρκεια της ασθένειας ή της ανεργίας, λόγω της ύπαρξης ενός ανώτατου ορίου όσον αφορά το ποσό της αποζημίωσης (OECD, 2014).

Ειδικότερα, στις περιπτώσεις εκείνες, που για την υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση ή άλλες συναφείς δραστηριότητες, η χρηματοδότηση πραγματοποιείται από φόρους και προσφέρονται δωρεάν ή με αρκετά χαμηλό κόστος, τότε σε αυτή την περίπτωση οι λιγότερο ευημερούντες πολίτες έχουν στη διάθεσή τους την ευκαιρία να αποκτήσουν μια ικανοποιητική εκπαίδευση και υγειονομική περίθαλψη, στοιχείο το οποίο δικαιολογεί σε μεγάλο βαθμό την επιβολή των φόρων από τα κράτη σήμερα (OECD, 2014).

3.2.2 Αναδιανομή

Το δεύτερο καθήκον του φορολογικού συστήματος, το οποίο καθιστά αναγκαία την επιβολή φορολογίας είναι η πραγματοποίηση αλλαγών ως προς την κατανομή του εισοδήματος και του πλούτου που πραγματοποιείται στα πλαίσια του μηχανισμού της αγοράς και η πιο ομοιόμορφη κατανομή των πόρων στον πληθυσμό (OECD, 2014).

Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της επιβολής μεγαλύτερου ύψους φόρου που χρεώνεται στους πολίτες που διαθέτουν μεγαλύτερα εισοδήματα και στους πλούσιους έναντι των πολιτών που έχουν χαμηλότερο πλούτο. Στην πραγματικότητα πρόκειται για μιας μορφή μερική ανακατανομή μεταξύ περιόδων στην ατομική ζωή, ενώ συνέπεια αυτή είναι η καταβολή υψηλότερων ποσών φόρων κατά τη διάρκεια περιόδων υψηλότερων επιπέδων εισοδήματος, ενώ εισφορές λαμβάνονται στα χρονικά εκείνα διαστήματα όπου υπάρχει χαμηλό εισόδημα (OECD, 2014).

Είναι σημαντικό να αναφερθεί, ότι ο βαθμός στον οποίο είναι αναδιανεμητικό το φορολογικό σύστημα διαφέρει μεταξύ των εθνών. Κατά αρχήν, όσο πιο υψηλές είναι οι αντισταθμιστικές φιλοδοξίες σε τόσο μεγαλύτερους φόρους οδηγούν. Οι υψηλοί φόροι, οι οποίοι κατανέμονται εκ νέου, σημαίνουν απαραίτητα υψηλούς φόρους σε άτομα με υψηλά εισοδήματα και μεγάλο πλούτο αν και μια βασική προϋπόθεση στην προκειμένη περίπτωση είναι να καθιστούν επιτρεπτό αυτοί τα άτομα αυτά το να φορολογούνται (Gordon et. al., 1995).

Ουσιαστικά, ένα δίλλημα το οποίο προκύπτει από τα παραπάνω είναι ότι σε μια σταδιακά παγκοσμιοποιημένη οικονομία, οι πλούσιοι και οι υψηλά αμειβόμενοι είναι αυτοί που είναι πιο δύσκολο να φορολογηθούν, λόγω του ότι απειλούν να μετακινηθούν με τα περιουσιακά τους στοιχεία σε άλλη χώρα που είναι πιο ευνοϊκή για

αυτούς η φορολογία, με συνέπεια να καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολο να επιτευχθούν αναδιανεμητικοί στόχοι (Gordon et. al., 1995).

3.2.3 Ανατιμολόγηση

Ο τρίτος λόγος που καθιστά αναγκαία την ύπαρξη της φορολογίας και του φορολογικού συστήματος είναι η ανάγκη να επηρεάσει το φορολογικό σύστημα την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη με το πέρασμα των ετών. Είναι γεγονός, ότι το κράτος ενεργεί με τρόπο αρκετά πατερναλιστικό, έχοντας δηλαδή την πρόθεση να επηρεάσει τη συμπεριφορά των πολιτών προς μια ορισμένη κατεύθυνση. Μπορεί να συμβεί μέσω της μεταβολής των μεγεθών των συντελεστών που συνδέονται με τη φορολογία με το πέρασμα των ετών, όταν προσπαθείτε να αμβλύνει τον επιχειρηματικό κύκλο (Gash, 2011).

Επιπλέον, είναι δυνατή η εστίαση στο πεδίο της καταπολέμησης ειδών, η παραγωγή των οποίων είναι επιβλαβής για το περιβάλλον ή και η κατανάλωσή τους, παράλληλα με την ενθάρρυνση της παραγωγής ή κατανάλωσης ορισμένων άλλων ειδών (Gash, 2011).

Για παράδειγμα είναι δυνατόν να περιλαμβάνονται μέσα σε αυτό ορισμένοι ειδικοί φόροι για ορισμένα αγαθά, όπως το αλκοόλ ή τα προϊόντα καπνού, προϊόντα δηλαδή για το οποία ο νομοθέτης επιθυμεί οι πολίτες να καταναλώνουν σε χαμηλές ποσότητες. Η λειτουργικότητα των εν λόγω φόρων είναι καθοριστικής σημασίας, καθώς τέτοιου είδους φόροι είναι δυνατόν να έχουν ως συνέπεια την ύπαρξη αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων λαμβάνοντας τες υπόψη και εσωτερικεύοντας το κόστος (Gash, 2011).

3.2.4 Εκπροσώπηση

Είναι γεγονός, ότι οι φόροι πρέπει να είναι σύνομοι με το πλαίσιο των νομικών αρχών κάθε χώρας, ενώ οι οικονομικές παρενέργειες των φόρων θα πρέπει να ελαχιστοποιούνται.

Ειδικότερα, οι φόροι θα πρέπει να επηρεάζουν με τέτοιο τρόπο το πεδίο της συμπεριφοράς των καταναλωτών, των επιχειρήσεων, αλλά και των μισθωτών, έτσι ώστε να αποκλείονται από την εμφάνισή τους φαινόμενα όπως η βραδύτερη ανάπτυξη, φορολογική απάτη ή φοροδιαφυγή (Gash, 2011).

Δεν επιδέχεται αμφισβήτησης, ότι είναι αρκετά πιο δυσχερές η πραγματοποίηση προβλέψεων των επιπτώσεων της παγκοσμιοποίησης στην εκπροσώπηση του φορολογικού ελέγχου (Gash, 2011).

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, οι ολοένα και πιο κινητές φορολογικές βάσεις δημιουργούν ταυτόχρονα τις δυσκολίες αντιμετώπισης και των τριών παραπάνω απαιτήσεων, χρηματοδότησης, ανακατανομής και επιρροής, ταυτόχρονα. Οι συγκρούσεις στόχων είναι άμεση συνέπεια του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης, ενώ χαρακτηριστική εφαρμογή της εν λόγω συνέπειας είναι η ύπαρξη του διλλήματος ανάμεσα στη χρηματοδότηση και στην αναδιανομή (Gash, 2011).

Ειδικότερα, στην περίπτωση εκείνη, όπου οι πολύ αμειβόμενοι και πλούσιοι είναι στην πραγματικότητα πιο εύκολο να επιλέξουν να μετακινηθούν μαζί με τα περιουσιακά τους στοιχεία σε σχέση με τα άτομα με χαμηλότερα εισοδήματα, στις περιπτώσεις εκείνες που επιβληθούν σε αυτούς υψηλότεροι φόροι. Άμεση συνέπεια μιας τέτοιας πραγματικότητας είναι η αποτυχία του φορολογικού συστήματος τόσο ως προς την ικανότητα χρηματοδότησης του δημόσιου τομέα όσο και ως προς την κατανομή της χρηματοδότησης στις διάφορες πηγές (Gash, 2011).

Είναι σημαντικό να σημειωθεί, ότι η επιλογή της χρηματοδότησης θα μπορούσε να είναι επίσης μια φορολογική μείωση για τα άτομα με υψηλά επίπεδα εισοδήματος έναντι των ασθενέστερων οικονομικά πολιτών, αλλά στο πεδίο των πολιτικών, που είναι λιγότερο αναδιεμητικές.

Ειδικότερα, στην περίπτωση εκείνη που δοθεί προτεραιότητα στην αναδιανομή της εργασίας, τότε αυτό θα έχει σαν συνέπεια να υπάρξει μια σημαντική μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης, η οποία θα μπορούσε σε μεγάλο βαθμό να αποτελέσει μια οριστική λύση στο εν λόγω ζήτημα (Gash, 2011).

3.3 Το ελληνικό φορολογικό σύστημα

Είναι γεγονός, ότι η τελευταία δεκαετία στην Ελλάδα χαρακτηρίστηκε από την επίδραση της οικονομικής κρίσης, η οποία στη συνέχεια μετατράπηκε σε κρίση χρέους της χώρας. Αυτή είχε σαν συνέπεια, το ελληνικό φορολογικό σύστημα να αλλάζει συνεχώς για να εξυπηρετεί τα διαρκώς μεταβαλλόμενα μέτρα λιτότητας, που επιβλήθηκαν στη χώρα ελέω της προσπάθειας προσαρμογής της στις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης (KPMG, 2016).

Ένα από τα μακροχρόνια προβλήματα στην Ελλάδα στην Ελλάδα, ήταν η χαλαρή φορολογία και η φοροδιαφυγή. Αλλά από το 2010, η κυβέρνηση έχει εφαρμόσει (και συνεχίζει να εφαρμόζει) σημαντικό αριθμό νέων φορολογικών μέτρων. Οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν σε όλη την περίοδο 2010 - 2017 αφορούσαν υψηλότερους φόρους προστιθέμενης αξίας και υψηλότερους δασμούς για προϊόντα καπνού, καφέ, καύσιμα αυτοκινήτων, καθώς και υψηλότερη επιβάρυνση για λογαριασμούς ευρυζωνικής σύνδεσης, συνδρομητικής τηλεόρασης και σταθερού τηλεφώνου (KPMG, 2016).

Όσον αφορά τις συνθήκες, που πρέπει να πληρούνται και οι οποίες έχουν σαν συνέπεια να επιβληθεί φόρος σε κάποιον πολίτη στην Ελλάδα, αυτές είναι οι κάτωθι (KPMG, 2016):

- Μόνιμη κατοικία στην Ελλάδα
- Να έχει περάσει πάνω από 183 ημέρες στη χώρα κατά τη διάρκεια οποιουδήποτε ημερολογιακού έτους ·
- Να απασχολείται το άτομο ή να πραγματοποιεί αμειβόμενες επαγγελματικές δραστηριότητες στην Ελλάδα (εκτός εάν είναι δευτερεύοντες από επιχειρηματικές δραστηριότητες που πραγματοποιούνται σε άλλη χώρα)
- Να έχουν επενδύσεις ή επιχειρήσεις στην Ελλάδα ή να έχουν ετήσιο εισόδημα άνω των 3.000 ευρώ που προέρχεται από μισθούς, συντάξεις, αυτοαπασχόληση, διατροφή από σύζυγο (δεν περιλαμβάνεται η υποστήριξη παιδιών) ή γεωργικές δραστηριότητες (KPMG, 2016).

Από την άλλη πλευρά, οι πολίτες σε περίπτωση που δεν έχουν φορολογητέο εισόδημα στην Ελλάδα, παρόλα αυτά θα πρέπει να υποβάλουν φορολογική δήλωση εάν διαθέτουν αυτοκίνητο (μοτοσικλέτα, βάρκα ή αεροσκάφος), ή είναι συνεργάτες σε εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, είτε έχουν αγοράσει ή κατασκευάσει ένα κτίριο, αποκομίζοντας εισόδημα από ακίνητα ή γη ή διαθέτοντας πισίνα μεγαλύτερη από 25 m² (πρέπει να δηλώσουν τα άτομα εισόδημα τουλάχιστον 11.600 ευρώ για εξωτερική πισίνα και 17.400 ευρώ για εσωτερική) (KPMG, 2016).

Αξίζει να σημειωθεί επίσης, ότι η Ελλάδα σαν χώρα έχει συνάψει συμφωνίες διπλής φορολογίας με διάφορες χώρες, όπως: Αργεντινή, Αυστρία, Βέλγιο, Καναδάς, Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Αίγυπτος, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ουγγαρία, Ισλανδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Δημοκρατία της Κορέας, Λουξεμβούργο, τις Κάτω Χώρες,

τη Νορβηγία, την Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακική Δημοκρατία, τη Σουηδία, την Ελβετία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τις ΗΠΑ (KPMG, 2016).

Σε γενικές γραμμές, οι μεμονωμένοι φορολογούμενοι στην Ελλάδα είναι υπόχρεοι στο να καταβάλλουν τα ακόλουθα είδη φόρων: φόρος εισοδήματος, εισφορά κοινωνικής ασφάλισης, που αφαιρείται στην πηγή, φόρος κεφαλαίου (γνωστός και ως φόρος κληρονομιάς / δωρεά μεταξύ βίβλων / κέρδη λαχειοφόρων αγορών και φόρος μεταβίβασης ακινήτων), καθώς επίσης και φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) που είναι έμμεσος φόρος που εφαρμόζεται στη βασική τιμή όλων των προϊόντων και υπηρεσιών που διατίθενται στη χώρα (KPMG, 2016).

Ειδικότερα, υποκείμενο σε φόρο είναι το συνολικό καθαρό εισόδημα των ατόμων ή των επιχειρήσεων, που παράγεται στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό. Το εισόδημα που φορολογείται είναι το άθροισμα των εσόδων από όλες τις πηγές, μετά την αφαίρεση ορισμένων αναγνωρισμένων εξόδων που σχετίζονται με αυτό το εισόδημα (KPMG, 2016).

Οι πηγές εσόδων κατηγοριοποιούνται στον Ελληνικό Κώδικα Φόρου Εισοδήματος ως εξής (KPMG, 2016):

- ακίνητη περιουσία
- χρηματοοικονομικά μέσα / κινητές αξίες
- επιχειρηματικές δραστηριότητες
- γεωργικές δραστηριότητες.
- μισθωτές υπηρεσίες
- υπηρεσίες ελεύθερων επαγγελματιών και οποιωνδήποτε άλλων πηγών

3.4 Φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων

Όσον αφορά το πεδίο της φορολογίας των φυσικών προσώπων στην Ελλάδα, η σημαντικότερη ρύθμιση του πραγματοποιήθηκε μέσω του νόμου 2238 του 1994, πάνω στον οποίο έχουν προστεθεί ένα πλήθος από τροποποιήσεις από τότε μέχρι και σήμερα.

Ειδικότερα, όσον αφορά τη φορολογική βάση, αυτή συνδέεται με το αποκτώμενο καθαρό εισόδημα των πολιτών τόσο από την Ελλάδα όσο και από το εξωτερικό, το οποίο προέρχεται από πολίτες οι οποίοι έχουν τη φορολογική τους έδρα στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με τον κώδικα φορολογίας εισοδημάτων, ορίζονται τέσσερις κατηγορίες εισοδημάτων, οι οποίες φορολογούνται με διαφορετικό τρόπο και οι οποίες είναι οι κάτωθι (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 1994):

- Εισόδημα προερχόμενο από μισθωτές εργασίες και συντάξεις
- Εισόδημα προερχόμενο από επιχειρηματικές δραστηριότητες
- Εισόδημα προερχόμενο από κεφάλαια
- Εισόδημα προερχόμενα από υπεραξίες μεταβίβασης κεφαλαίων

Ειδικότερα, όπως φαίνεται από τον πίνακα 5, τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της φορολογίας φυσικών προσώπων στην Ελλάδα σήμερα είναι τα κάτωθι:

Παράμετρος	Περιγραφή
Φορολογική βάση και δικαιοδοσία	Φορολογικοί κάτοικοι: Παγκόσμιο καθαρό εισόδημα (υπόκειται σε προστασία από διπλή φορολόγηση)
	Μη φορολογικοί κάτοικοι: καθαρό εισόδημα που αποκτήθηκε στην Ελλάδα
Φορολογία οικογενειών	Ξεχωριστός υπολογισμός φόρων αλλά κοινή πραγματοποίηση φορολογικής δήλωσης
Σύστημα και εφαρμοζόμενοι συντελεστές	Τέσσερις κατηγορίες εισοδημάτων, οι οποίες αναφέρθηκαν παραπάνω
Κλίμακες συντελεστών φορολογίας εισοδημάτων από εργασία	9% (<10.000) 22% (≤€20.000), 28% (€20.001-€30.000), 36% (€30.001-€40.000), 44% (> €40.000)
Ανώτατος συντελεστής (περιλαμβανομένων των επιπλέον φόρων)	53% - 55% (για εισοδήματα > €40.000)
Εκπτώσεις φόρου	€1.900 έως 2.100 ανάλογα με τον αριθμό παιδιών και μείωση κατά €10 για κάθε €1.000 για εισόδημα μεγαλύτερο από €20.000 – Δεν εφαρμόζεται στο εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα
Εισόδημα από ενοίκια	15% (≤€12.000), 35% (€12.001-€35.000), 45% (>€35.001)
Μερίσματα και υπεραξία	15%

Τόκοι ομολόγων ελληνικού δημοσίου	0%
Ατομικές αγροτικές επιχειρήσεις	Αυτοτελώς και ομοίως με εισόδημα από μισθούς και συντάξεις

Πίνακας 6: Βασικά στοιχεία φορολογίας φυσικών προσώπων

Πηγή: DG Taxation and Customs Union, (2017)

Ειδικότερα, μετά τις τελευταίες αλλαγές που υπήρξαν για το οικονομικό έτος 2020 και οι οποίες περιγράφονται στον παραπάνω πίνακα, όσον αφορά τα εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις υπάρχει μια προοδευτική κλίμακα πέντε στον αριθμό οριακών φορολογικών συντελεστών, οι οποίοι κυμαίνονται από 9% για εισοδήματα μέχρι 10.000 ευρώ ετησίως και οι οποίοι φτάνουν το 44% για εισοδήματα μεγαλύτερα των 40.000 ευρώ, ενώ το αφορολόγητο είναι άμεσα συνδεδεμένο με το πόσα είναι αριθμητικά τα εξαρτημένα τέκνα κάθε οικογένειας, καθώς και ποιο είναι το ύψος του εισοδήματος (Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών, 2018).

Είναι σημαντικό στο σημείο αυτό να επισημανθεί, ότι για να είναι δυνατή η ύπαρξη μειώσεων φόρων στα φυσικά πρόσωπα θα πρέπει να πραγματοποιούν ηλεκτρονικές δαπάνες πληρωμής αγαθών και υπηρεσιών σε συγκεκριμένα ποσοστά ανάλογα με το ύψος του εισοδήματός τους, το οποίο για το 2020 ανερχόταν στο 30% του συνολικού εισοδήματος των πολιτών (Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών, 2018).

Άμεση συνέπεια του παραπάνω μέτρου ήταν σε περίπτωση μη κάλυψης του εν λόγω ποσοστού η προσαύξηση του φόρου εισοδήματος με το ποσό που προκύπτει από τη θετική διαφορά μεταξύ των απαιτούμενων δηλωθέντων ποσών, η οποία πολλαπλασιάστηκε με συντελεστή της τάξεως του 22% (Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών, 2018).

Από την άλλη πλευρά, όσον αφορά το εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα, στην εν λόγω περίπτωση το εισόδημα του φορολογούμενου προκύπτει από το σύνολο των εσόδων που έχει επιτύχει, αφαιρώντας από αυτά τις δαπάνες, τις αποσβέσεις και τις προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων. Ουσιαστικά, οι εν λόγω αποσβέσεις υπολογίζονται με βάση μια σειρά από συγκεκριμένους συντελεστές, οι οποίοι διαφοροποιούνται ανάλογα με την κατηγορία που εμπίπτουν στο ενεργητικό και οι οποίοι κυμαίνονται από ποσοστά μεταξύ 4% και 20% ανά έτος φορολογίας, μέχρι το σημείο εκείνο στο οποίο θα συμπληρωθεί το κόστος κτήσης του παγίου (Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών, 2018).

Σε περίπτωση δε που μετά τον παραπάνω υπολογισμό προκύψουν ζημιές, τότε αυτές μεταφέρονται για την επόμενη πενταετία και συμψηφίζονται με τυχόν νέα κέρδη που θα εμφανίσει το φυσικό πρόσωπο, ενώ από το 2017 και έπειτα ο τρόπος φορολόγησης των κερδών των φυσικών προσώπων ακολουθεί το μοντέλο της φορολογίας των μισθών και συντάξεων με τη μόνη διαφορά ότι για τα εισοδήματα από επιχειρηματική δραστηριότητα δεν προβλέπονται μειώσεις στο φόρο εισοδήματος. Μόνη εξαίρεση στο εν λόγω πεδίο αποτελούν τα εισοδήματα από ατομικές αγροτικές επιχειρήσεις, το οποίο ακολουθεί το ίδιο μοντέλο φορολόγησης με αυτό της κλίμακας των μισθωτών και συνταξιούχων, συμπεριλαμβανομένων και των μειώσεων στο φόρο εισοδήματος (Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών, 2018).

Με βάση τα παραπάνω είναι προφανές, ότι στις περιπτώσεις απόκτησης εισοδημάτων από μισθούς και συντάξεις σε συνδυασμό με εισόδημα που προέρχεται από ατομική αγροτική επιχείρηση, τότε οι μειώσεις φόρων υπολογίζονται μόνο μία φορά συνολικά για τα εισοδήματα, ενώ στις περιπτώσεις εκείνες που αποκτάται εισόδημα και από άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες, τότε η εν λόγω μείωση του φόρου αντιστοιχεί μόνο στο τμήμα εκείνο του εισοδήματος, το οποίο είναι απόρροια μισθωτής εργασίας και συντάξεων ή από ατομική αγροτική επιχείρηση (Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών, 2018).

Από την άλλη πλευρά στα εισοδήματα από κεφάλαιο περιλαμβάνονται όλα εκείνα τα εισοδήματα που αποκτώνται από ένα φυσικό πρόσωπο με τη μορφή μερισμάτων, δικαιωμάτων (royalties), καθώς και το εισόδημα το οποίο είναι προερχόμενο από ακίνητη περιουσία. Ειδικότερα, το εισόδημα από κεφάλαιο φορολογείται με αυτοτελές τρόπο αλλά με διαφορετικούς κάθε φορά συντελεστές, καθώς για παράδειγμα οι τόκοι φορολογούνται με 15% συντελεστή, ενώ τα μερίσματα 5%, ενώ το εισόδημα από ακίνητη περιουσία φορολογείται ανάλογα με το ύψος του από 15% (για εισόδημα μικρότερο από 12.000 ετησίως μέχρι 45% για εισοδήματα άνω των 35.000 ευρώ) (Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών, 2018).

Από την πλευρά τους τα φυσικά πρόσωπα απαλλάσσονται από φόρους οι οποίοι συνδέονται με τόκους ομολόγων ελληνικού δημοσίου, ενώ στο εισόδημα από ακίνητα, στις περιπτώσεις εκείνες που ο εκμισθωτής είναι φυσικό πρόσωπο, υπάρχει έκπτωση από το φόρο ποσοστού της τάξεως του 5% για δαπάνες επισκευών και συντηρήσεων, καθώς επίσης και ανακαίνισης ή άλλες λειτουργικές δαπάνες του ακινήτου, ενώ επίσης

εκπίπτουν το 10% των δαπανών αντιπλημμυρικών έργων και αποξήρανσης ελών, καθώς επίσης και το ποσό της αποζημίωσης που καταβάλλει βάσει νόμου ο εκμισθωτής στο μισθωτή κατά την περίπτωση της ολοκλήρωσης και λύσης της μίσθωσης του ακινήτου (Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών, 2018).

Τέλος, όσον αφορά το εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου, σύμφωνα με τα οριζόμενα από την νομοθεσία, το εν λόγω εισόδημα δημιουργείται από την υπεραξία που προκύπτει από πράξεις μεταβίβασης ακίνητης περιουσίας, καθώς και άλλων τίτλων, όπως μετοχές, κρατικά ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και χρηματοοικονομικά παράγωγα, μόνο όμως στις περιπτώσεις εκείνες, όπου οι εν λόγω συναλλαγές δεν αποτελούν επιχειρηματική δραστηριότητα (Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών, 2018).

Πιο συγκεκριμένα, με τον όρο υπεραξία γίνεται αναφορά στη διαφορά μεταξύ της τιμής κτήσης και της τιμής πώλησης, ενώ η εν λόγω υπεραξία υπολογίζεται μετά από αποπληθωρισμό της τιμής πώλησης και απομείωσης της με βάση συντελεστή που αποτελεί φθίνουσα συνάρτηση των ετών διακράτησης του ακινήτου (Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών, 2018).

Αξίζει στο σημείο αυτό να επισημανθεί, ότι υπεραξία η οποία φτάνει στο ποσό των 25.000 ευρώ απαλλάσσεται από φόρο, στις περιπτώσεις εκείνες, όπου ο φορολογούμενος έχει προβεί σε διακράτηση του ακινήτου για πέντε έτη, χωρίς το ίδιο διάστημα να έχει προβεί σε πράξεις μεταβίβασης της ακίνητης περιουσίας. Από την άλλη πλευρά, εάν υπάρχει ζημιά από την εν λόγω μεταβίβαση, τότε η εν λόγω ζημιά μεταφέρεται επ' αόριστο για συμψηφισμό με τυχόν μελλοντικά κέρδη που συνδέονται με υπεραξία, ενώ το εν λόγω εισόδημα που δημιουργία από πράξεις μεταβίβασης της υπεραξίας υπόκειται σε συντελεστή φορολογίας 15% (Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών, 2018).

Στο σημείο αυτό θα γίνει αναφορά στην εισφορά αλληλεγγύης, η οποία καθιερώθηκε από το 2011 σαν μια έκτακτη εισφορά από τους φορολογουμένους ανάλογα με το εισόδημά τους, η οποία αν και αρχικά ήταν ένα προσωρινό μέτρο, εντούτοις από το 2015 και έπειτα ενσωματώθηκε στον ΚΦΕ και αφορούσε στην επιβολή πρόσθετου φόρου για εισοδήματα άνω των 12.000 ευρώ ετησίως (Δημητρέλης, 2020).

Ειδικότερα, οι μόνες εξαιρέσεις από την ειδική εισφορά αλληλεγγύης αφορούσαν στα εισοδήματα των προσώπων, τα οποία είναι ολικώς τυφλοί, καθώς και εκείνων των

προσώπων, τα οποία παρουσιάζουν βαριές κινητικές αναπηρίες, όπως είναι για παράδειγμα ποσοστό αναπηρίας της τάξεως του 80% και άνω, ενώ από την εισφορά αλληλεγγύης εξαιρούνται επίσης και οι μακροχρόνια άνεργοι, οι οποίοι έχουν εγγραφεί στο μητρώο ανέργων του ΟΑΕΔ, όπως επίσης και όσοι λαμβάνουν τυχόν επιδόματα ανεργίας, υπό την προϋπόθεση ότι κατά το έτος της βεβαίωσης δεν είχαν πραγματικά εισοδήματα (Δημητρέλης, 2020).

Αξίζει να σημειωθεί επίσης, ότι για το 2021 υπάρχει αναστολή στην εισφορά αλληλεγγύης των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα, γεγονός το οποίο συμβάλει στην αύξηση στον μισθό που λαμβάνουν από την εργασία τους, καθώς πλέον δεν θα παρακρατείται η εισφορά αλληλεγγύης στις μηνιαίες αποδοχές τους, με συνέπεια την αύξηση των εισοδημάτων τους (Δημητρέλης, 2020).

Συνοπτικά, οι σημαντικότερες αλλαγές που συντελέστηκαν από το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης μέχρι σήμερα στο πεδίο της φορολογίας ανά έτος για την περίοδο των ετών 2010 - 2020 συνοψίζονται στις κάτωθι (Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών, 2018):

❖ 2010

- ✓ Αύξηση των κλιμάκων φορολογίας εισοδήματος από τέσσερις σε εννέα κλίμακες, βασικό χαρακτηριστικό των οποίων ήταν η ύπαρξη προοδευτικής αύξησης των συντελεστών, καθώς επίσης και η αύξηση του ανώτατου συντελεστή φορολογίας.
- ✓ Ύπαρξη αφορολόγητου ορίου συνδυαστικά με την προσκόμιση αποδείξεων για δαπάνες των φορολογουμένων.
- ✓ Θέσπιση τεκμαρτού προσδιορισμού εισοδήματος.
- ✓ Λογιστικός προσδιορισμός του εισοδήματος, καθώς επίσης και επέκταση της χρήσης των ταμειακών μηχανών σε μια σειρά από δραστηριότητες και επαγγέλματα, όπως ήταν οι ταμειακές μηχανές στις λαϊκές αγορές, στα ταξί, στα περίπτερα, καθώς επίσης και στα ενοικιαζόμενα δωμάτια.

❖ 2011

- ✓ Καθιέρωση ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης στο καθαρό ατομικό εισόδημα άνω των €12.000 (Ν. 3986/2011).
- ✓ Μείωση αφορολόγητου εισοδήματος από €12.000 σε €5.000 και αριθμού κλιμάκων από 9 σε 8. Εισαγωγή φορολογικού συντελεστή 10% για το κλιμάκιο

εισοδήματος €5.001 - €12.000. Για νέους έως και 30 ετών, συνταξιούχους άνω των 65 ετών και άτομα με ειδικές ανάγκες, αφορολόγητο €9.000 (Ν. 4024/2011).

- ✓ Ενίσχυση του ρόλου των τεκμηρίων διαβίωσης, τα οποία αυξήθηκαν κατά 30% κατά μέσο όρο για τις κατοικίες και κατά 60% για τα αυτοκίνητα.
- ✓ Καθιέρωση τέλους επιτηδεύματος για επιτηδευματίες και ελεύθερους επαγγελματίες, ανεξαρτήτως του εισοδήματός τους (Ν. 3986/2011).

❖ 2013

- ✓ Κατάργηση αφορολόγητου εισοδήματος και θέσπιση της ύπαρξης της έκπτωσης φόρου εισοδήματος.
- ✓ Περιορισμός των κλιμακίων φορολογίας εισοδήματος από 8 κλιμάκια σε μόλις τρία κλιμάκια.

❖ 2014

- ✓ Μείωση των ασφαλιστικών εισφορών των μισθωτών κατά 1,1%.

❖ 2015

- ✓ Αύξηση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος από 75% στο 100% για τις επιχειρήσεις.

❖ 2016

- ✓ Αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών των ελεύθερων επαγγελματιών
- ✓ Αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών υγειονομικής περίθαλψης
- ✓ Παγίωση της εισφοράς αλληλεγγύης στον Κώδικα φορολογίας εισοδημάτων.

❖ 2017

- ✓ Κατάργηση της μείωσης φόρου για ιατρικές δαπάνες
- ✓ Κατάργηση της μείωσης 1,5% που αφορούσε σε έκπτωση για εισοδήματα μισθών και συντάξεων.
- ✓ Μείωση έκπτωσης φόρου για εισοδήματα μισθωτών και συνταξιούχων με έναρξη 1.1.2020.

❖ 2020

- ✓ Μείωση ασφαλιστικών εισφορών εργοδοτών και ασφαλισμένων στο 22,54% και 14,12% αντίστοιχα.
- ✓ Αναστολή εισφοράς αλληλεγγύης μισθωτών ιδιωτικού τομέα για το 2021 (Naftemporiki.gr, 2021).

3.5 Φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων

Όσον αφορά την φορολογία εισοδήματος των νομικών προσώπων με βάση τις τελευταίες αλλαγές στην ελληνική νομοθεσία, μέσω των νόμων Ν. 4712/2020 και Ν. 4714/2020 θεσπίστηκαν οι κάτωθι αλλαγές:

- ✓ Μείωση προκαταβολής φόρου εισοδήματος εταιρειών ως εξής:

Μειώθηκε η προπληρωμή φόρου εισοδήματος εταιρειών για το φορολογικό έτος 2019 για νομικά πρόσωπα και άτομα που ασκούν επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Ειδικότερα, η μείωση είναι ανάλογη με τη μείωση του κύκλου εργασιών του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) κατά τους πρώτους έξι μήνες του 2020 σε σύγκριση με τους πρώτους έξι μήνες του 2019, ως εξής (ΕΥ, 2020):

Μείωση κύκλου εργασιών ΦΠΑ	Μείωση προκαταβολής φόρου
≥ 5% έως 15%	30%
15.01% έως 25%	50%
25.01% έως 35%	70%
>35%	100%

Πίνακας 7: Προκαταβολή φόρου εισοδήματος εταιριών

Πηγή: ΕΥ (2020)

Επιπλέον, σύμφωνα με τους νέους αυτούς νόμους, τα νομικά πρόσωπα ή τα άτομα που εκτελούν επιχειρηματικές δραστηριότητες δεν απαιτείται να υποβάλουν δηλώσεις ΦΠΑ σε όλη τη συγκρίσιμη περίοδο έξι μηνών ή μεταφέρονται από καθεστώς απαλλαγής από ΦΠΑ σε μη απαλλασσόμενο καθεστώς και αντιστρόφως εντός των συγκρίσιμων εξαμήνων περιόδων και δικαιούνται μείωση προπληρωμής φόρου κατά 50% (ΕΥ, 2020).

Επιπλέον, οι ωφέλιμες προβλέψεις σχετικά με τη μείωση της προκαταβολής φόρου δεν ισχύουν για (με εξαίρεση τις επιχειρήσεις για τις οποίες η προκαταβολή φόρου ορίζεται στο μηδέν, σύμφωνα με τα παραπάνω) (ΕΥ, 2020):

- ✓ Νέες νομικές οντότητες εντός των τριών πρώτων οικονομικών ετών από την έναρξη της δραστηριότητάς τους.
- ✓ Άτομα που ασκούν επιχειρηματικές δραστηριότητες που αποκτούν επιχειρηματικό εισόδημα για πρώτη φορά.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι σύμφωνα με τις νέες αυτές διατάξεις τα νομικά πρόσωπα ή τα άτομα που ασκούν επιχειρηματικές δραστηριότητες που επωφελούνται από τη μειωμένη προκαταβολή φόρου χωρίς να έχουν δικαίωμα στο σύνολό τους ή εν μέρει, υπόκεινται σε ποινή ίση με το διπλάσιο του ποσού της μειωμένης προκαταβολής φόρου από την οποία επωφελήθηκαν (ΕΥ, 2020).

✓ Έξοδα έρευνας και ανάπτυξης

Επιπλέον, οι νέες νομοθετικές ρυθμίσεις έχουν προβλέψει σημαντική αφαίρεση από τα έσοδα των νομικών προσώπων των εξόδων έρευνας και ανάπτυξης, καθώς τα έξοδα έρευνας και ανάπτυξης αφαιρούνται τη στιγμή της πραγματοποίησής τους από το ακαθάριστο εισόδημα των νομικών οντοτήτων αυξήθηκαν κατά 100% (αντί για 30%), ενώ η αυξημένη αφαίρεση των εξόδων έρευνας και ανάπτυξης ισχύει από την 1η Σεπτεμβρίου 2020 (ΕΥ, 2020).

Ειδικότερα, οι φορολογικοί συντελεστές των νομικών προσώπων έχουν μειωθεί από 29% σε 24% από το 2019 και αφορούν σε νομικά πρόσωπα, που τηρούν απλογραφικά και διπλογραφικά βιβλία (ΕΥ, 2020).

Από την άλλη πλευρά, ο φορολογικός συντελεστής για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, που έχουν νομική μορφή ήταν 13% για το 2019 και μειώθηκε σε 10% από 1.1.2020 (ΕΥ, 2020).

3.6 Αδυναμίες ελληνικού φορολογικού συστήματος

Είναι γεγονός, ότι το ελληνικό φορολογικό σύστημα χαρακτηρίζεται σήμερα ως ιδιαίτερα πολύπλοκο, γεγονός το οποίο σε συνδυασμό με την αδύναμη αλλά βελτιωμένη φορολογική διοίκηση αποθαρρύνουν τη συμμετοχή στην επίσημη οικονομία και μειώνουν τη φορολογική συμμόρφωση.

Ο δείκτης «Πληρωμή φόρων – Paying taxes» της Παγκόσμιας Τράπεζας κατατάσσει την Ελλάδα στην 28η θέση μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ ως προς τον χρόνο που αφιερώθηκε κατά την ολοκλήρωση των πληρωμών φόρου και 27η για τις διαδικασίες μετά την κατάθεση των δηλώσεων φόρου εισοδήματος, οι οποίες περιλαμβάνουν τις επιστροφές ΦΠΑ, τους φορολογικούς ελέγχους και τα διοικητικά ένδικα μέσα.

Άμεση συνέπεια των παραπάνω, ήταν η χαμηλή φορολογική συμμόρφωση και η κρίση να οδηγήσουν στη συσσώρευση μεγάλου φορολογικού χρέους. Το 2015, το συνολικό σωρευμένο φορολογικό χρέος ήταν πάνω από το 190% των καθαρών εισπράξεων

εσόδων, το οποίο ήταν ένα από τα μεγαλύτερα μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ. Επίσης, πάνω από το 75% του φορολογικού χρέους ήταν παλαιότερο από 12 μήνες, κάτι που το καθιστά πιο δύσκολο να εισπραχθεί (OECD, 2017).

Στην Ελλάδα, οι μέθοδοι φορολογικής συμμόρφωσης βασίστηκαν παραδοσιακά σε πρόστιμα καθώς και σε φορολογικούς ελέγχους. Μέχρι πρόσφατα, τα πρόστιμα καθορίζονταν χωρίς αναφορά στην ικανότητα πληρωμής και συχνά αποδείχθηκε ότι ήταν αδύνατο να εισπραχθούν. Τα παλαιά πρόστιμα συμβάλλουν σημαντικά στο μεγάλο μερίδιο του φορολογικού χρέους άνω των 12 μηνών, καθώς στο παρελθόν σπάνια διαγράφηκαν ακόμη και όταν ήταν αδύνατο να εισπραχθούν. Το 2017, εξακολουθούσαν να αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 35% του συνολικού φορολογικού χρέους (από 40% τα προηγούμενα έτη) (OECD, 2017).

Όσον αφορά τους ελέγχους, σε οικονομίες με μεγάλο μερίδιο συναλλαγών σε μετρητά, όπως η Ελλάδα, είναι λιγότερο αποτελεσματικά εργαλεία για την αποκάλυψη κρυφών εσόδων (Slemrod, 2007). Σε τέτοια περιβάλλοντα, η πρόσβαση σε πληροφορίες τρίτων είναι ζωτικής σημασίας για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Η ευρεία χρήση μετρητών προκάλεσε έναν μεγάλο ανεπίσημο τομέα στην Ελλάδα που, σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, θα μπορούσε να αντιπροσωπεύει περισσότερο από το 25% του ΑΕΠ (Bitzenis et al., 2016).

Χρησιμοποιώντας δεδομένα τραπεζικού δανεισμού, οι Artavanis et al., (2016) υπολόγισαν ότι περισσότερο από το 40% των εσόδων από την αυτοαπασχόληση δεν δηλώθηκε στις φορολογικές δηλώσεις και μόνο για το 2009 τα διαφυγόντα φορολογικά έσοδα ανήλθαν σε περισσότερο από το 10% των συνολικών εσόδων. Η άτυπη οικονομία ενδέχεται να έχει αυξηθεί σημαντικά κατά τη διάρκεια της κρίσης. Ουσιαστικά, εάν η ανεπίσημη οικονομία δεν είχε επεκταθεί κάπως, οι απαιτούμενες αυξήσεις των φορολογικών συντελεστών θα ήταν μικρότερες (Dellas et al., 2017).

Οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις των τελευταίων ετών, όπως θα αναλυθούν στο κεφάλαιο 4, αύξησαν τις προσπάθειες κατά της φοροδιαφυγής και βελτίωσαν τις προσεγγίσεις είσπραξης που βασίζονται σε καλύτερες διαδικασίες επιβολής και ενθαρρύνουν την εθελοντική φορολογική συμμόρφωση. Οι καλύτερες διαδικασίες επιβολής απαιτούν επέκταση της χρήσης ανάλυσης κινδύνου και στοχοθετημένων ελέγχων και πρόσβαση σε πληροφορίες τρίτων. Η ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης εξαρτάται από

την αύξηση της εμπιστοσύνης στη φορολογική διοίκηση και τη φορολογική επίγνωση (Muehlbacher et al., 2011).

Για παράδειγμα, η ίδρυση της ανεξάρτητης υπηρεσίας εσόδων, στις αρχές του 2017 είναι ένα μεγάλο βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση. Εκτός από την επέκταση της χρήσης ανάλυσης κινδύνων και στοχευμένων φορολογικών ελέγχων, ο νέος οργανισμός έχει εισαγάγει μια συστηματική προσέγγιση για την αντιμετώπιση του φορολογικού χρέους επιδιώκοντας συστηματικά τον μεγαλύτερο δυνατό αριθμό οφειλετών, δίνοντας προτεραιότητα σε νέα φορολογικά χρέη, μεγάλους φορολογούμενους και επιβολή προστίμων έναντι των στρατηγικών κακοπληρωτών (OECD, 2018).

Στο ίδιο μήκος κύματος με τα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω εστιάζει και η έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Tax Foundation (2020) για τη φορολογική ανταγωνιστικότητα στην Ελλάδα. Ειδικότερα, σύμφωνα με την εν λόγω έκθεση, οι κυριότερες αδυναμίες του ελληνικού φορολογικού συστήματος είναι οι κάτωθι:

- ✓ Η Ελλάδα έχει ποσοστό φόρου για εταιρίες, ο οποίος είναι υψηλότερος από το μέσο όρο των χωρών του ΟΑΣΑ, καθώς η Ελλάδα έχει εταιρικό φόρο 24%, ενώ ο μέσος όρος του ΟΟΣΑ είναι 23,3 %)
- ✓ Υπάρχουν αυστηροί περιορισμοί με τους οποίους έρχονται αντιμέτωπες οι επιχειρήσεις στην Ελλάδα αναφορικά με το συμψηφισμό των λειτουργικών ζημιών τους με μελλοντικά κέρδη, ενώ δεν είναι δυνατή η χρησιμοποίηση ζημιών προηγούμενων χρήσεων ώστε να μπορέσουν να μειώσουν το προηγούμενο φορολογητέο εισόδημα.
- ✓ Η Ελλάδα έχει ένα από τους υψηλότερους συντελεστές ΦΠΑ μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ (Tax Foundation, 2020).

Αντίθετα, σύμφωνα με την εν λόγω μελέτη τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα του ελληνικού φορολογικού συστήματος συνοψίζονται στα κάτωθι:

- ✓ Ο καθαρός φορολογικός συντελεστής 5% επί των μερισμάτων είναι σε χαμηλότερα επίπεδα από τον αντίστοιχο μέσο όρο φορολογικών συντελεστών των χωρών του ΟΟΣΑ, ο οποίος αγγίζει 23,9%.
- ✓ Η πολυπλοκότητα στο φόρο εισοδήματος είναι χαμηλότερη από τον μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ

- ✓ Οι κανόνες που σχετίζονται με το πεδίο της ελεγχόμενης αλλοδαπής επιχείρησης στην Ελλάδα είναι μέτριοι και ισχύουν μόνο για το παθητικό εισόδημα (Tax Foundation, 2020).

Κεφάλαιο 4: Φοροδιαφυγή και μέτρα αντιμετώπισης

4.1 Η έννοια της φοροδιαφυγής

Ο όρος φοροδιαφυγή αναφέρεται σε κάθε παράνομη ενέργεια (πράξη ή παράλειψη) που αποσκοπεί στη μερική ή ολική αποφυγή της νόμιμης φορολογικής επιβάρυνσης, δηλαδή στην καταβολή φόρου από τον υπόχρεο, γεγονός το οποίο οδηγεί σε μια συγκεκριμένη ανεπάρκεια των εσόδων, που είναι γνωστή και ως «φορολογικό κενό». Πιο συγκεκριμένα, όταν αναφερόμαστε σε φορολογικό κενό δεν αναφερόμαστε στο ποσό των πρόσθετων εσόδων που θα συλλέγονταν από μια αυστηρότερη εφαρμογή της νομοθεσίας (Franzoni, 1998).

Η φοροδιαφυγή γενικά θεωρείται ότι έχει αρνητικές επιπτώσεις, γιατί το κράτος αναγκάζεται να αυξήσει τη φορολογική επιβάρυνση προκειμένου να αντλήσει ένα ορισμένο μέγεθος εσόδων, με αποτέλεσμα να κλείνουν επιχειρήσεις που δεν θα έκλειναν (Franzoni, 1998).

Σε οικονομικούς όρους, τα προβλήματα της φοροδιαφυγής προέρχονται από το γεγονός ότι οι μεταβλητές που καθορίζουν τη φορολογική βάση (έσοδα, τις πωλήσεις, τα έσοδα, περιουσίας, κ.λπ.) δεν είναι συχνά «παρατηρήσιμες» (Franzoni, 1998).

Δηλαδή, με άλλα λόγια ένας εξωτερικός παρατηρητής δεν μπορεί να εξακριβώσει συνήθως το πραγματικό μέγεθος της φορολογικής βάσης ενός ατόμου, και ως εκ τούτου δεν μπορεί να γνωρίζει και την πραγματική φορολογική οφειλή του.

Μερικές φορές αυτή η γνώση μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω των δαπανηρών ελέγχων, οπότε μπορούμε να πούμε σε αυτή την περίπτωση, ότι η φορολογική βάση είναι επαληθεύσιμη, αλλά με ένα ιδιαίτερα μεγάλο κόστος. Επίσης, σε άλλες περιπτώσεις, ιδίως όταν αφορούν πληρωμές σε μετρητά, η φορολογική βάση είναι αδύνατο να επαληθευτεί σε οποιοδήποτε βαθμό. Έτσι, από την πλευρά τους οι φορολογούμενοι έχουν τη δυνατότητα να εκμεταλλευτούν αυτό το πλεονέκτημα της ελλιπούς ενημέρωσης σχετικά με την ευθύνη τους και να ξεφύγουν από τη φορολογία, δηλαδή να φοροδιαφύγουν (Franzoni, 1998).

Ένα άλλο πρόβλημα αναφορικά με τη μέτρηση της φοροδιαφυγής αφορά την ορθή οριοθέτηση της στο ευρύτερο σύνολο της παραοικονομίας. Γενικά δεν επιβάλλονται φόροι σε συναλλαγές στο σπίτι καθώς και σε εγκληματικές δραστηριότητες, οι οποίοι

είναι συνήθως πέρα από τα όρια πρόσβασης των αρχών και των επίσημων στατιστικών (Franzoni, 1998).

Ως εκ τούτου, ο σωστός καθορισμός των ορίων της φοροδιαφυγής είναι ένα εξαιρετικά δύσκολο έργο, στο οποίο η φοροδιαφυγή είναι συχνά αναπόσπαστη από άλλες παράνομες μη καταγεγραμμένες δραστηριότητες.

Παρόλα αυτά, αυτό που έχει σημασία είναι η αποτελεσματική φορολόγηση, δηλαδή το φορολογικό βάρος για τους ιδιώτες, καθώς το φορολογικό βάρος αυτό έχει σημαντικές επιπτώσεις, οι οποίες οδηγούν στις οικονομικές συνέπειες της φοροδιαφυγής (Franzoni, 1998).

4.2 Η έννοια της φοροαποφυγής

Μια άλλη έννοια σχετική με την φοροδιαφυγή είναι αυτή της φοροαποφυγής, με την οποία τα άτομα τείνουν να μειώσουν το φόρο τους με έναν τρόπο που μπορεί να είναι εκούσιος από τους νομοθέτες, αλλά επιτρεπτός από το νόμο. Η αποφυγή αυτή επιτυγχάνεται συνήθως με τη δόμηση των συναλλαγών, με τέτοιο τρόπο, ώστε να ελαχιστοποιείται όσο είναι δυνατόν η φορολογική υποχρέωση (Franzoni, 1998).

Σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα, η αποφυγή ενθαρρύνεται κυρίως, από τις δυνατότητες ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης της νομοθεσίας σε συγκεκριμένες δραστηριότητες, σε αντίθεση με τις γενικές αρχές της φορολογίας (Franzoni, 1998).

Από νομική άποψη, η φοροαποφυγή διαφέρει από την φοροδιαφυγή, αναφορικά με το παράνομο χαρακτήρα της, και ως εκ τούτου δεν τιμωρείται από το νόμο (τουλάχιστον στη θεωρία) (Franzoni, 1998).

4.3 Αίτια φοροδιαφυγής στην Ελλάδα

Είναι γεγονός, ότι υπάρχει μια πλειάδα από αίτια, τα οποία ευνοούν την ανάπτυξη του φαινομένου της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα σήμερα, τα σημαντικότερα από τα οποία θα αναλυθούν στην παρούσα ενότητα.

Ειδικότερα, μια βασική αιτία της εξάπλωσης της φοροδιαφυγής είναι η φορολογική αγωγή καθώς και το επίπεδο μόρφωσης των Ελλήνων, καθώς είναι σύνηθες όσο υψηλότερα είναι τα επίπεδα ενημέρωσης των πολιτών αναφορικά με την ύπαρξη των φόρων και τη σημασία που αυτοί έχουν για την κάλυψη των εξόδων του κράτους, τόσο

μεγαλύτερη φορολογική συνείδηση αναπτύσσεται, γεγονός που περιορίζει σημαντικά το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, κάτι το οποίο δεν συμβαίνει στην περίπτωση της Ελλάδας, όπου επικρατεί κατά κύριο λόγο το ατομικό συμφέρον και όχι το συμφέρον της κοινωνίας με αποτέλεσμα να παρατηρούνται υψηλά ποσοστά φοροδιαφυγής (ΕΥ, 2016).

Επιπλέον, ο τρόπος χρήσης των εσόδων από φόρους από πλευράς του κράτους αποτελεί μια ακόμα αιτία φοροδιαφυγής. Αυτό συμβαίνει καθώς η πλειονότητα των φορολογουμένων θεωρεί ότι η χρήση των εσόδων αυτών δεν γίνεται με σωστό τρόπο, με αποτέλεσμα να μην αξιοποιούνται όπως θα έπρεπε τα χρήματα αυτά, φαινόμενο το οποίο γίνεται εντονότερο σήμερα όπου λόγω της οικονομικής κρίσης και της μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματος των πολιτών, λόγω της επιβολής υπέρογκων φόρων παρατηρείται μια μεγαλύτερη στροφή τους στη φοροδιαφυγή, καθώς μεγάλο τμήμα των πολιτών εμφανίζουν χαμηλή φορολογική συνείδηση (Διακομιχάλης, 2019).

Από την άλλη πλευράς η αδυναμία αποτελεσματικού εντοπισμού των παραβατών, αποτελεί ένα ακόμα παράγοντα που ευνοεί την φοροδιαφυγή σήμερα. Πιο συγκεκριμένα, η έλλειψη διεξοδικών ελέγχων όλων των φορολογουμένων ώστε μέσω του ελέγχου αυτού να διαφανεί αν έχει και σε τι βαθμό διαπράξει φοροδιαφυγή, οδηγεί περισσότερο τα άτομα στην απόκρυψη πραγματικών εισοδημάτων, κάτι που δεν συμβαίνει σε περιπτώσεις αύξησης του αριθμού των ελέγχων (ΕΥ, 2016).

Άλλη αιτία της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα είναι η πολυπλοκότητα και η αστάθεια που χαρακτηρίζει σήμερα το φορολογικό σύστημα, απόρροια των συνεχόμενων αλλαγών στους νόμους και των κενών που δημιουργούνται από την συνεχή αλλαγή των νόμων, στοιχεία τα οποία δίνουν τη δυνατότητα στους φορολογουμένους να πατήσουν πάνω σε αυτά με κύριο στόχο τους τη φοροδιαφυγή ή και την φοροαποφυγή (Διακομιχάλης, 2019).

Το τελευταίο είναι ιδιαίτερα σημαντικά, καθώς φυσικά πρόσωπα υψηλού πλούτου, έχουν τη δυνατότητα να αποκτούν πρόσβαση σε συμβουλές τόσο από νομικούς όσο και από οικονομολόγους, οι οποίοι είναι καλοί γνώστες των νόμων και των αλλαγών τους, ώστε εκμεταλλευόμενοι παραθυράκια ή ασάφειες των νόμων να κατορθώσουν να φοροδιαφύγουν ή και να φοροαποφύγουν (Διακομιχάλης, 2019).

Επιπλέον, η έλλειψη σταθερής φορολογικής επιβάρυνσης αποτελεί μια σημαντική αιτία φοροδιαφυγής, καθώς η μη ύπαρξη σταθερότητας από χρόνο σε χρόνο του ποσού των φόρων που καλείται να καταβάλλει ο φορολογούμενος ωθεί αυτούς προς η φοροδιαφυγή, ειδικά όταν από χρόνο σε χρόνο για τα ίδιου ύψους εισοδήματα καλείται να πληρώσει και επιπλέον φόρους, οι οποίοι προκύπτουν μέσω της μορφής της έκτακτης εισφοράς ή της προκαταβολής φόρων κλπ (ΕΥ, 2016).

Επίσης, σημαντικό κίνητρο για φοροδιαφυγή αποτελεί και το ποσό που επιβαρύνεται εντέλει συνολικά ο φορολογούμενος, καθώς όσο υψηλότερο είναι το ποσό των φόρων που πρέπει να καταβάλλει τόσο περισσότερο θα μειωθεί το διαθέσιμο εισόδημά του, με αποτέλεσμα να υπάρχει μεγαλύτερη ροπή προς τη φοροδιαφυγή, κάτι το οποίο παρατηρείται κυρίως στα φυσικά πρόσωπα με μεγάλο πλούτο, τα οποία έχουν και μεγαλύτερα οφέλη να φοροδιαφύγουν (ΕΥ, 2016).

Εκτός των παραπάνω, η έλλειψη διαφάνειας αλλά και λογοδοσίας αναφορικά με το πώς χρησιμοποιούνται οι δημόσιοι πόροι από την κυβέρνηση αποτελεί άλλη μια αιτία φοροδιαφυγής, καθώς οδηγεί σε αύξηση του βαθμού δυσπιστίας των φορολογουμένων προς τις κυβερνήσεις και τους κρατικούς φορείς, δημιουργώντας τους κατά συνέπεια ροπή προς τη φοροδιαφυγή (Διακομιχάλης, 2019).

Άλλος ένας παράγοντας φοροδιαφυγής είναι η απουσία κράτους δικαίου, μέσα στο οποίο τα δικαστήρια θα ήταν σε θέση να προστατεύουν αποτελεσματικά τα δικαιώματα των φορολογουμένων, δεν θα κάνουν διακρίσεις, δεν θα δημιουργεί ανισότητες και από τη πλευρά τους οι πολίτες θα πρέπει να είναι ενήμεροι και να φοβούνται για τις επιπτώσεις που θα έχει σε αυτούς ο νόμος, ενώ η έλλειψη του έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση του βαθμού δυσπιστίας των φορολογουμένων, δημιουργώντας τους κατά συνέπεια ροπή προς τη φοροδιαφυγή (Διακομιχάλης, 2019).

Επίσης, φαινόμενα όπως η αδυναμία είσπραξης των φόρων ή η μειωμένη ικανότητα των φορολογικών αρχών να ανιχνεύσουν και να προχωρήσουν σε διώξεις των παραβατών (δηλαδή αδυναμία αποτελεσματικής εφαρμογής της νομοθεσίας) αποτελούν ακόμα ένα αίτιο που δημιουργεί τάση για φοροδιαφυγή σήμερα, καθώς επίσης και η πιθανότητα καταδίκης από τα δικαστήρια και το ύψος των ποινών (Διακομιχάλης, 2019).

4.4 Συνέπειες φοροδιαφυγής

Δεν επιδέχεται αμφισβήτηση, ότι η φοροδιαφυγή σαν φαινόμενο έχει ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία, αλλά και σε κάθε οικονομία, λόγω του ότι επηρεάζει αρνητικά τα έσοδα του κράτους, συνεπώς και τη δυνατότητα του να χρηματοδοτήσει τις δημόσιες επενδύσεις, αλλά και τις δημόσιες δαπάνες κατανάλωσης, ιδιαίτερα για την παροχή δημόσιων και κοινωνικών αγαθών, που επιθυμεί προς όφελος του κοινωνικού συνόλου.

Εν προκειμένω, οι κυριότερες συνέπειες της φοροδιαφυγής είναι οι κάτωθι (Δημήτραινας, 2011):

- ✓ Ο περιορισμός της δυνατότητας χρηματοδότησης των δαπανών του κράτους
- ✓ Η άδικη κατανομή των φορολογικών βαρών
- ✓ Η μείωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών μέτρων τα οποία λαμβάνονται από το κράτος για την επίτευξη των στόχων της οικονομικής του πολιτικής.
- ✓ Περιορισμός της φορολογικής συνείδησης των φορολογουμένων
- ✓ Άνιστοι όροι ανταγωνισμού μεταξύ των επιτηδευματιών.

4.5 Μέθοδοι φοροδιαφυγής

Είναι γεγονός, ότι υπάρχουν μια πληθώρα από μεθόδους φοροδιαφυγής, εντούτοις οι σημαντικότερες από αυτές συνοψίζονται στις κάτωθι:

- Φοροδιαφυγή που προέρχεται από την φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων

Μια από τις σημαντικότερες μεθόδους φοροδιαφυγής, είναι αυτή που προέρχεται από τα φυσικά πρόσωπα και τις προσπάθειες τους αναφορικά με την απόκρυψη φορολογητέας ύλης. Στη συνέχεια, θα γίνει αναφορά τις σημαντικότερες μορφές φοροδιαφυγής των φυσικών προσώπων, οι οποίες είναι οι κάτωθι:

- ✓ Φοροδιαφυγή από μισθούς και συντάξεις

Ειδικότερα, είναι γεγονός, ότι υπάρχει μια αρκετά διαδεδομένη αντίληψη, ότι οι μισθωτοί και συνταξιούχοι δεν έχουν σημαντικούς λόγους, που να τους οδηγήσουν στο

να προβούν σε κινήσεις απόκρυψης τμήματος των εισοδημάτων τους, λόγω του ότι ο φόρος παρακρατείται από τον εργοδότη τους (Τάτσος, 2001; Πασχάλογλου, 2020).

Παρόλα αυτά, μια αρκετά συνηθισμένη περίπτωση εμφάνισης φαινομένου απόκρυψη εισοδήματος από αδήλωτη εργασία, αυτή συνδέεται με δεύτερη παράλληλη απασχόληση των μισθωτών, καθώς στην περίπτωση αυτή η εν λόγω απασχόληση δεν συνδέεται στην πλειονότητα των περιπτώσεων με καταβολή από τον εργοδότη ασφαλιστικών εισφορών, ενώ αντίστοιχα σε αυτή την περίπτωση δεν συντελείται καταβολή του επιπλέον φόρου ούτε από τον ίδιο τον εργαζόμενο (Τάτσος, 2001; Πασχάλογλου, 2020).

Επίσης, μια άλλη ιδιαίτερα σημαντική περίπτωση φοροδιαφυγής, είναι η απόκρυψη της απασχόλησης από μισθωτούς, οι οποίοι λαμβάνουν κάποιου είδους οικονομική στήριξη από το κράτος, όπως είναι το επίδομα ανεργίας, το βοήθημα κοινωνικής αλληλεγγύης κλπ, η οποία συντελείται ύστερα από συνεννόηση των εργαζομένων με τον εργοδότη τους, ώστε να τους καταβάλλει αδήλωτο το μισθό τους, έτσι ώστε να μην περικοπούν τα βοηθήματα αυτά που τους καταβάλλονται από το κράτος και αντίστοιχα ο εργοδότης να μην επιβαρυνθεί με τις εργοδοτικές εισφορές.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι ιδιαίτερη αναφορά αδήλωτης παροχής εργασίας είναι τα ιδιαίτερα μαθήματα κατ'οίκων (Τάτσος, 2001; Πασχάλογλου, 2020).

✓ Φοροδιαφυγή στο εισόδημα από ενοίκια

Άλλη μια ιδιαίτερα συνηθισμένη μέθοδος φοροδιαφυγής, είναι η φοροδιαφυγή που προκύπτει από εισοδήματα που συνδέονται με εκμίσθωση κατοικιών, καταστημάτων, οικοπέδων ή αγροτεμαχίων. Στην προκειμένη περίπτωση, η φοροδιαφυγή πραγματοποιείται από τους πολίτες μέσω της μη υποβολής του μισθωτηρίου συμβολαίου ή εναλλακτικής της υποβολής του με αρκετά χαμηλότερο ποσό ενοικίου. (Πασχάλογλου, 2020).

✓ Φοροδιαφυγή στο εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις

Η φοροδιαφυγή στον πεδίο των γεωργικών επιχειρήσεων συντελείται μέσω της πώλησης αγροτικών προϊόντων χωρίς αυτά να συνοδεύονται με το αντίστοιχο

παραστατικό, καθώς επίσης και μέσα από τη διακίνηση χωρίς αυτή να έχει συνοδευτικά έγγραφα, ή από τυχόν φαινόμενα υπερβολικών τιμολογήσεων και κατά συνέπεια έκδοσης εικονικής φύσεως τιμολογίων για λόγους που συνδέονται με την επιστροφή σε αυτούς του Φ.Π.Α. (Τάτσος, 2001; Πασχάλογλου, 2020).

- ✓ Φοροδιαφυγή στο εισόδημα το οποίο προέρχεται από ελεύθερο επάγγελμα

Στην εν λόγω κατηγορία φοροδιαφυγής συμπεριλαμβάνονται μεταξύ άλλων κάθε είδους ελεύθερο επάγγελμα, όπως είναι το επάγγελμα του γιατρού, του δικηγόρου, του φυσικοθεραπευτή, καθηγητή, κλπ, και στις οποίες περιπτώσεις παρατηρείται το φαινόμενο της μη έκδοσης αποδείξεων που συνδέονται με την παροχή υπηρεσιών ή εναλλακτικά η έκδοση ανακριβούς αποδείξεων, δηλαδή αποδείξεων στις οποίες το ποσό που εκδίδεται είναι μικρότερο από αυτό που καταβάλλεται (Τάτσος, 2001; Πασχάλογλου, 2020).

- ✓ Φοροδιαφυγή στο εισόδημα από εμπορικές, βιομηχανικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις

Σε αυτή τη μέθοδο φοροδιαφυγής εμπίπτουν κατά κύριο λόγο τα εισοδήματα των εταίρων και των ιδιοκτητών εταιρίες, οι οποίες δεν υπάγονται σε φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων (Τάτσος, 2001; Πασχάλογλου, 2020).

Πιο συγκεκριμένα, οι σημαντικότερες συνέπειες της συγκεκριμένης μεθόδου φοροδιαφυγής :

- Σημαντική επιβάρυνση του κόστους παραγωγής με δαπάνες οι οποίες στην πλειονότητά τους είναι ανύπαρκτες ή με δαπάνες, οι οποίες συνδέονται με πλαστά παραστατικά,
- Συντελείται έκδοση αλλά και λήψη τιμολογίων τα οποία δεν είναι πραγματικά, αλλά εικονικά,
- Διακίνηση εμπορευμάτων τα οποία δεν συνοδεύονται από αντίστοιχα παραστατικά ή εμπορεύματα, τα οποία συνδέονται με έκδοση ανακριβών παραστατικών
- Μη ορθή καταγραφή των πωλήσεων της εταιρίας στα λογιστικά βιβλία της (Τάτσος, 2001).
- ✓ Φοροδιαφυγή στον τομέα του αυτοκινήτου

Από την άλλη πλευρά, η εν λόγω μέθοδος φοροδιαφυγής συνδέεται κατά κύριο λόγο με το πεδίο της αγοράς, της εισαγωγής, της επισκευής και ενοικίασης αυτοκινήτων, καθώς επίσης και με αυτοκίνητα που χρησιμοποιούνται για επαγγελματικούς λόγους, όπως επίσης και με το πεδίο των καυσίμων (Τάτσος, 2001; Πασχάλογλου, 2020).

- Φοροδιαφυγή που προέρχεται από την φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων

Από την άλλη πλευρά, εκτός της φοροδιαφυγής των νομικών προσώπων, ιδιαίτερα έντονη είναι και η φοροδιαφυγή στα νομικά πρόσωπα, δηλαδή γενικότερα στις επιχειρήσεις. Ειδικότερα, αρκετά συνηθισμένη φοροδιαφυγή παρατηρείται στις επιχειρήσεις όχι μόνο στο πεδίο των έμμεσων φόρων αλλά επίσης και στο φόρο εισοδήματος των νομικών προσώπων, ενώ εξίσου συνηθής είναι και η φοροδιαφυγή που παρατηρείται στο πεδίο της λήψης και έκδοσης εικονικών τιμολογίων, έτσι ώστε να επιτευχθεί η μη καταβολή ή καταβολή μειωμένων έμμεσων φόρων, όπως είναι για παράδειγμα ο Φ.Π.Α. καθώς, επίσης και συνολικά να επιτευχθεί σημαντική μείωση του φόρου εισοδήματός τους (Πασχάλογλου, 2020).

Προς αυτή την κατεύθυνση, στο στόχαστρο των ελεγκτικών μηχανισμών έχουν τεθεί σε μεγάλο βαθμό ιδίως τα τελευταία έτη, οι μεγάλες επιχειρήσεις, λόγω του ότι εφαρμόζουν πρακτικές φοροαποφυγής, ώστε να μπορέσουν να αποκομίσουν οφέλη από τα κρατικά έσοδα (Τάτσος, 2001; Πασχάλογλου, 2020).

Αντίστοιχα, μια επίσης συνηθής πρακτική φοροδιαφυγής πραγματοποιείται από πολυεθνικές εταιρίες, οι οποίες διεξάγουν ενδοομιλικές συναλλαγές, γεγονός το οποίο τους επιτρέπει να δημιουργήσουν προοπτικές φοροαποφυγής, λόγω του ότι καθιστούν ευκολότερη τη μεταφορά φορολογητέων κερδών σε ένα άλλο κράτος έναντι του κράτους στο οποίο προέκυψαν τα κέρδη, έτσι ώστε να πετύχουν να φορολογηθούν με χαμηλότερο συντελεστή (Ernst & Young, 2016).

Ειδικότερα, οι πλέον συνηθισμένες μορφές φοροδιαφυγής νομικών προσώπων είναι οι κάτωθι:

- ✓ Φοροδιαφυγή στον τομέα των κινήτρων

Στην εν λόγω κατηγορία φοροδιαφυγής υπάγονται εκείνες οι επιχειρήσεις, οι οποίες λαμβάνουν φορολογικά κίνητρα και επιχορηγήσεις. Ειδικότερα, η αδυναμία των αρχών να προβούν σε ελέγχους της εφαρμογής στην πράξη των σχετικών νόμων,

αποτελέσει σημαντικό βοήθημα στο πεδίο της καταστρατήγησης τους από επιχειρήσεις, οι οποίες λαμβάνουν επιχορηγήσεις μεγαλύτερες από εκείνες που δικαιούνται, έτσι ώστε να κατορθώσουν να εμφανίσουν μη πραγματικές επενδύσεις μέσω της χρήσης εικονικών ή πλαστών τιμολογίων, καθώς επίσης και μέσω καταστρατήγησης με υπερτιμολογήσεις έργων, τα οποία αφορούν σε προμήθειες εξοπλισμού (Τάτσος, 2001; Πασχάλογλου, 2020).

✓ Φοροδιαφυγή στον κλάδο των κατασκευών

Είναι γεγονός, ότι το φαινόμενο της φοροδιαφυγής έχει κάνει ιδιαίτερα έντονη την παρουσία του στον κλάδο των κατασκευών διαχρονικά. Στην προκειμένη περίπτωση, το μεγαλύτερο τμήμα της φοροδιαφυγής παρατηρείται στις τεχνικές εταιρίες, βασικό στοιχείο των οποίων είναι η εμφάνιση εικονικών τιμολογίων στις προμήθειες υλικών και μηχανημάτων, καθώς επίσης και στο πεδίο των συνεργασιών τους με τους υπεργολάβους, καθώς εξαιτίας του ειδικού τρόπου φορολόγησης τους, δεν έχουν λόγο στο να μην προβούν σε εκδώσεις πλαστών ή εικονικών τιμολογίων.

Πιο συγκεκριμένα, είναι γεγονός ότι σε πολλές περιπτώσεις, οι επιχειρήσεις ανέγερσης και πώλησης διαμερισμάτων εμφανίζουν στα παραστατικά τιμήματα στην αντικειμενική τους αξία και όχι στην πραγματική, συνέπεια του οποίου είναι οι εν λόγω εταιρίες να υπόκειται σε φόρο για μικρότερο ύψος κερδών, ενώ από την άλλη πλευρά οι μηχανικοί παρουσιάζουν στις δηλώσεις τους την προβλεπόμενη από το νόμο αμοιβή για τις μελέτες τους βάση των συγκεκριμένων και καθορισμένων εκ των προτέρων συντελεστών (Τάτσος, 2001; Πασχάλογλου, 2020).

✓ Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.)

Ο εν λόγω φόρος με την ονομασία ΦΠΑ αποτελεί ένα είδος φόρου, το οποίο επιβάλλεται στα διαδοχικά στάδια παραγωγής ενός προϊόντος, συμβάλλοντας στη δημιουργία αντικρουόμενων συμφερόντων μεταξύ των αγοραστών και των πωλητών (Τάτσος, 2001; Πασχάλογλου, 2020).

Ειδικότερα, λόγω της ύπαρξης δυσκολιών στο πεδίο εφαρμογής του, η επιβολή του έχει αποδειχθεί, ότι συμβάλλει στη διόγκωση των φαινομένων φοροδιαφυγής, ιδίως στις περιπτώσεις εκείνες, που δεν υπάρχει κατάλληλη οργάνωση τόσο των εταιριών όσο και των τοπικών αρμόδιων φορολογικών υπηρεσιών (Τάτσος, 2001; Πασχάλογλου, 2020).

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να τονισθεί, ότι η φοροδιαφυγή στο Φ.Π.Α. μπορεί να λάβει μια από τις κάτωθι μορφές:

- ❖ Φαινόμενα, που συνδέονται με τη μη έκδοση αποδείξεων ή τιμολογίων πώλησης, με συνέπεια να μην απαιτείται από το κράτος η καταβολή του Φ.Π.Α, ο οποίος να με έχει καταβληθεί από τον πελάτη, αλλά εντούτοις δεν έχει καταχωρηθεί η εν λόγω πράξη.
- ❖ Φαινόμενα παρέμβασης στο πεδίο των φορολογικών μηχανισμών μετά την πώληση, μέσω εξαφάνισης των αντίστοιχων φορολογικών στοιχείων πώλησης,
- ❖ Μη ειλικρινής δήλωση Φ.Π.Α. από την πλευρά της επιχείρησης, προσδοκώντας η τελευταία, ότι θα κατορθώσει να προβεί σε αποφυγή του φορολογικού ελέγχου.
- ❖ Φαινόμενα που συνδέονται με την έκδοση και λήψη εικονικών τιμολογίων, τα οποία συμβάλλουν στην αυξομείωση είτε του χρεωστικού είτε του πιστωτικού ΦΠΑ.
- ❖ Φαινόμενα που συνδέονται με την εμφάνιση παραστατικών τα οποία συνδέονται με εταιρίες, οι οποίες δεν υφίστανται πραγματικά εντός της ΕΕ και συνδέονται με δήθεν πιστοποιήσεις για ενδοκοινοτικές συναλλαγές, έχοντας σαν απώτερο στόχο το να καλυφθούν φαινόμενα που συνδέονται με φοροδιαφυγή στην εγχώρια αγορά,
- ❖ Φαινόμενα που συνδέονται με έκπτωση Φ.Π.Α σε δαπάνες για τις οποίες δεν υπάρχει αναγνώριση του δικαιώματος έκπτωσης ή έκπτωσης του Φ.Π.Α. επί των δαπανών και οι οποίες δεν σχετίζονται με την επιχείρηση, αλλά αντίθετα με ατομικές δαπάνες του κάθε επιχειρηματία. (Τάτσος, 2001).
- ❖ Τέλος, άλλη μια συχνή περίπτωση φοροδιαφυγής στο ΦΠΑ είναι η λεγόμενη απάτη τύπου «καρουζέλ», στην οποία γίνεται ουσιαστικά μετακύλιση του φόρου, ο οποίος αφορά στις εισροές μέσα από διαδοχικώς πραγματοποιηθείσες πωλήσεις από μια εταιρία σε μια άλλη, από τις οποίες κάποια δεν προχωρά σε απόδοση ΦΠΑ και στη συνέχεια εξαφανίζονται.

- ✓ Φοροδιαφυγή στο φόρο που προέρχεται από το πεδίο της μεταβίβασης των ακινήτων

Είναι γεγονός, ότι η καθιέρωση και εφαρμογή στην πράξη του συστήματος για τον αντικειμενικό προσδιορισμό της αξίας των ακινήτων έχει κατορθώσει να καταστεί εφικτή σε μεγάλο βαθμό η μείωση της φοροδιαφυγής στο πεδίο των μεταβιβάσεων ακινήτων. Παρόλα αυτά, στις περιοχές που δεν είναι ενταγμένες στο σχέδιο πόλεως η αξία των ακινήτων υπολογίζεται κατά κύριο λόγο στη βάση των «συγκριτικών στοιχείων», γεγονός το οποίο καθιστά εφικτή την πραγματοποίηση φοροδιαφυγής στο εν λόγω πεδίο. (Τάτσος, 2001; Πασχάλογλου, 2020)

- ✓ Φοροδιαφυγή στον ειδικό φόρο κατανάλωσης υγρών καυσίμων

Είναι γεγονός, ότι οι υψηλοί φόροι που σήμερα επιβάλλονται στο πεδίο των καυσίμων, καθώς επίσης και στα πετρελαιοειδή προϊόντα αποτελούν στη πραγματικότητα μία από τις κυριότερες πηγές εσόδων όσον αφορά τον κρατικό προϋπολογισμό. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η διαφοροποίηση των φορολογικών έχει σαν άμεση συνέπεια την εμφάνιση φαινομένων, που συνδέονται με τη νόθευση και τη λαθρεμπορία των εν λόγω προϊόντων, στοχεύοντας ουσιαστικά στη απόκρυψη φορολογητέας ύλης ή με άλλα λόγια στη φοροδιαφυγή. Ειδικότερα, στη συγκεκριμένη περίπτωση η φοροδιαφυγή εντοπίζεται κατά κύριο λόγο στο πετρέλαιο, το οποίο διακρίνεται σε εκείνο το τμήμα, το οποίο διατίθεται στην κατανάλωση ατελώς (αφορολόγητο), αλλά και σε εκείνο το τμήμα του, το οποίο υπόκειται σε φορολογία.

Ειδικότερα, οι πλέον συνηθισμένες περιπτώσεις, που συνδέονται με την παράνομη διακίνηση και το λαθρεμπόριο είναι οι εξής κάτωθι :

- Περιπτώσεις που συνδέονται με την τροφοδοσία πλοίων με δεξαμενόπλοια ,
- Περιπτώσεις που συνδέονται με την τροφοδοσία των μεταφορικών δεξαμενοπλοίων από εφοδιαστικά δεξαμενόπλοια
- Περιπτώσεις τροφοδοσίας πλοίων με βυτιοφόρα οχήματα
- Παράνομη διακίνηση και λαθρεμπόριο τόσο πετρελαιοϋ θέρμανσης όσο και υγραερίου θέρμανσης .

- ✓ Φοροδιαφυγή στον ειδικό φόρο κατανάλωσης οινοπνεύματος

Τέλος, η φοροδιαφυγή στο πεδίο του φόρου οινοπνεύματος πραγματοποιείται μέσα από τη μη νόμιμη ή με άλλα λόγια λαθραία εισαγωγή οινοπνευματωδών ποτών, συνέπεια της οποίας είναι η αποφυγή καταβολής του ειδικού φόρου, είτε μέσα από την παραγωγή ή εμφιάλωση των ποτών από μη νόμιμους παραγωγούς (Τάτσος, 2001; Πασχάλογλου, 2020).

Από την άλλη πλευρά, στον τομέα των προϊόντων καπνού, είναι ιδιαίτερα υψηλή η φοροδιαφυγή, η οποία συνδέεται με τη λαθραία εισαγωγή αλλά και διάθεση τσιγάρων. Ειδικότερα, με βάση τα στοιχεία του 2018, η παράνομη πώληση προϊόντων καπνού αγγίζει σε ποσοστό το 23,6% του συνόλου της αγοράς, γεγονός το οποίο έχει σαν συνέπεια οι απώλειες για το ελληνικό κράτος να αγγίζουν σε ποσό τα 690 εκατομμύρια ευρώ μόνο για το έτος 2018 (Τάτσος, 2001; Πασχάλογλου, 2020).

4.6 Είδη φορολογικών ελέγχων

Είναι γεγονός, ότι ο νομοθέτης έχει αναγνωρίσει στις φορολογικές αρχές, το δικαίωμα να μπορούν να πραγματοποιούν ελέγχους με στόχο την για εξακρίβωση της φορολογητέας ύλης όλων των υποκείμενων σε φόρων προσώπων. Προς αυτή την κατεύθυνση, έχει καθιερωθεί η υποχρέωση των φορολογουμένων να προχωρούν από μεριάς τους σε διευκολύνσεις όσον αφορά τον έλεγχο, ενώ αντίστοιχα πιθανή άρνηση παροχής διευκόλυνσης από την πλευρά τους εμπίπτει σημαντικές κυρώσεις για αυτούς.

Ειδικότερα, ο Gokgoz (2018) αναφέρει στην έρευνα του, ότι οι φορολογούμενοι ανεξαρτήτως της οικονομικής τους κατάστασης, δεν έχουν ιδιαίτερη προθυμία να προβούν σε καταβολές των φορολογικών τους υποχρεώσεων, με συνέπεια να καταφεύγουν στην φοροδιαφυγή, αλλά και στην αποφυγή πληρωμής φόρων. Επιπλέον, διαπίστωσε ότι η φορολογική διοίκηση, είναι αναγκαίο να εστιάσει στους επιτόπιους φορολογικούς ελέγχους, ιδίως στις περιπτώσεις εκείνες, που οι εν λόγω έλεγχοι συμβάλλουν στον περιορισμό του φαινομένου της φοροδιαφυγής.

Από την πλευρά του αντίστοιχα, ο Καζαντζής (2006) αναφέρει ότι οι φορολογικοί έλεγχοι στοχεύουν στην πραγματοποίηση της ορθής εφαρμογής της φορολογικής νομοθεσίας, καθώς επίσης και στην τήρηση με ορθό τρόπο των λογιστικών βιβλίων, καθώς επίσης και στην απεικόνιση των αποτελεσμάτων, όπως επίσης και στην

επαλήθευση του περιεχομένου των οικονομικών καταστάσεων από τα αρμόδια φορολογικά όργανα (Φινοκαλιώτης, 2017).

Όσον αφορά τον έλεγχο, αυτός είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί είτε από το γραφείο της φορολογικής αρχής είτε μέσα από επιτόπιο φορολογικό έλεγχο στην ίδια την έδρα της επιχείρησης. Αξίζει επίσης να σημειωθεί, ότι ένα έλεγχος φορολογικός μπορεί να είναι και κατασταλτικός φορολογικός έλεγχος, είτε πρόκειται για πλήρη είτε για μερικό έλεγχο (Φινοκαλιώτης, 2017).

Πιο συγκεκριμένα, ο πλήρης έλεγχος συνδέεται με τον συστηματικό έλεγχο των βιβλίων και στοιχείων της επιχείρησης, ο οποίος στοχεύει στην εξακρίβωση του βαθμού της ακρίβειας των αναγραφόμενων στοιχείων. Ειδικότερα, ο πλήρης κατασταλτικός έλεγχος συνδέεται με τον συστηματικό έλεγχο των βιβλίων τα οποία τηρεί η επιχείρηση, στοχεύοντας στο να διαπιστωθεί η ακρίβεια τυχόν παραβάσεων, ενώ από την άλλη πλευρά ο μερικός έλεγχος συνδέεται με την έρευνα ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων στοιχείων (Φινοκαλιώτης, 2017).

Αξίζει στο σημείο αυτό να σημειωθεί, η διάκριση των ελέγχων χωρίζεται επίσης σε εσωτερικό και εξωτερικό έλεγχο.

Πιο συγκεκριμένα, οι εσωτερικοί έλεγχοι πραγματοποιούνται από εσωτερικούς μηχανισμούς, με σκοπό οι οποίοι έχουν σαν βασικό τους στόχο την πραγματοποίηση αξιολόγησης της λειτουργίας της επιχείρησης, καθώς επίσης και την παροχή των κατάλληλων πληροφοριών προς τη διοίκηση της εταιρίας.

Ειδικότερα, ο έλεγχος της Φορολογικής Διοίκησης, συμπεριλαμβάνεται μέσα στη κατηγορία του εξωτερικού ελέγχου, η διενέργεια του οποίου πραγματοποιείται από ελεγκτές της Α.Α.Δ.Ε. συμβάλλοντας ουσιαστικά στα κάτωθι:

- ✓ στην αύξηση των κρατικών εσόδων
- ✓ στην βελτίωση του ρυθμού της οικονομικής ανάπτυξης
- ✓ στη κατανομή με δίκαιο τρόπο των φορολογικών βαρών (Κορομηλάς, 2015).

Αξίζει να σημειωθεί, ότι ο έλεγχος είναι δυνατόν επίσης να είναι επιτόπιος, δηλαδή η πραγματοποίησή του να συντελείται στα γραφεία της Φορολογικής Αρχής, καθώς ο εν λόγω έλεγχος είναι δυνατόν να αφορά ένα μόνο οικονομικό έτος ή μπορεί να επικεντρώνεται επίσης και σε περισσότερες από μία χρήσεις.

Αναφορικά με την επιλογή των υποθέσεων που θα ελεγχθούν, αυτή θα πραγματοποιηθεί με βάση κριτήρια που συνδέονται με την ανάλυση κινδύνου, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις είναι αρκετά πιθανό οι υποθέσεις που θα επιλεγούν να είναι κάτι το οποίο θα πραγματοποιηθεί ύστερα από απόφαση που θα λάβει ο ίδιος ο διοικητής της ΑΑΔΕ (Κορομηλάς, 2015).

Επίσης, προβλέπεται η δυνατότητα της Φορολογικής Διοίκησης να προβαίνει σε χρήση τεχνικών ελέγχου, σχετικά με τον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης και ειδικότερα στις κάτωθι τεχνικές (Powell & Barrientos, 2011):

- Αρχή της αναλογίας
- Ανάλυση του επιπέδου της ρευστότητας
- Καθαρή θέση μεταξύ της τιμής πώλησης προς το σύνολο του κύκλου εργασιών και το ύψος τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών .

Επίσης, εκτός των παραπάνω ο νόμος προβλέπει και τη διαδικασία της γνωστοποίησης και κοινοποίησης των ευρυμάτων, που προέκυψαν από το φορολογικό έλεγχο στον άμεσα εμπλεκόμενο φορολογούμενο (Powell & Barrientos, 2011).

Ειδικότερα, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, ως προς το περιεχόμενο τους, οι φορολογικοί έλεγχοι διακρίνονται στις κάτωθι κατηγορίες (Κορομηλάς & Γιαννόπουλος, 2006).:

- Προληπτικός Έλεγχος
- Προσωρινός Έλεγχος
- Τακτικός Έλεγχος
- Ειδικός Έλεγχος

Ειδικότερα, ο **προληπτικός φορολογικός έλεγχος** έχει ως σκοπό τη διαπίστωση της ορθής εφαρμογής των διατάξεων της νομοθεσίας, καθώς και την εκπλήρωση των ληξιπρόθεσμων φορολογικών υποχρεώσεων της επιχείρησης. Στοχεύει κυρίως να αποτρέψει τους φορολογούμενους από τη διάπραξη φορολογικών παραβάσεων, με την αιφνίδια παρουσία των υπαλλήλων στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης ή εκτός αυτής κατά τη διακίνηση (Κορομηλάς & Γιαννόπουλος, 2006).

Ο έλεγχος πραγματοποιείται οποιαδήποτε εργάσιμη για τον υπόχρεο ώρα. Μπορεί να λαμβάνει γνώση, να ελέγχει και να θεωρεί όλα τα βιβλία και στοιχεία που ορίζονται από τον Κώδικα αυτό ή άλλους νόμους, καθώς και αυτά που τηρούνται προαιρετικά

από τον υπόχρεο. Επίσης, να λαμβάνει γνώση οποιουδήποτε άλλου βιβλίου, εγγράφου ή στοιχείου και κάθε περιουσιακού στοιχείου που βρίσκεται στην επαγγελματική εγκατάσταση του επιτηδευματία ή στο κατάστημα κάθε άλλου υπόχρεου. Διενεργείται προληπτικά κατά τη διάρκεια της διαχειριστικής περιόδου και αναφέρεται στον έλεγχο:

- Διακίνησης των αγαθών
- Ενημέρωσης των βιβλίων
- Αποθεμάτων – ταμείου – περιουσιακών στοιχείων
- Προσθέτων βιβλίων
- Νομιμότητας φορολογικών ταμειακών μηχανών κ.λπ. (Κορομηλάς & Γιαννόπουλος, 2006).

Επιπλέον, ο έλεγχος αυτός επιβάλλεται να είναι ουσιαστικός και σύντομος και ασκείται κυρίως από το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος, τις κατά τόπους Δ.Ο.Υ. και τα Ελεγκτικά Κέντρα. Ο έλεγχος μπορεί να λαμβάνει γνώση οποιουδήποτε άλλου βιβλίου ή στοιχείου ή εγγράφου, εκτός από αυτά που τηρούνται υποχρεωτικά ή προαιρετικά, καθώς και κάθε περιουσιακού στοιχείου, που βρίσκεται στην επαγγελματική εγκατάσταση του επιτηδευματία ή στο κατάστημα κάθε άλλου υπόχρεου (Κορομηλάς & Γιαννόπουλος, 2006).

Αντίθετα, ο **προσωρινός Έλεγχος** είναι ο έλεγχος, ο οποίος εμπεριέχει στοιχεία προληπτικού και τακτικού ελέγχου και παρέχει τη δυνατότητα έκδοσης προσωρινών φύλλων ελέγχου. Στον προσωρινό έλεγχο, συμπεριλαμβάνονται οι φόροι που οφείλουν οι επιχειρήσεις βάσει των τηρούμενων βιβλίων και στοιχείων που παρέλειψαν αυτές να συνυπολογίσουν στις δηλώσεις ή υπέβαλλαν ανακριβείς δηλώσεις (Κορομηλάς & Γιαννόπουλος, 2006).

Πιο συγκεκριμένα, στον προσωρινό έλεγχο υπόκεινται οι επιχειρήσεις που: 1. δεν υποβάλλουν δηλώσεις, 2. υποβάλλουν αρνητικές δηλώσεις, 3. υπάρχουν πληροφορίες φοροδιαφυγής, 4. εφαρμόζουν εσφαλμένα τις φορολογικές διατάξεις (Κορομηλάς & Γιαννόπουλος, 2006).

Αντίθετα, ο **τακτικός έλεγχος** διενεργείται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 66 του Ν. 2238/1994. Πρέπει να είναι εμπεριστατωμένος και πλήρης. Στον τακτικό έλεγχο καθορίζεται η φορολογητέα ύλη με τεκμηριωμένο πόρισμα -τόσο από τα δεδομένα των

βιβλίων και στοιχείων, όσο και από άλλα στοιχεία και πληροφορίες. Ελέγχονται υποχρεωτικά όλες οι επιχειρήσεις για τα φορολογικά αντικείμενα μέσα σε τρία (3) έτη από τη λήξη της προθεσμίας της φορολογικής περιόδου όταν: 1. Εμπλέκονται σε περιπτώσεις λήψης ή έκδοσης πλαστών ή εικονικών στοιχείων ή νόθευση φορολογικών στοιχείων ή υπόθεση λαθρεμπορίας. 2. Διακόπτουν οριστικά τις εργασίες τους (Κορομηλάς & Γιαννόπουλος, 2006).

Επίσης, υποχρεωτικός τακτικός έλεγχος γίνεται στις επιχειρήσεις που έχουν υποβάλλει αίτηση για εισαγωγή των μετοχών τους στο Χρηματιστήριο Αξιών και στις επιχειρήσεις που έχουν κάνει αίτηση για επιστροφή του Φ.Π.Α. και εξακριβώνεται ότι έχουν γίνει ουσιαστικές παραβάσεις της φορολογικής νομοθεσίας. Τέλος, ο υποχρεωτικός τακτικός έλεγχος διενεργείται ύστερα από έγγραφη εντολή του προϊσταμένου της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. ή άλλου οργάνου (Φλιτούρης, 2007). Τέλος, ο ειδικός έλεγχος ανάλογα με το αντικείμενο που εξετάζει διακρίνεται στις παρακάτω κατηγορίες (Φλιτούρης, 2007):

- Έλεγχος Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων
- Έλεγχος Φορολογίας Εισοδήματος
- Έλεγχος Φόρου Προστιθέμενης Αξίας
- Έλεγχος Φόρου Μισθωτών Υπηρεσιών
- Έλεγχος Επενδύσεων και Αναπτυξιακών Κινήτρων
- Λοιποί Παρακρατούμενοι Φόροι

Εκτός, όμως, από τους ανωτέρω ελέγχους στη συγκεκριμένη υποκατηγορία περιλαμβάνονται και οι έκτακτοι εποχιακοί έλεγχοι, ως κάτωθι (Φλιτούρης, 2007):

- Χριστουγέννων
- Πάσχα
- Θερινής, τουριστικής περιόδου
- Παραεμπορίου
- Διακύμανσης των τιμών και συντελεστών μικτού κέρδους.

4.7 Μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής

Είναι γεγονός, ότι τα τελευταία χρόνια έχοντας αντιληφθεί οι κρατικοί φορείς τη σοβαρότητα των φαινομένων της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής και της παραοικονομίας έχουν προχωρήσει στη διατύπωση ενός μεγάλου εύρους προτάσεων, οι οποίες θα συνέβαλαν στη μείωση των φαινομένων αυτών.

Στην πραγματικότητα, οι βασικοί στόχοι όλων των προτάσεων αυτών και των αντίστοιχων νομοθετικών πρωτοβουλιών που έχουν αναληφθεί τα τελευταία χρόνια στοχεύουν στα ακόλουθα:

- ❖ Στην αλλαγή νοοτροπίας των πολιτών και των φορολογικών οργάνων απέναντι στη φοροδιαφυγή
- ❖ Στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και αντικειμενικότητας των φορολογικών ελέγχων
- ❖ Στην παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους για τη λήψη φορολογικών στοιχείων.

Σύμφωνα με τον Γκικόκα (2015), μερικές προτάσεις που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν για την αποτελεσματική πάταξη της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας είναι οι ακόλουθες:

- ✓ Υποχρεωτική χρήση της μορφής πλαστικού χρήματος σε όσο το δυνατόν περισσότερες συναλλαγές (δηλαδή μέσω της χρήσης χρεωστικών, προπληρωμένων και πιστωτικών καρτών), έτσι ώστε να επιτευχθεί σταδιακή κατάργηση της χρήσης των μετρητών στις συναλλαγές.

Στην προκειμένη περίπτωση το βασικό πλεονέκτημα της μεθόδου αυτής είναι το γεγονός ότι θα συμβάλει στη δραστική μείωση των περιπτώσεων φοροδιαφυγής, αυξάνοντας σημαντικά τα δημόσια έσοδα και κάνοντας περισσότερο διαφανείς τις συναλλαγές.

Αντίστοιχα, ένα ακόμα πλεονέκτημα αφορά στο γεγονός, ότι το ποσό της πληρωμής το οποίο συνδέεται με το ΦΠΑ είναι δυνατόν να πιστώνεται μέσα σε έναν ειδικό τραπεζικό λογαριασμό, τον οποίο διατηρεί η κάθε επιχείρηση, ενώ ο ΦΠΑ αυτός εν συνεχεία είτε θα εισπράττεται από το κράτος στο τέλος κάθε μήνα είτε αυτόματα κατά την πραγματοποίηση της συναλλαγής.

- ✓ Η μεταφορά χρημάτων σε τραπεζικούς λογαριασμούς εξωτερικού πάνω από ένα ορισμένο ποσό να γίνεται με την επίδειξη των απαραίτητων δικαιολογητικών, παραστατικών, εξίσου προς αποφυγή του μαύρου χρήματος.
- ✓ Έκδοση ηλεκτρονικών τιμολογίων, τα οποία θα είναι συνδεδεμένα με το taxis, ώστε 1ον) να αποφεύγονται πλαστά / εικονικά τιμολόγια και 2ον) να αποδίδεται απευθείας η επιστροφή ΦΠΑ στις εταιρείες που το δικαιούνται, καθώς ο έλεγχος από την εφορία θα γίνεται άμεσα μέσω του taxis και όχι με επιτόπια επίσκεψη και πολύμηνες καθυστερήσεις.
- ✓ Θέσπιση του περιουσιολόγιου, όπου θα καταγράφεται και θα επικαιροποιείται ετησίως η κινητή και ακίνητη περιουσία των πολιτών, όπως συμβαίνει αντίστοιχα και με τη δήλωση Ε9 (ακίνητη περιουσία).
- ✓ Η απόδειξη από ελεύθερους επαγγελματίες και άλλους επιρρεπείς προς τη φοροδιαφυγή επαγγελματικούς κλάδους να εκπίπτει στο 100% του ποσού από το φόρο εισοδήματος, ώστε να δίνεται ισχυρό κίνητρο στους πολίτες να ζητούν αποδείξεις.
- ✓ Καταπολέμηση της φοροαποφυγής, της απόκρυψης εισοδημάτων και των τριγωνικών συναλλαγών (transfer pricing) που συντελείται μέσω των offshore ανενεργών Holding εταιρειών, με όπλα: 1) το νόμο περί ελεγχόμενων αλλοδαπών εταιρειών (Controlled Foreign Corporations) που έχει τεθεί σε εφαρμογή στη χώρα μας από το 2014, και 2) τη διακρατική συνεργασία από 1/1/2017 για ανταλλαγή στοιχείων σχετικά με τις κινήσεις των τραπεζικών λογαριασμών (Common Reporting Standards).
- ✓ Πάταξη του λαθρεμπορίου καυσίμων, το οποίο στερεί περί τα €500 εκ. ετησίως από τα δημόσια έσοδα, με εφαρμογή του ηλεκτρονικού συστήματος ελέγχου εισροών-εκροών όγκου καυσίμων σε όλα τα στάδια διακίνησης μέχρι τον τελικό καταναλωτή.
- ✓ Έξυπνη αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου τσιγάρων με μείωση του ΕΦΚ στα επίπεδα του μέσου όρου των χωρών της Ε.Ε. και αναθεώρηση του υφιστάμενου φορολογικού μείγματος, το οποίο επιβαρύνει υπέρογκα το χύμα καπνό και τα φθηνά τσιγάρα, με μείωση του πάγιου φόρου και αντίστοιχη αύξηση του αναλογικού.
- ✓ Συστηματική καλλιέργεια φορολογικής ηθικής και συνείδησης στους πολίτες, η οποία θα πρέπει να έχει μακροχρόνιο ορίζοντα και να ξεκινάει από τα πρώτα κιόλας στάδια της εκπαίδευσης (Γκιόκας, 2015).

- ✓ Ηλεκτρονική τήρηση των λογιστικών βιβλίων των εταιριών.
- ✓ Διεύρυνση σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο βαθμό των ηλεκτρονικών πληρωμών.
- ✓ Επαναφορά του βιβλίου εισερχομένων στα συνεργεία, σε συνδυασμό με την επιβολή της υποχρεωτικής τήρησης αποθήκης για κάθε διακινητή ανταλλακτικών αυτοκινήτων και μηχανών.
- ✓ Εντατικοποίηση των ελέγχων που πραγματοποιούνται σε αποθήκες, που συνδέονται με τη χονδρική πώληση και στην οποία διακινούνται με παράνομο τρόπο εμπορεύματα, καθώς επίσης και στις υπαίθριες αγορές.
- ✓ Βελτίωση λειτουργίας των υπηρεσιών ελέγχου και των αντίστοιχων μηχανισμών του κράτους.
- ✓ Καλλιέργεια εμπιστοσύνης στους πολίτες αναφορικά με τους ασκούντες τη Διοίκηση του κράτους,
- ✓ Όσο το δυνατόν πιο δίκαιη κατανομή τόσο του πλούτου όσο και των φορολογικών βαρών των φορολογουμένων.
- ✓ Διασύνδεση των ταμειακών μηχανών των επιχειρήσεων με την Α.Α.Δ.Ε., γεγονός το οποίο καθιστά εφικτή την πληρωμή του φόρου προστιθέμενης αξίας, ο οποίος αναλογεί στις συναλλαγές τη στιγμή που συντελείται η εν λόγω συναλλαγή.

Από την άλλη πλευρά, αναφορικά με την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής για τα τελωνειακά θέματα, οι κυριότεροι μέθοδοι αντιμετώπισης περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- ✓ Ανιχνευσιμότητα των αλκοολούχων ποτών σε συνδυασμό με την καθιέρωση Μητρώου που συνδέεται με τα αλκοολούχα προϊόντα
- ✓ Μέθοδος για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου όσον αφορά τη διακίνηση πετρελαιοειδών, μέσω της υποχρεωτικής εγκατάστασης του συστήματος εισροών – εκροών στο σύνολο των πρατηρίων υγρών καυσίμων, καθώς επίσης και στα καταστήματα, που συνδέονται με την πώληση πετρελαίου θέρμανσης.
- ✓ Καταπολέμηση του λαθρεμπορίου το οποίο συνδέεται με τη διακίνηση υγραερίων και το οποίο βρίσκει άμεσα εφαρμογή φορολογικού μηχανισμού στα πρατήρια που συνδέονται με την πώληση υγραερίου κίνησης, καθώς επίσης και στις εταιρίες εμπορίας καυσίμων (ΑΑΔΕ, 2019).

4.8 Οφέλη από την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής

Αναφορικά με τα κυριότερα οφέλη της φοροδιαφυγής, αυτά διακρίνονται σε δύο κατηγορίες σε άμεσα και έμμεσα οφέλη. Ειδικότερα, οι σημαντικότερες άμεσες ωφέλειες από την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής συνοψίζονται στις κάτωθι (ΕΥ, 2016):

✓ **Μείωση Απώλειας Κρατικών Εσόδων**

Όπως ήδη αναλύθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, το φαινόμενο της φοροδιαφυγής έχει σαν συνέπεια ο κρατικός προϋπολογισμός μιας χώρας να επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το φαινόμενο αυτό, καθώς βρίσκεται αντιμέτωπος με την απώλεια σημαντικού ύψους εσόδων, κάτι το οποίο στη συνέχεια επηρεάζει αρνητικά τη δυνατότητα του κράτους να χρηματοδοτεί τις κρατικές επενδύσεις και δαπάνες του, με συνέπεια οι φορείς χάραξης πολιτικής του κράτους να στρέφονται προς την επιλογή του δανεισμού.

Από την άλλη πλευρά, η μείωση του φαινομένου της φοροδιαφυγής θα έχει σαν συνέπεια τη σημαντική αύξηση των φορολογικών εσόδων του κράτους, γεγονός το οποίο ενισχύει με αυτό τον τρόπο και τις πιθανότητες αύξησης του ΑΕΠ της χώρας, απόρροια του περιορισμού των εισοδημάτων που δεν δηλώνονται από τους πολίτες και αφορούν στο πεδίο της παραγωγής αγαθών, η οποία περιλαμβάνεται στο ΑΕΠ, συμβάλλοντας ταυτόχρονα και στην εδραίωση μιας οικονομίας ιδιαίτερα αποδοτικής αλλά και ισχυρής.

Ουσιαστικά, με την πάταξη της φοροδιαφυγής η ελληνική οικονομία θα βελτιωθεί σε μεγάλο βαθμό, καθώς θα μειωθούν σε μεγάλο βαθμό οι ανάγκες για δανεισμό, με συνέπεια να υπάρξει χαλάρωση των ιδιαίτερα αυστηρών όρων δανεισμού, με τους οποίους δανειζόταν η χώρα μέχρι πρότινος, άρα θα συντελεστεί και στην ουσία χαλάρωση των μέτρων που εφαρμόστηκαν από την ελληνική κυβέρνηση στα πλαίσια της δημοσιονομικής προσαρμογής της χώρας και συνδέονται με το δημοσιονομικό και φορολογικό πεδίο (ΕΥ, 2016).

✓ **Κατανομή με ορθό τρόπο των φορολογικών βαρών**

Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια, δεν υπάρχει κανενός είδους αμφιβολία για την ύπαρξη ισχυρής εξάρτησης μεταξύ της μη αποτελεσματικής πολιτικής στο φοροεισπρακτικό πεδίο και της μη δίκαιης κατανομής στο πεδίο των

φορολογικών βαρών. Ουσιαστικά, η εν λόγω σχέση έχει σαν συνέπεια τη διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε τα χαμηλά στρώματα στο πεδίο του εισοδήματος, καθώς επίσης και οι συμμορφούμενοι με τις υποχρεώσεις τους στο φορολογικό πεδίο να είναι τα άτομα εκείνα, τα οποία επηρεάζονται και αναλαμβάνουν τα μεγαλύτερα φορολογικά βάρη.

Από την άλλη πλευρά, η αποτελεσματική αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής θα έχει σαν συνέπεια να συντελεστεί μια ορθολογική κατανομή των φορολογικών βαρών με συνέπεια το ραγδαίο περιορισμό των κοινωνικών ανισοτήτων, οι οποίες είχαν δημιουργηθεί ως απόρροια της παραπάνω πρακτικής. Επιπλέον, η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής θα συμβάλει και στον περιορισμό των συντελεστών φορολογίας και συνεπώς του οικονομικού βάρους με το οποίο έχουν επιβαρυνθεί οι συνεπείς φορολογούμενοι, τόσο στο πεδίο των νομικών όσο και στο πεδίο των φυσικών προσώπων (ΕΥ, 2016).

✓ **Ανταποδοτικό Κράτος**

Είναι επίσης γεγονός, ότι η εκτεταμένη φοροδιαφυγή συμβάλει στο περιορισμό των κρατικών εσόδων, με τέτοιο τρόπο που μειώνει τις δημόσιες δαπάνες και κατά επέκταση επηρεάζει αρνητικά τα παρεχόμενα δημόσια αγαθά τόσο στο πεδίο της ποσότητας όσο και στο πεδίο της ποιότητας. Από την πλευρά, τους οι κυβερνήσεις στην προσπάθειά τους να εξισορροπήσουν τις εν λόγω απώλειες εσόδων, προβαίνουν στη λήψη μέτρων, όπως είναι οι περικοπές δημοσίων επενδύσεων, κάτι το οποίο επηρεάζει αρνητικά το φορολογούμενο, ο οποίος στην ουσία επωμίζεται το συγκεκριμένο κόστος.

Από την άλλη πλευρά, ο περιορισμός της φοροδιαφυγής θα συμβάλει στη σημαντική αύξηση των κρατικών εσόδων όσον αφορά το πεδίο των φόρων, κάτι το οποίο θα έχει σαν συνέπεια τα αυξημένα αυτά έσοδα να αξιοποιηθούν με αποδοτικότερο τρόπο και να επιστραφούν με ανταποδοτικό τρόπο στους φορολογούμενους μέσω της παροχή υπηρεσιών προς αυτούς. Με άλλα λόγια η εξυγίανση στο δημοσιονομικό πεδίο θα έχει σαν συνέπεια να τεθούν οι βάσεις αναφορικά με το πεδίο της βελτίωσης σημαντικών τομέων της κοινωνίας, όπως είναι ο τομέας της δημόσιας υγείας ή ο τομέας της εκπαίδευσης, ενώ θα καταστεί εφικτή η πραγματοποίηση βελτιώσεων στο πεδίο των υποδομών που συνδέονται με τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών. Συνεπώς, μέσω της καταπολέμησης του φαινομένου της φοροδιαφυγής θα καταστεί εφικτή η επίτευξη της ίσης κατανομής φορολογικών βαρών, ενώ θα αξιοποιηθεί και

ένα σημαντικό τμήμα των δημοσίων εσόδων σε κρίσιμα πεδία της κοινωνίας, παράλληλα με την κατανομή και παροχή των κρατικών κοινωνικών επιδομάτων με έναν δίκαιο τρόπο, όπως είναι για παράδειγμα το επίδομα της θέρμανσης ή το επίδομα ανεργίας (ΕΥ, 2016).

Από την άλλη πλευρά, οι κυριότερες έμμεσες ωφέλειες από την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής συνοψίζονται στις κάτωθι (ΕΥ, 2016):

✓ Υγιής Οικονομία και Επενδύσεις

Δεν επιδέχεται αμφισβήτησης, ότι κάθε είδους προσπάθεια, η οποία πραγματοποιείται με στόχο να ληφθούν ευνοϊκά μέτρα φορολογικής φύσεως σχετικά με τη χάραξη οικονομικής πολιτικής έχουν σαν σκοπό να αναπτυχθεί η οικονομία, ενώ στην πράξη καταστέλλονται και ακυρώνονται με ουσιαστικό τρόπο, απόρροια της ύπαρξης αυξημένων επιπέδων φοροδιαφυγής και παραοικονομίας (ΕΥ, 2016).

Αντίθετα, η σημαντική καταπολέμηση του εν λόγω φαινομένου, εκτός του πεδίου της αύξησης των κρατικών εσόδων είναι δυνατόν να θέσει τις βάσεις για να δημιουργηθεί μια υγιής οικονομία, δηλαδή ένα σταθερό αλλά και υγιές περιβάλλον, το οποίο θα συμβάλει στην προσέλκυση νέων επενδύσεων, προασπίζοντας ταυτόχρονα τον υγιή ανταγωνισμό και καταστέλλοντας προτού καν δημιουργηθούν φαινόμενα όπως είναι η φοροδιαφυγή ή παραοικονομία (ΕΥ, 2016).

✓ Υγιής Ανταγωνισμός Επιχειρήσεων

Είναι αυτονόητο επίσης ότι φαινόμενα όπως η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία έχουν σαν συνέπεια να επηρεάζονται αρνητικά οι όροι στο πεδίο του ανταγωνισμού μεταξύ των εταιριών, γεγονός το οποίο δίνει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις που ευρίσκουν τρόπους, ώστε να φοροδιαφεύγουν να έχουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των συνεπών και νομοταγών ανταγωνιστών τους. Είναι προφανές, ότι η εν λόγω μη ισορροπία στο πεδίο του ανταγωνισμού συμβάλει με αρνητικό τρόπο στο πεδίο της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, καθώς πλήττονται ιδιαίτερα οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται νόμιμα στην αγορά, καθώς δεν έχουν τη δυνατότητα για παράδειγμα του περιορισμού του κόστους παραγωγής τους, ώστε με αυτό τον τρόπο να καταστούν ανταγωνιστικές απέναντι στις επιχειρήσεις εκείνες που φοροδιαφεύγουν ή που κατορθώνουν να λειτουργούν στην αγορά μέσω εφαρμογής τεχνικών της παραοικονομίας.

Άμεση συνέπεια των παραπάνω είναι η αποχώρηση από την αγορά υγιών επιχειρήσεων και η στρέβλωση της ανταγωνιστικότητας συνολικά στην αγορά (ΕΥ, 2016).

Αντίθετα, η καταπολέμηση του φαινομένου της φοροδιαφυγής θα συμβάλει στο να περιορισθεί σε μεγάλο βαθμό οι τιμές στα αγαθά και τις υπηρεσίες τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τις ίδιες τις εταιρίες, γεγονός το οποίο θα συμβάλει στην ενίσχυση του ανταγωνισμού με υγιή τρόπο μεταξύ των εταιριών, ενώ θα συμβάλει και στην καταπολέμηση της ανεργίας, λόγω της δημιουργίας πλήθους από νέες θέσεις εργασίας (ΕΥ, 2016).

Στην πραγματικότητα, η επιτυχία των εταιριών βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με την επιτυχία συνολικά της κοινωνίας μέσα στην οποία λειτουργούν. Συνεπώς, μέσω της καταβολής των αναλογούμενων προς αυτές φόρων, στην ουσία οι ίδιες οι εταιρίες πραγματοποιούν επενδύσεις προς το κράτος, ενώ συνολικά υποστηρίζουν την ανάπτυξη της κοινωνίας, εντός της οποίας είναι δυνατή η ευδοκίμηση των βιώσιμων και κερδοφόρων εταιριών.

Εν προκειμένω, οι εν λόγω εταιρίες είναι δυνατόν να αναπτυχθούν μέσα σε μια κοινωνία, η οποία χαρακτηρίζεται από σταθερότητα, οικονομική ευημερία, ειρήνη και ισχυρή αγοραστική δύναμη, καθώς επίσης και από βιώσιμα συστήματα που σχετίζονται με την παραγωγή, από βιώσιμα δίκτυα μεταφορών, αλλά και από ένα εργατικό δυναμικό υψηλού επιπέδου μόρφωσης και υψηλής παραγωγικότητας (ΕΥ, 2016).

✓ **Καλλιέργεια Δικαιολογημένης Εμπιστοσύνης Απέναντι στο Κράτος**

Η μεγάλη έκταση της φοροδιαφυγής οφείλεται, όπως ήδη αναφέρθηκε, στην απουσία της εμπιστοσύνης των φορολογουμένων προς τους θεσμούς και τους κρατικούς μηχανισμούς. Η έλλειψη εμπιστοσύνης απέναντι στο κράτος, σε συνδυασμό με τα φαινόμενα διαφθοράς, επηρεάζουν τις αποφάσεις και τη συμμόρφωση των πολιτών. Υποστηρίζεται μάλιστα ότι, όσο οι πολίτες πιστεύουν πως το κράτος θα αξιοποιήσει κατάλληλα τα έσοδα που συγκεντρώνει από τους φόρους (π.χ. θα ενισχύσει τις δημόσιες παροχές), τόσο οι φορολογούμενοι θα καταβάλλουν εκουσίως τους φόρους τους (ΕΥ, 2016).

Η εμπιστοσύνη των πολιτών απέναντι στο κράτος διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη γενικότερη συμμόρφωσή τους. Υποστηρίζεται ότι οι φορολογούμενοι καταβάλλουν τους φόρους που τους αναλογούν, είτε επειδή το θέλουν είτε επειδή υποχρεώνονται σε

αυτό. Έχει παρατηρηθεί όμως ότι η δύναμη του κράτους να επιβληθεί στους φορολογουμένους και το αίσθημα της υποχρέωσης δεν ασκούν καμία επίδραση –είτε αρνητική είτε θετική– στην εκούσια συμμόρφωση των πολιτών, όταν υπάρχει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη απέναντι στο κράτος. Αντίθετα, όταν απουσιάζει το αίσθημα εμπιστοσύνης, η δύναμη του κράτους φαίνεται να επηρεάζει αρνητικά, οδηγώντας σε πολύ μικρότερη εκούσια συμμόρφωση (EY, 2016).

Από τα ανωτέρω εξάγεται το συμπέρασμα ότι η συμμόρφωση των φορολογουμένων εξαρτάται και επηρεάζεται από ψυχολογικούς και κοινωνικούς παράγοντες, όπως το αίσθημα δικαίου, η φορολογική ηθική και η εμπιστοσύνη απέναντι στο κράτος. Με την πάταξη, επομένως, της φοροδιαφυγής και την αξιοποίηση των κρατικών εσόδων σε καίριους τομείς της κοινωνίας, όπως η δημόσια εκπαίδευση και υγεία, και με τη δημιουργία εκσυγχρονισμένης και λειτουργούσας με αποτελεσματικό τρόπο Φορολογικής Διοίκησης, θα αντιστραφεί η αντίληψη των πολιτών για το κράτος, θα ενισχυθεί το αίσθημα δικαιολογημένης εμπιστοσύνης τους απέναντι σε αυτό, και κατά συνέπεια θα καλλιεργηθεί η παιδεία για τη φορολογική τους συμμόρφωση (EY, 2016).

Το εν λόγω όφελος στην ουσία είναι και το σημαντικότερο, καθώς η ύπαρξη του σε μακροχρόνια βάση έχει σαν συνέπεια να επιτευχθεί η ανάπτυξη σε σημαντικό βαθμό της εθνικής οικονομίας με τέτοιο τρόπο, που να συμβάλει στη δημιουργία μιας πιο δίκαιης πολιτείας, που αποτελεί και βασικό ζητούμενο κάθε κυβέρνησης σήμερα (EY, 2016).

Κεφάλαιο 5: Αναγκαστικά μέτρα είσπραξης και ο νόμος 4174/2013

5.1 Αναγκαστικά μέτρα είσπραξης

Όσον αφορά την αναγκαστική είσπραξη των φόρων αλλά και των εσόδων του δημοσίου, η διενέργεια τους γίνεται με βάση το ισχύον νομικό πλαίσιο, το οποίο κάνει ρητή αναφορά στον καθορισμό των διαδικασιών που θα πρέπει να εφαρμοστούν από τη φορολογική διοίκηση και συνδέεται με το νόμο 356/1974 του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων (Κ.Ε.Δ.Ε.), αλλά και με το νόμο 4174 του 2013, ο οποίος συνδέεται με τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας.

Ειδικότερα, όπως αναφέρει με σαφήνεια ο Κώδικας φορολογικής διαδικασίας στο άρθρο 45, ένα ποσό το οποίο έχει καταστεί ληξιπρόθεσμο απόρροια της μη πληρωμής του ή ποσό φόρου το οποίο δεν είναι υπό αναστολή με απόφαση της διεύθυνσης επίλυσης διαφορών και πάντα υπό την προϋπόθεση, ότι ο φορολογούμενος δεν προβεί στην άμεση τακτοποίηση της εν λόγω οφειλής τους, είτε μέσω πλήρους και ολοσχερούς εξόφλησης τους είτε μέσω ένταξης τους σε κάποια ρύθμιση, τότε από την πλευρά της η φορολογική διοίκηση έχει τη δυνατότητα να προβεί στη διαδικασία της εκτέλεσης με αναγκαστικό τρόπο, στοχεύοντας από την πλευρά της στην πλήρη είσπραξη της εν λόγω οφειλής (Φινοκαλιώτης, 2017).

Είναι επίσης αναγκαίο να σημειωθεί, ότι τα κυριότερα μέτρα που συνδέονται με την είσπραξη των δημοσίων εσόδων ταξινομούνται σε τέσσερις επιμέρους κατηγορίες:

- 1) Μέτρα διασφάλισης, τα οποία συνδέονται για παράδειγμα με την εγγραφή υποθήκης, όπως είναι η προσημείωση υποθήκης.
- 2) Μέτρα διοικητικής φύσεως, όπως είναι για παράδειγμα η μη χορήγηση από την πλευρά των αρμόδιων αρχών έκδοσης φορολογικής ενημερότητας, καθώς επίσης και η αναστολή λειτουργίας καταστήματος, αλλά και η αφαίρεση πινακίδων και άδειας κυκλοφορίας κλπ.
- 3) Αναγκαστικά μέτρα είσπραξης, μέσα στα οποία περιλαμβάνονται η κατάσχεση κινητών, η κυριότητα των οποίων ανήκει στον οφειλέτη, όπως επίσης και η κατάσχεση κινητών απαιτήσεων του οφειλέτη οι οποίες δεν είναι στα χέρια του αλλά σε χέρια τρίτων ή τραπεζικών ιδρυμάτων κλπ.
- 4) Δικαστικά μέτρα μέσα στα οποία περιλαμβάνονται η αίτηση για την άσκηση ποινικής δίωξης σε βάρους του οφειλέτη αναφορικά με τη μη καταβολή χρεών – οφειλών τους προς το Δημόσιο (Μουτάφτση, 2015).

5.1.2 Αρμόδιοι φορείς που συνδέονται με την αναγκαστική είσπραξη

Όσον αφορά το πλέον υπεύθυνο όργανο στο πεδίο της είσπραξης των δημοσίων εσόδων, σύμφωνα με τα οριζόμενα από το άρθρο 2 και παράγραφος 1 του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων αρμόδια αρχή για η αναγκαστική είσπραξη είναι η φορολογική διοίκηση.

Προς αυτή την κατεύθυνση, με το νόμο 4389 του 2016 πραγματοποιήθηκε η σύσταση της ΑΑΔΕ (Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων), η οποία συστάθηκε με απώτερο σκοπό τον προσδιορισμό, αλλά και τη βεβαίωση και είσπραξη των φορολογικών, τελωνειακών και λοιπών εσόδων (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2016).

Αναφορικά δε με το πλαίσιο αρμοδιοτήτων της ΑΑΔΕ, στην ΑΑΔΕ έχουν εκχωρηθεί ένα ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων στο σύνολο του μηχανισμού που συνδέεται με την είσπραξη των φόρων, οι οποίες καλύπτουν τα κάτωθι ελεγκτικά κέντρα:

- Κέντρο Ελέγχου Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου (ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π.),
- Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων (Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.) ,
- Υπηρεσία Ερευνών και Διασφάλισης Δημοσίων Εσόδων (Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.),
- Επιχειρησιακή Μονάδα Είσπραξης (Ε.Μ.ΕΙΣ),
- Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.).

5.1.3 Μέτρα που συνδέονται με τη διασφάλιση των οφειλών του Δημοσίου

Από την άλλη πλευρά και έχοντας ως στόχο τη διασφάλιση των οφειλών, που οφείλονται στο δημόσιο τομέα σήμερα, ο κώδικα φορολογικής διαδικασίας (ΚΦΔ), όπως αναφέρει ρητά το άρθρο 46 έχει δώσει σημαντικές δυνατότητες στη φορολογική διοίκηση. Πιο συγκεκριμένα, έχει δοθεί στη φορολογική διοίκηση η δυνατότητα λήψης διασφαλιστικών μέτρων για την είσπραξη των οφειλών σε έκτακτες περιπτώσεις, στοχεύοντας με αυτό τον τρόπο να συμβάλει στην αποτροπή επικείμενων κινδύνων ακόμα και προτού λήξει μια οφειλή, αλλά και χωρίς να προηγούνται δικαστικές αποφάσεις, παρέχοντας της τη δυνατότητα να προβαίνει σε κατασχέσεις κινητών και ακινήτων, αλλά και εμπράγματων δικαιωμάτων, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες παρατηρηθεί προσπάθεια από τον οφειλέτη, ώστε να προβεί σε μεταβίβαση σε τρίτο των περιουσιακών του στοιχείων.

Ειδικότερα, ο κώδικα φορολογικής διαδικασίας προβλέπει επίσης την επιβολή μέτρων που συνδέονται με τη διασφάλιση των οφειλών όσον αφορά το πεδίο της φοροδιαφυγής και τα οποία θα πρέπει να επιβάλλονται στις περιπτώσεις μη απόδοσης ή μη ακριβούς απόδοσης του Φόρου προστιθέμενης αξίας, καθώς επίσης και παρακρατούμενων φόρων, αλλά και σε περιπτώσεις μη υποβολής δήλωσης ΦΠΑ ή μη αληθούς δήλωσης ΦΠΑ, ή άλλων ενεργειών οι οποίες έχουν σαν απώτερο σκοπό τη μη καταβολή φόρων, αλλά και την παραπλάνηση της φορολογική διοίκησης, όσον αφορά ποσά ύψους άνω των 150.000 ευρώ ή τυχόν έκδοσης πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων, η αξία των οποίων ξεπερνάει σε ύψος τις 300.000 ευρώ (Φινοκαλιώτης, 2017).

Από την άλλη πλευρά, η παραπάνω επιβολή μέτρων είναι δυνατόν να αρθεί από τις φορολογικές αρχές, στις περιπτώσεις εκείνες που καταβληθεί ένα ποσό, το οποίο είναι ανώτερο του 70% του συνολικού ποσού που προσδιορίστηκε από τη φορολογική διοίκηση ή εφόσον δεν ισχύουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής τους, ύστερα από απόφαση η οποία ληφθεί από τη Διεύθυνση επίλυσης διαφορών (Δ.Ε.Δ) ή από απόφαση διοικητικού δικαστηρίου, το οποίο έχει σαν συνέπεια την ακύρωση ή τροποποίηση της εν λόγω απόφασης της Δ.Ε.Δ ή ύστερα από το πέρας χρονικού διαστήματος 5 ετών, από τη στιγμή που εκδόθηκαν οι πράξεις για τον προσδιορισμό του εν λόγω φόρου. (Φινοκαλιώτης, 2017).

5.1.4 Μέτρα αναγκαστικής είσπραξης

Αντίθετα, στις περιπτώσεις εκείνες, που δεν υφίσταται καταβολή των ληξιπρόθεσμων οφειλών από την πλευρά των φορολογουμένων και προτού ληφθούν τα αναγκαστικά μέτρα είσπραξης εναντίον τους, η ΑΑΔΕ προχωράει στην κοινοποίηση σε αυτούς ατομικών ειδοποιήσεων σχετικά με την καταβολή των οφειλών τους, σύμφωνα με τα οριζόμενα από το άρθρο 4 του Κ.Ε.Δ.Ε., η εφαρμογή του οποίου αφορά σε όλα τα λοιπά φορολογικά έσοδα εκτός από εκείνα που εντάσσονται στον ΚΦΔ.

Ειδικότερα, η εν λόγω ατομική ειδοποίηση σχετίζεται με την ενημέρωση του φορολογούμενου για τις οφειλές που εμφανίζει ως προς το δημόσιο, καλώντας τον είτε να τα καταβάλλει άμεσα είτε να προβεί στην ένταξή τους σε ρυθμίσεις σχετικά με την τμηματική καταβολή τους, ειδάλτως θα λάβει σημαντικά μέτρα αναγκαστικής είσπραξης εις βάρος ύστερα από ένα διάστημα 30 ημερών, από την εν λόγω είσπραξη.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί, ότι ο εν λόγω νόμος προβλέπει επίσης εξαιρέσεις όσον αφορά το πεδίο της κατάσχεσης χρηματικών ποσών που βρίσκονται στα χέρια τρίτων ή κατάσχεσης απαιτήσεων, οι οποίες βρίσκονται στα χέρια τρίτων, καθώς στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται η κοινοποίηση κατασχετηρίων από την πλευρά της φορολογικής διοίκησης προς τον οφειλέτη. Ο λόγος για τον οποίο συντελείται η εν λόγω εξαίρεση είναι η αποφυγή της κατάσχεσης των εν λόγω χρηματικών απαιτήσεων, καθώς σε αυτή την περίπτωση ο οφειλέτης έχοντας γνώση των προθέσεων της φορολογικής διοίκησης θα προχωρήσει στην απόσυρση ποσών σε τρίτου, όπως είναι για παράδειγμα οι τράπεζες, έτσι ώστε να συμβάλει στην αποτροπή της εν λόγω κατάσχεσης.

Αναφορικά δε με τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην εν λόγω ατομική δήλωση υπερημερίας σύμφωνα με τα οριζόμενα από το άρθρο 47 και παράγραφος 3 του ΚΦΔ αυτά συνοψίζονται στα κάτωθι (Φινοκαλιώτης, 2017):

- Ονοματεπώνυμο του οφειλέτη αν είναι φυσικό πρόσωπο ή επωνυμία του εάν πρόκειται για επιχείρηση.
- Αριθμό Φορολογικού Μητρώου είτε του οφειλέτη είτε του νομικού προσώπου που έχει την οφειλή
- Ημερομηνία έκδοσης
- Ποσό των φόρων που οφείλονται αλλά και των τόκων, με εξαίρεση του ύψους των ποσών εκείνων, τα οποία βρίσκονται νόμιμη δικαστική αναστολή πληρωμής τους.
- Τρόπος με τον οποίο θα πρέπει να γίνει η καταβολή τους.
- Αναφορά στο ότι οι τόκοι συνεχίζουν να υπολογίζονται μέχρι να ολοκληρωθεί η τακτοποίηση της οφειλής του οφειλέτη προς τη φορολογική διοίκηση.
- Ρητή αναφορά ότι στην περίπτωση μη καταβολής της οφειλής ή ένταξη της σε ρύθμιση, ότι μετά το πέρας 30 ημερών, η φορολογική διοίκηση θα προβεί στη λήψη μέτρων αναγκαστικής είσπραξης εναντίον του οφειλέτη.

5.2 Μέτρα που σχετίζονται με την αναγκαστική είσπραξη

5.2.1 Κατάσχεση κινητών των οποίων η κατοχή βρίσκεται στον οφειλέτη

Ένα από τα πλέον σημαντικά μέτρα αναγκαστικής είσπραξης που έχει στα χέρια της η ΑΑΔΕ σήμερα είναι αυτό της κατάσχεσης των κινητών που βρίσκονται στην κατοχή του οφειλέτη. Εν προκειμένω, το εν λόγω μέτρο αποτελεί μια πράξη, μέσω της οποίας συντελείται δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη είτε βρίσκονται στα χέρια του είτε σε χέρια τρίτου, με αποτέλεσμα ο οφειλέτης να μην είναι σε θέση να προχωρήσει στη διάθεση αυτών, όπως επίσης και στην απαλλοτρίωση ή χρήση τους.

Ειδικότερα, βασικό αντικείμενο της εν λόγω κατάσχεσης μπορούν να αποτελέσουν όλα τα κινητά του οφειλέτη, ενώ η εν λόγω κατάσχεση συντελείται ύστερα από έγγραφη παραγγελία, η οποία πραγματοποιείται από τον προϊστάμενο της ΔΥΟ και στην οποία περιέχονται τα κάτωθι:

- Στοιχεία της επωνυμίας του οφειλέτη,
- Το είδος της οφειλής που έχει καταστεί ληξιπρόθεσμη, καθώς επίσης και το ανάλογο ποσό,
- Τα στοιχεία του Προϊσταμένου της Δ.Ο.Υ,
- Στοιχεία του ατόμου το οποίο αναλαμβάνει να ολοκληρώσει την παραγγελία κατάσχεσης
- Συνολικό πίνακας οφειλών, όπου αυτά απεικονίζονται αναλυτικά.

Στη συνέχεια, αφού επιβληθεί η κατάσχεση από δικαστικό επιμελητή ή από υπάλληλο της ΔΟΥ γίνεται σύνταξη της ανάλογης έκθεσης κατάσχεσης, ενώ ένα αντίγραφο αυτής παραδίδεται στον οφειλέτη. Άμεση συνέπεια της εν λόγω κατάσχεσης είναι ότι από τη στιγμή που αυτή πραγματοποιείται ο οφειλέτης δεν έχει κανενός είδους δικαίωμα ως προς τη διάθεση ή απαλλοτρίωση αυτών, χωρίς προηγουμένως να υπάρξει ανάλογη συγκατάθεση με έγγραφο τρόπο του προϊσταμένου της Δ.Ο.Υ, ενώ τέλος ο προϊστάμενος της Δ.Ο.Υ έχει τη δυνατότητα μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα να προβεί στην έκδοση του προγράμματος πλειστηριασμού των εν λόγω κινητών (Μουτάφτη, 2015).

Από την πλευρά του, ο υπόχρεος οφειλέτης έχει τη δυνατότητα σε περίπτωση αμφισβήτησης των εν λόγω πράξεων, που έχουν εκδοθεί εναντίον του να προβεί στη διαδικασία υποβολής ενδικοφανούς προσφυγής, αιτούμενος την εκ νέου σε δεύτερο χρόνο εξέταση από την αρμόδια Υπηρεσία Εσωτερικής Επανεξέτασης των πράξεων

επιβολής φόρου, μέσα όμως σε χρονικό διάστημα τριάντα ημερών από την εν λόγω κοινοποίηση (Μουτάφτση, 2015).

5.2.2 Κατάσχεση εις χείρας πιστωτικών ιδρυμάτων.

Από την άλλη πλευρά, η διαδικασία αναφορικά με την κατάσχεση χείρας πιστωτικών ιδρυμάτων επιβάλλεται σύμφωνα με το άρθρο 30 του ΚΕΔΕ και η επίδοσή της πραγματοποιείται στο κεντρικό κατάστημα τράπεζας ή σε ένα υποκατάστημά της. Από την πλευρά του, ο διευθυντής του τραπεζικού καταστήματος προβαίνει σε ανάλογη δήλωση εντός ενός χρονικού διαστήματος οκτώ ημερών, ενώ αντίστοιχα μέσα σε χρονικό διάστημα δέκα ημερών στην περίπτωση ύπαρξης θετικής δήλωσης είναι υποχρεωμένος να προβεί στην απόδοση των εν λόγω κατασχεθέντων χρηματικών ποσών προς το ελληνικό δημόσιο.

Στο πεδίο αυτό αξίζει να σημειωθεί, ότι με βάση το νόμο 4170/2013 έχει εισαχθεί για πρώτη φορά στο νομικό πλαίσιο της εν λόγω κατάσχεσης η δυνατότητα της ηλεκτρονικής κατάσχεσης, έτσι ώστε να αποφεύγονται γραφειοκρατικού τύπου διαδικασίες, αλλά και να επιτυγχάνεται η άμεσα διασφαλισμένη απαίτηση στα χέρια των τραπεζικών ιδρυμάτων. Ειδικότερα, η διαδικασία που ακολουθείται για να πραγματοποιηθεί η ηλεκτρονική κατάσχεση περιλαμβάνει τα κάτωθι βήματα – στάδια (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2013).

- Η αρμόδια φορολογική υπηρεσία προβαίνει στην αποστολή του κατασχετήριου αιτήματος, μέσω του αντίστοιχου κόμβου.
- Το κατασχετήριο στη συνέχεια επιδίδεται από το κόμβο προς το τραπεζικό ίδρυμα.
- Το τραπεζικό ίδρυμα προβαίνει στη δημιουργία άμεσα μιας ηλεκτρονικής βιβλιοθήκης, η οποία σχετίζεται με την παραλαβή και η οποία εν συνεχεία υπογράφεται με ψηφιακό τρόπο.
- Από την πλευρά του το τραπεζικό ίδρυμα στη συνέχεια προβαίνει στην ηλεκτρονική αποστολή της δήλωσης τρίτου με κρυπτογραφημένο τρόπο, ενώ αν το πιστωτικό ίδρυμα προβεί σε θετική δήλωση, τότε υποχρεούνται εντός 10 ημερών να προβεί στην απόδοση των εν λόγω χρημάτων.

Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με το άρθρο 31 του ΚΕΔΕ υπάρχουν μια σειρά από απαιτήσεις και κινητά εις χείρα τρίτων, τα οποία είναι ακατάσχετα και συγκεκριμένα πρόκειται για τα κάτωθι:

Απαιτήσεις οι οποίες δεν είναι δυνατόν να κατασχεθούν, καθώς και κινητά εις χείρας τρίτου άρθρο 31 ΚΕΔΕ :

- Εταιρική μερίδα για προσωπικές εταιρίες (Ο.Ε., Ε.Ε. αστικές)
- Επίδομα ανεργίας (άρθρο 21 παρ.7 Ν.Δ.2961/1954) ,
- Απαιτήσεις διατροφής.
- Απαιτήσεις από μισθούς εφόσον το ποσό είναι μικρότερο των 1.000€ , ενώ στις περιπτώσεις που υπερβαίνει το ποσό αυτό επί του ½ του υπερβάλλοντος και μέχρι τα 1.500€ ,
- Η βουλευτική αποζημίωση
- Τα εργολαβικά δικαιώματα δεν κατάσχονται κατά την διάρκεια του έργου και μέχρι ένα μήνα μετά την περάτωση αυτού,
- Η οφειλόμενη σε μισθωτούς αποζημίωση ν.2121/90, η οποία οφείλεται σε λύση της σύμβασης τους με τον εργοδότη, λόγω καταγγελίας της από αυτόν (Μουτάφτση, 2014).

5.2.3 Κατάσχεση ακινήτων

Αντίστοιχα, απαραίτητες προϋπόθεσες για την λήψη αναγκαστικών μέτρων σε ακίνητα είναι να συντελούνται τα κάτωθι:

- Το έσοδο να είναι στο δημόσιο ή η είσπραξη του να έχει ανατεθεί σε Δ.Ο.Υ.,
- Το έσοδο να είναι βεβαιωμένο και απαιτητό
- Το έσοδο να είναι ληξιπρόθεσμο (εκτός εξαιρέσεων)
- Να έχει συνταχθεί από τον Προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ σχετική παραγγελία κατάσχεσης .

Όπως και με την περίπτωση των κινητών, για να ληφθούν αναγκαστικής φύσεως μέτρα, θα πρέπει να έχει περάσει προθεσμία τριάντα ημερών από τη στιγμή που πραγματοποιήθηκε η κοινοποίηση στον οφειλέτη της ατομικής ειδοποίησης σχετικά με την υπερημερία καταβολής (άρθρο 47 Κ.Φ.Δ.).

Πιο συγκεκριμένα, μέσω της αναγκαστικής κατάσχεσης συντελείται δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, ενώ συνέπεια αυτής είναι η στέρηση της εξουσίας διάθεσης ή της απαλλοτρίωσης τους κατασχεθέντος. Η εν λόγω κατάσχεση επιβάλλεται σε κάθε είδους ακίνητο, η κυριότητα του οποίου υπάγεται στον οφειλέτη, καθώς επίσης και σε μεταφορικά μέσα, πλοία ή αεροσκάφη.

Αναφορικά δε με τη διαδικασία που ακολουθείται για την πράξη της κατάσχεσης ακινήτων αυτή συνοψίζεται στα κάτωθι:

- Έκδοση παραγγελίας η οποία αναφέρεται στην κατάσχεση με πλήρη αναγραφή των στοιχείων του οφειλέτη.
- Στοιχεία δικαστικού επιμελητή στον οποίο έχει δοθεί η εντολή να προβεί στην εν λόγω κατάσχεση
- Πίνακας με τις οφειλές που έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμες,
- Εντολή σε δικαστικό επιμελητή, ώστε ο τελευταίος να προβεί στην εν λόγω διαδικασία - καταγγελία
- Επιβολή στην συνέχεια της κατάσχεσης πάντα παρουσία μάρτυρα,
- Σύνταξη έκθεσης που συνδέεται με την εν λόγω κατάσχεση,
- Κοινοποίηση στον οφειλέτη της έκθεσης κατάσχεσης.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι η επιβολή της κατάσχεσης ουσιαστικά συμβάλει στην απαγόρευση τυχόν απαλλοτρίωσης ή διάθεσης του περιουσιακού στοιχείου, ενώ η συγκεκριμένη επιβολή αίρεται μόνον στην περίπτωση που η κατάσχεση ακυρωθεί, ή συντελεστεί πλειστηριασμός ή εξοφληθεί η οφειλή από τον οφειλέτη εξαιτίας της οποίας πραγματοποιήθηκε η κατάσχεση.

Τέλος, εάν περάσει χρονικό διάστημα σαράντα ημερών και μέχρι το πέρας τεσσάρων μηνών από την κατάσχεση ο Προϊστάμενος της Δ.Ο.Υ., μπορεί να προβεί στην έκδοση προγράμματος πλειστηριασμού του εν λόγω ακινήτου.

5.2.4 Διαδικασία ενδικοφανούς προσφυγής

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ο υπόχρεος εφόσον εκφράζει αμφισβητήσεις σχετικά με τις πράξεις που έχουν εκδοθεί εις βάρος του, έχει τη δυνατότητα από πλευράς τους να προβεί στην υποβολή ενδικοφανούς προσφυγής, εκφράζοντας το

αίτημα της επανεξέτασης από την Υπηρεσία Εσωτερικής Επανεξέτασης των πράξεων που συνδέονται με την επιβολή φόρων σε αυτόν.

Εν συνεχεία, με την άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής πραγματοποιείται βεβαίωση του 100% του φόρου, ενώ δημιουργείται παράλληλα και η υποχρέωση καταβολής του 50% της οφειλής, ενώ το υπόλοιπο 50% αναστέλλεται.

5.2.5 Οδηγίες για την επιτάχυνση είσπραξης δημοσίων εσόδων

Η φορολογική διοίκηση στοχεύοντας στο να πετύχει τη μείωση των οφειλών που είναι ληξιπρόθεσμες και με βάση την ΠΟΛ 1143/2012 παρέχει στους υπαλλήλους της Δ.Ο.Υ μια σειρά από οδηγίες αναφορικά με την εφαρμογή μέτρων αναγκαστικής είσπραξης των βεβαιωμένων οφειλών που είναι ληξιπρόθεσμες αναφέροντας τα κάτωθι (ΠΟΛ 1143, 2012):

- Η λήψη των αναγκαστικών μέτρων με αντικειμενικά κριτήρια σχετικά με το ύψος της οφειλής και χωρίς επιλεκτικά κριτήρια σχετικά με το πρόσωπο του οφειλέτη
- Η επιλογή των μέτρων είσπραξης θα πρέπει να πραγματοποιείται έχοντας σαν βασικό σκοπό το πως θα είναι μεγαλύτερη η είσπραξη.
- Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να έχουν το μικρότερο δυνατό κόστος τόσο για τον ίδιο οφειλέτη όσο και την φορολογική αρχή.
- Η επιλογή των μέτρων θα πρέπει να διέπεται από την αρχή της αναλογικότητας.

Συνεπώς, προς αυτή την κατεύθυνση και έχοντας σαν στόχο να επιτευχθεί μια όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματική είσπραξη των οφειλών που είναι ληξιπρόθεσμες, η φορολογική διοίκηση προβαίνει στην αξιοποίηση διαφόρων υποθέσεων που κάνει σχετικά με την λήψη των αναγκαστικών μέτρων σε ληξιπρόθεσμες οφειλές με βάση σενάρια ανάλυσης κινδύνων (risk analysis), ενώ οι εν λόγω υποθέσεις χρεώνονται για τη λήψη αναγκαστικών μέτρων σε Ελεγκτή Είσπραξης και παρακολουθείται εν συνεχεία η επεξεργασία και αξιοποίηση τους.

Επιπλέον, μέσω των διατάξεων του άρθρου 48 Κ.Φ.Δ. (Ν.4174/2013), η φορολογική διοίκηση είναι σε θέση κατά προτεραιότητα να επιδιώξει την είσπραξη υποθέσεων με

ορισμένα κριτήρια τα οποία θεσπίζονται από τον διοικητή της ΑΑΔΕ (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2013).

Κεφάλαιο 6: Ερευνητικό μέρος

6.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει αναφορά στην μεθοδολογία της έρευνας που θα ακολουθηθεί και κυρίως στο σκοπό της, που δεν είναι άλλος από τη φοροδιαφυγή στον τουριστικό κλάδο, η οποία αποτελεί ένα μείζον ζήτημα σήμερα και η αντιμετώπιση του είναι αναγκαία, ώστε να ανακοπούν οι απώλειες δημοσίων εσόδων για το κράτος.

Προς αυτή την κατεύθυνση, στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστεί ο σκοπός της έρευνας, η ακολουθούμενη μεθοδολογία, ενώ θα γίνει αναφορά στα χαρακτηριστικά του δείγματος, αλλά και στο εργαλείο συλλογής δεδομένων, που είναι το ειδικά διαμορφωμένο για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας ερωτηματολόγιο, ενώ επίσης θα γίνει αναφορά και στους σημαντικότερους περιορισμούς που αντιμετωπίσαμε κατά τη διεξαγωγή της εν λόγω έρευνας.

6.2 Σκοπός έρευνας

Είναι γεγονός, ότι ο τουριστικός κλάδος αποτελεί βασικό πυλώνα ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας με μεγάλη συνεισφορά στο Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν. Σήμερα, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η φοροδιαφυγή στον τουριστικό κλάδο είναι σε υψηλά επίπεδα λόγω της υψηλής φορολογίας και του φορολογικού συστήματος. Με ένα αποτελεσματικό φορολογικό μηχανισμό, ένα δίκαιο φορολογικό σύστημα και διαμόρφωση φορολογικής συνείδησης στους πολίτες θα επιτευχθούν τα καλύτερα αποτελέσματα για αύξηση των δημοσίων εσόδων και την ανάπτυξη και της οικονομίας.

Προς αυτή την κατεύθυνση, ο στόχος της έρευνας μας είναι η άντληση πληροφοριών από εργαζόμενους στο Κέντρο Ελέγχου Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου (ΚΕΦΟΜΕΠ), αναφορικά τόσο με τη σημαντικότητα του φαινομένου της φοροδιαφυγής στον τουριστικό κλάδο, όσο και αναφορικά με την αποτελεσματικότητα μέτρων που εφαρμόζονται σήμερα στο πεδίο της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα.

6.3 Μεθοδολογία έρευνας και χαρακτηριστικά δείγματος

Η μεθοδολογία της παρούσας έρευνας βασίστηκε στη μέθοδο της απλής τυχαίας δειγματοληψίας, όπου διανεμήθηκαν με ηλεκτρονικό τρόπο τα ερωτηματολόγια σε υπαλλήλους που εργάζονται στο ΚΕΦΟΜΕΠ στην Αθήνα, ενώ στη συνέχεια συντελέστηκε καταχώρηση των εν λόγω δεδομένων στο στατιστικό πρόγραμμα SPSS.

Αναφορικά με τη διαδικασία που ακολουθήθηκε στα πλαίσια της μεθοδολογίας της συγκεκριμένης έρευνας, αυτή περιλάμβανε τα κάτωθι στάδια (Κυριαζή, 2011):

- Ανάλυση θεωρητικού πλαισίου θέματος
- Διατύπωση των ερευνητικών στόχων,
- Σχεδιασμός μεθοδολογίας,
- Εφαρμογή σχεδίου και συλλογή δεδομένων έρευνας,
- Ανάλυση των στοιχείων με χρήση στατιστικών μεθόδων,
- Διεξαγωγή αποτελέσματος έρευνας

Όσον αφορά τον αριθμό των υπαλλήλων στους οποίους απεστάλη το ειδικά διαμορφωμένο για τους σκοπούς ερωτηματολόγιο, η αποστολή του με ηλεκτρονικό τρόπο πραγματοποιήθηκε σε 200 υπαλλήλους του ΚΕΦΟΜΕΠ όπου το εν λόγω ερωτηματολόγιο αποστάλθηκε στις διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου τους, ενώ ο συνολικός πληθυσμός της έρευνας μας είναι όλοι οι υπάλληλοι του ΚΕΦΟΜΕΠ

Από το σύνολο των 200 υπαλλήλων που αποτελούν τον δείγμα της έρευνας μας, συλλέχθηκαν 130 απαντήσεις, δηλαδή το ποσοστό ανταπόκρισης ανήλθε στο 65% του πληθυσμού μας.

Ειδικότερα, ο λόγος που επιλέχθηκε η εν λόγω μορφή δειγματοληψίας είναι το γεγονός, ότι η απλή τυχαία δειγματοληψία ορίζεται ως μια τεχνική δειγματοληψίας όπου κάθε στοιχείο στον πληθυσμό έχει ομοιόμορφη πιθανότητα και πιθανότητα να επιλεγεί στο δείγμα. Εδώ η επιλογή αντικειμένων εξαρτάται εξ ολοκλήρου από την τύχη ή την πιθανότητα, και ως εκ τούτου αυτή η τεχνική δειγματοληψίας είναι επίσης μερικές φορές γνωστή ως μέθοδος πιθανότητας. Ουσιαστικά, ο λόγος που επιλέχθηκε η εν λόγω μέθοδος είναι το γεγονός ότι αποτελεί μια ιδιαίτερα εύκολη μέθοδος άντλησης απαντήσεων, καθώς το κύριο χαρακτηριστικό αυτής της μεθόδου δειγματοληψίας είναι ότι κάθε δείγμα έχει την ίδια πιθανότητα επιλογής (Σαχίνη – Καρδάση, 2007).

6.4 Εργαλείο έρευνας

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το εργαλείο της έρευνας μας είναι ένα ειδικά διαμορφωμένο ερωτηματολόγιο, το οποίο δημιουργήθηκε για τους σκοπούς της παρούσας εργασίας και το οποίο αποτελείται από είκοσι τέσσερις ερωτήσεις, ενώ είναι διαρθρωμένο σε τρία τμήματα.

Εν προκειμένω, στο πρώτο μέρος της εργασίας περιλαμβάνει τέσσερις ερωτήσεις δημογραφικών στοιχείων, όπου ζητείται από τους συμμετέχοντες στην έρευνας μας να απαντήσουν σε ερωτήσεις σχετικές με το φύλο, την ηλικία, το επίπεδο μόρφωση, τα έτη εργασίας (Σαχίνη – Καρδάση, 2007).

Εν συνεχεία, το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου συνδέεται με τα δημοσιονομικά προβλήματα και την έκταση της φοροδιαφυγής και περιλαμβάνει δώδεκα ερωτήσεις, οι οποίες αφορούν στο να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με τα δημοσιονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η Ελλάδα σήμερα, καθώς επίσης και με την έκταση του ζητήματος της φοροδιαφυγής στον τουριστικό κλάδο, αλλά και με τις κυριότερες αιτίες που έχουν σαν συνέπεια την έντονη έκταση του εν λόγω φαινομένου (Σαχίνη – Καρδάση, 2007).

Στη συνέχεια, το τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει οκτώ ερωτήσεις, οι οποίες στοχεύουν στην εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικών με την αποτελεσματικότερα μέτρων περιστολής της φοροδιαφυγής καθώς και προτάσεων για την αντιμετώπιση του φαινομένου της φοροδιαφυγής στον τουριστικό κλάδο, το οποίο αποτελεί και το βασικό ζητούμενο της παρούσας εργασίας.

Όσον αφορά τον τύπο των ερωτήσεων που επιλέχθηκαν για τη δόμηση του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου, χρησιμοποιήθηκαν οι κλειστού τύπου ερωτήσεις, λόγω του ότι αποτελούν μια ιδιαίτερα διαδεδομένη μέθοδο, ενώ εμφανίζουν και τα κάτωθι επιμέρους πλεονεκτήματα (Σαχίνη – Καρδάση, 2007):

- Είναι πιο εύκολο και πιο γρήγορο για τους ερωτηθέντες να απαντήσουν.
- Οι απαντήσεις διαφορετικών ερωτηθέντων είναι πιο εύκολο να συγκριθούν.
- Οι απαντήσεις είναι πιο εύκολο να κωδικοποιηθούν και να αναλυθούν στατιστικά.
- Οι επιλογές απόκρισης μπορούν να αποσαφηνίσουν το ερώτημα για τους ερωτηθέντες.

Εν προκειμένω, οι ερωτήσεις που παρουσιάζονται στο παρόν ερωτηματολόγιο είναι σε κλειστή μορφή με προκαθορισμένες απαντήσεις, έτσι ώστε ο ερωτώμενος να μπορεί να απαντήσει χωρίς να χρειαστεί ιδιαίτερα σημαντικό χρόνο για την εν λόγω διαδικασία (Κυριαζή, 2011).

Οι έρευνες με ποσοτικό χαρακτήρα στηρίζονται αποκλειστικά σε κλειστές ερωτήσεις οι οποίες διευκολύνουν την ποσοτικοποίηση των στοιχείων της έρευνας, καθώς παρουσιάζουν ευκολία στη συμπλήρωση τους, όμως αν δεν δοθεί η κατάλληλη προσοχή, μπορεί να οδηγήσει σε αναξιόπιστα αποτελέσματα (Κυριαζή, 2011).

Αναφορικά δε με την κλίμακα που χρησιμοποιήθηκε για τις ερωτήσεις του εν λόγω ερωτηματολογίου, αυτή ήταν η πενταβάθμια κλίμακα Likert, η οποία έχει σαν βασικό της πλεονέκτημα ότι είναι εύκολα κατανοήσιμη σαν μέθοδος, ενώ η επεξεργασία των ποσοτικών δεδομένων καθίσταται ιδιαίτερα εύκολη, με συνέπεια να είναι δυνατή η άμεση εξαγωγή αποτελεσμάτων, γραφημάτων και συμπερασμάτων από τα ευρήματα που προκύπτουν από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων (Κυριαζή, 2011).

Τέλος, τα δεδομένα μετά τη συλλογή των απαντήσεων από τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας συγκεντρώθηκαν και αντληθήκαν συμπεράσματα, μέσω της κατάλληλης κωδικοποίησης και αξιοποίησης τους με τη χρήση του στατιστικού πακέτου ανάλυσης δεδομένων (SPSS), το οποίο είναι το πλέον διαδεδομένο εργαλείο στατιστικής ανάλυσης, καθώς παρέχει τη δυνατότητα δημιουργίας αναφορών για όλα τα στοιχεία του ερωτηματολογίου που διανεμήθηκε στους συμμετέχοντες στην έρευνά μας.

6.5 Περιορισμοί της έρευνας

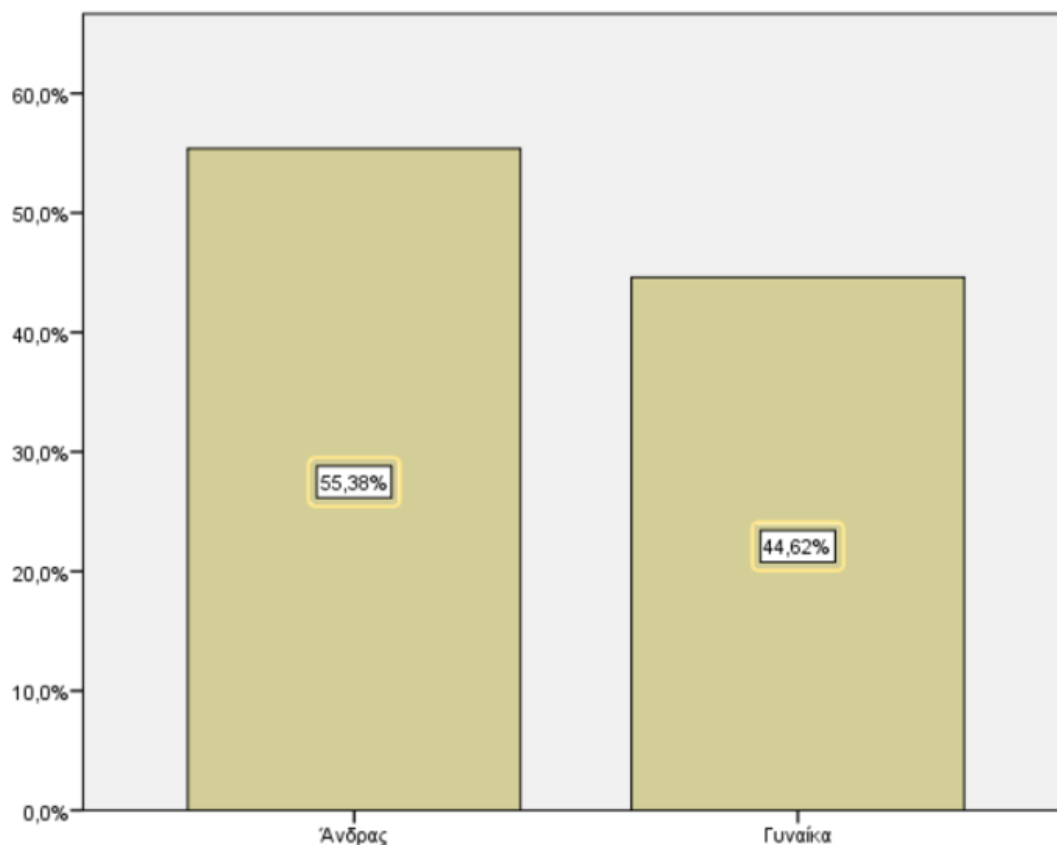
Αναφορικά με τους κυριότερους περιορισμούς της έρευνας μας, αυτοί συνδέονται με τη δυσκολία εύρεσης δια ζώσης των υπαλλήλων του ΚΕΦΟΜΕΠ, ώστε να υπάρξει αρχικά προσωπική επαφή με αυτούς, έτσι ώστε να αυξηθεί το ποσοστό ανταπόκρισης τους στην έρευνα μας, κάτι το οποίο δεν ήταν δυνατόν να συμβεί απόρροια των συνθηκών της πανδημίας του COVID 19, απόρροια της οποίας ήταν η δυσκολία εύρεσης ικανού αριθμού συμμετεχόντων στην έρευνα μας δια ζώσης, λόγω και της εξ αποστάσεως απασχόλησης εργασίας για σημαντικό τμήμα των εν λόγω εργαζομένων.

Ως μέτρο για την αντιμετώπιση του εν λόγω περιορισμού επιλέχθηκε η ηλεκτρονική αποστολή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του ερωτηματολογίου αυτού σε υπαλλήλους του ΚΕΦΟΜΕΠ, στοιχείο το οποίο όμως είχε σαν συνέπεια να υπάρξει ποσοστό απόκρισης στην έρευνά μας μόλις 65%, ενώ χάθηκε και σημαντικός χρόνος λόγω της καθυστερημένης συμπλήρωσης του από υπαλλήλους που εν τέλει συμμετείχαν στην έρευνα μίας, καθώς για πάνω από τους μισούς εν τέλει συμμετέχοντες στην έρευνά μας απαιτήθηκε η αποστολή email υπενθύμισης μια εβδομάδα μετά την αρχική αποστολή του.

Κεφάλαιο 7: Ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας

7.1 Ανάλυση δημογραφικών στοιχείων

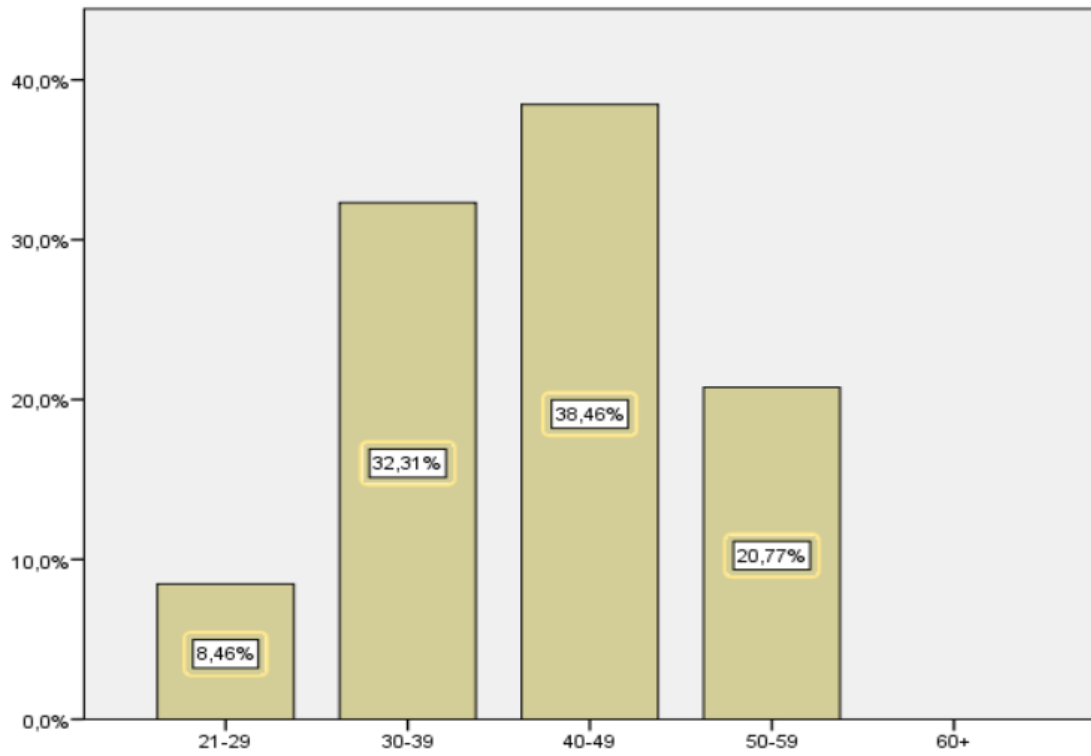
Όσον αφορά την κατανομή φύλου, από το ακόλουθο γράφημα παρατηρείται ότι υπάρχει μια ελαφρά υπεροχή των ανδρών έναντι των γυναικών, καθώς το 55,38% των ερωτηθέντων υπαλλήλων του ΚΕΦΟΜΕΠ που συμμετείχαν στην έρευνά μας ήταν άνδρες έναντι 44,62% των γυναικών.



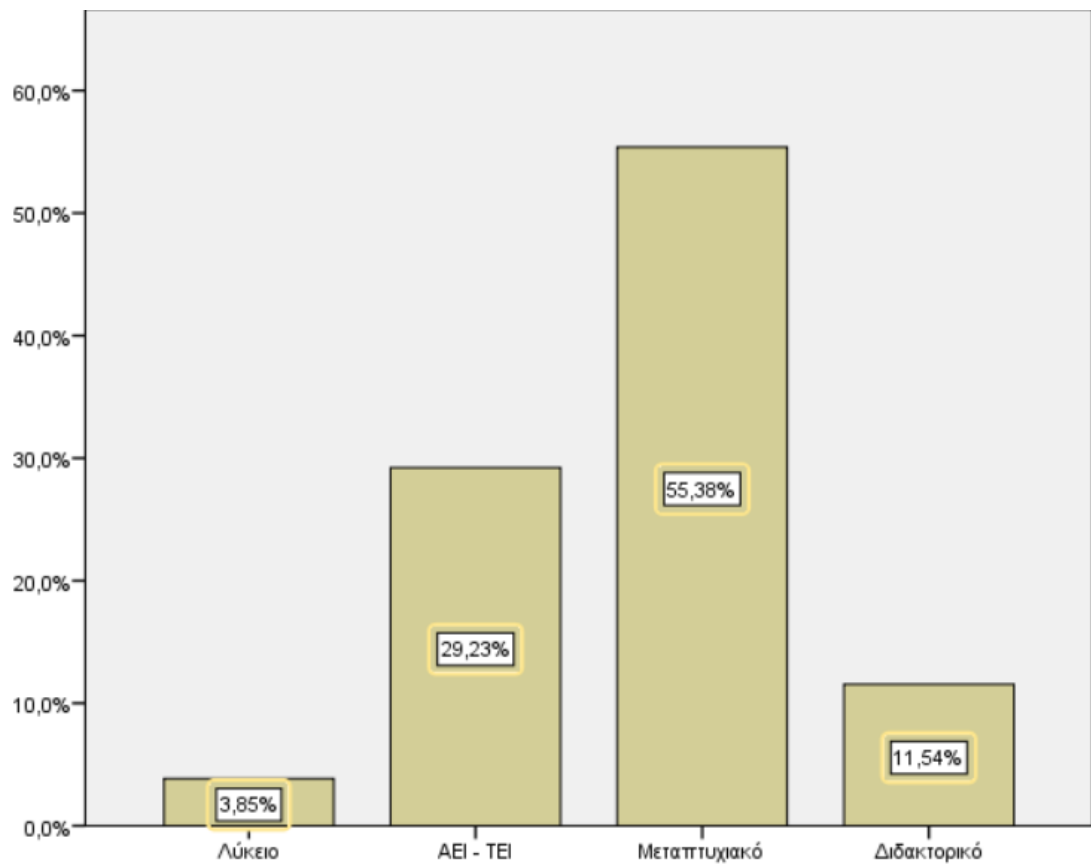
Γράφημα 1: Κατανομή φύλου

Όσον αφορά την κατανομή ηλικιών, από το παραπάνω γράφημα παρατηρείται ότι υπάρχει μια σημαντική υπεροχή των ηλικιών 40-49 ετών με ποσοστό 38,46%, ακολουθούμενο από το 32,31% των ερωτηθέντων που ήταν ηλικίας μεταξύ 30 - 39 ετών, γεγονός το οποίο μας δείχνει, ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνά μας είναι ηλικιών 30 - 49 ετών, δηλαδή στις πλέον παραγωγικές ηλικίες ως προς το πεδίο της εργασιακής τους απασχόλησης.

Από την άλλη πλευρά, οι εργαζόμενοι μεταξύ των ετών 50 και 59 καταλαμβάνουν ένα ποσοστό της τάξεως του 20,77% του συνόλου των συμμετεχόντων του δείγματός μας.



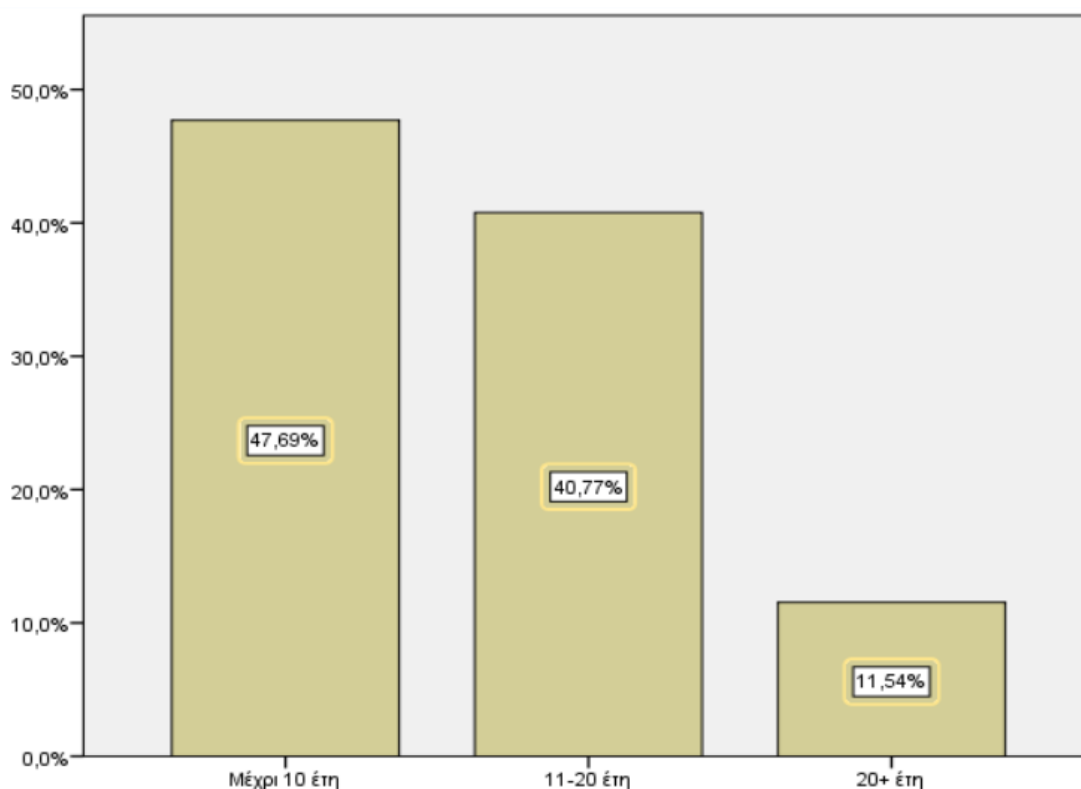
Γράφημα 2: Κατανομή ηλικιών



Γράφημα 3: Κατανομή ερωτηθέντων με βάση το μορφωτικό επίπεδο

Από την άλλη πλευρά, με βάση το μορφωτικό επίπεδο, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων της έρευνάς μας είναι απόφοιτοι μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών με ένα ποσοστό το οποίο αγγίζει το 55,38%, ενώ αντίστοιχα ακολουθούν οι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ με ένα ποσοστό της τάξεως του 29,23% του συνόλου του δείγματος της έρευνάς μας, ενώ έπονται με ποσοστό της τάξεως του 11,54% οι κάτοχοι διδακτορικών τίτλων σπουδών.

Από τα παραπάνω είναι σαφές, ότι ένα ιδιαίτερα θετικό στοιχείο για την εν λόγω μελέτη μας είναι ότι η πλειονότητα των εργαζομένων υπαλλήλων του ΚΕΦΟΜΕΠ είναι πτυχιούχοι και άτομα ιδιαίτερα υψηλού μορφωτικού επιπέδου, συνεπώς οι απόψεις τους έχουν ιδιαίτερη σημασία και αξιοπιστία όσον αφορά την μελέτη του ζητήματος της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στον τουριστικό κλάδο.



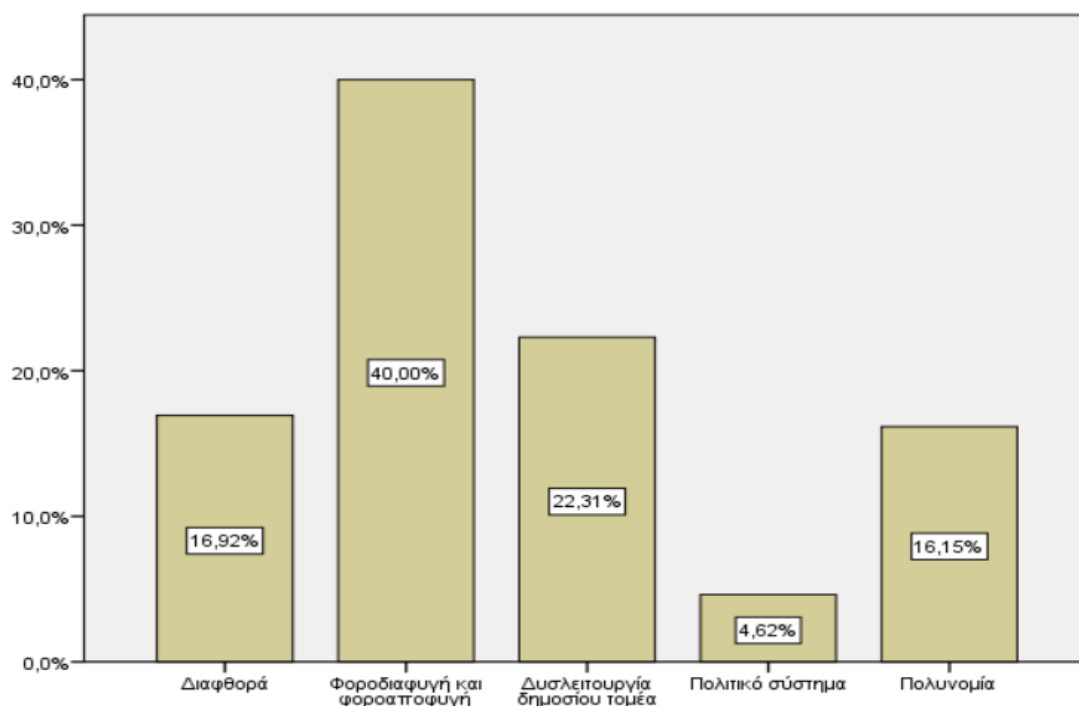
Γράφημα 4: Κατανομή ετών υπηρεσίας συμμετεχόντων στην έρευνα

Τέλος, όσον αφορά την κατανομή των ετών υπηρεσίας, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων της έρευνάς μας εργάζονται μέχρι 10 έτη, ακολουθούμενο με ένα ποσοστό εργαζομένων με 11-20 έτη υπηρεσίας το οποίο αγγίζει το 40,77%, ενώ τέλος έπονται οι εργαζόμενοι που έχουν στην υπηρεσία περισσότερα από 20 έτη σε ποσοστό 11,54%.

Η εν λόγω κατανομή δείχνει ότι η κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα μας είναι τόσο νέοι σχετικά στην υπηρεσία εργαζόμενοι όσο και εργαζόμενοι που εργάζονται περισσότερα από 10 έτη, γεγονός το οποίο ενισχύει την εγκυρότητα της έρευνάς μας, καθώς υπάρχουν εργαζόμενοι τόσο με μεγάλη όσο και με μικρή εμπειρία, συνεπώς έχει ιδιαίτερη βαρύτητα η γνώμη τους για το εξεταζόμενο ζήτημα της φοροδιαφυγής στον τουριστικό κλάδο και όχι μόνο.

7.1 Ανάλυση ερωτήσεων σχετικά με τα δημοσιονομικά προβλήματα και τη φοροδιαφυγή

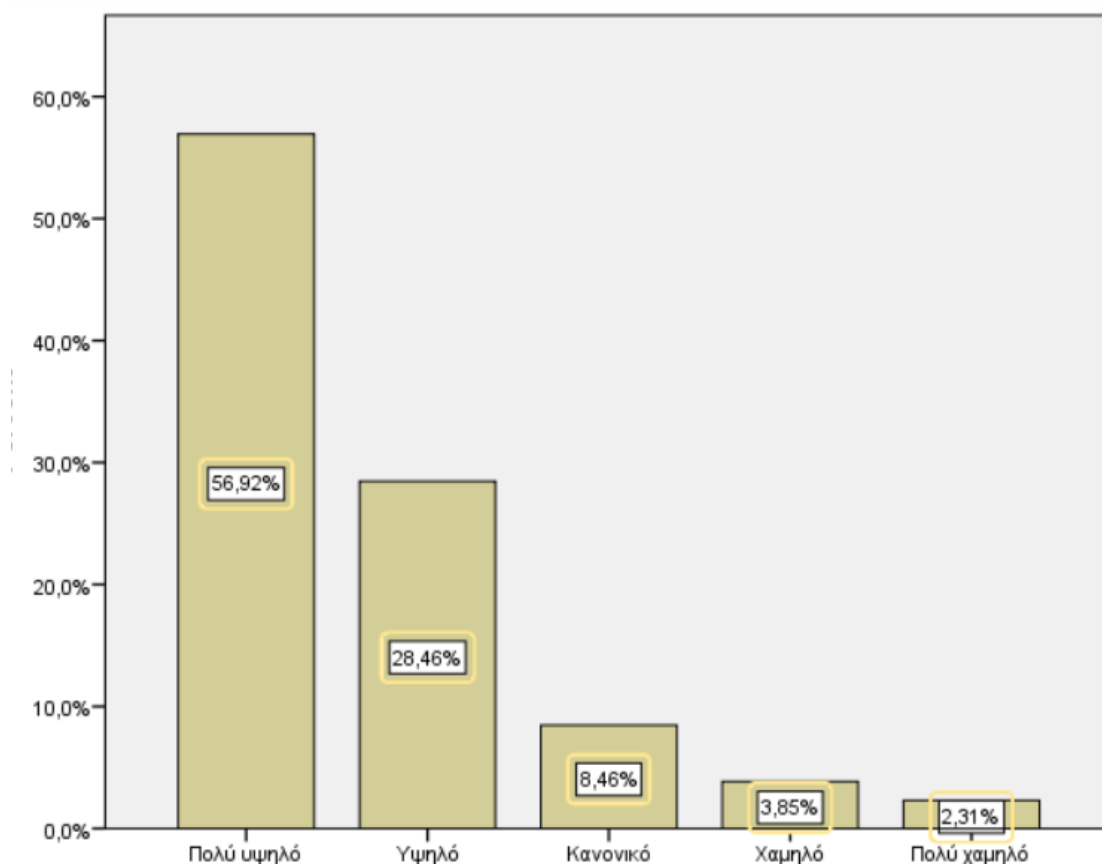
Η πρώτη ερώτηση του δεύτερου μέρους της παρούσας εργασίας αφορά στην εξακρίβωση του ποιο θεωρούν οι συμμετέχοντες στην έρευνά μας, ως το σημαντικότερο δημοσιονομικό πρόβλημα στην Ελλάδα σήμερα. Όπως φαίνεται από το ακόλουθο γράφημα, η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνά μας (σε ποσοστό της τάξεως του 40%) ανέφεραν, ότι η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή θεωρούνται τα πλέον σημαντικά δημοσιονομικά προβλήματα στην Ελλάδα σήμερα, ενώ ακολουθούν σε ποσοστό 22,31% η δυσλειτουργία του δημοσίου τομέα, παράγοντας δηλαδή ο οποίος συνδέεται με την έντονη γραφειοκρατία και τις δυσκολίες στο πεδίο είσπραξης φόρων, ενώ στη συνέχεια έπεται με ποσοστό 16,92% το φαινόμενο της διαφθοράς στη χώρα μας.



Γράφημα 5: Σημαντικότερο δημοσιονομικό πρόβλημα της χώρας

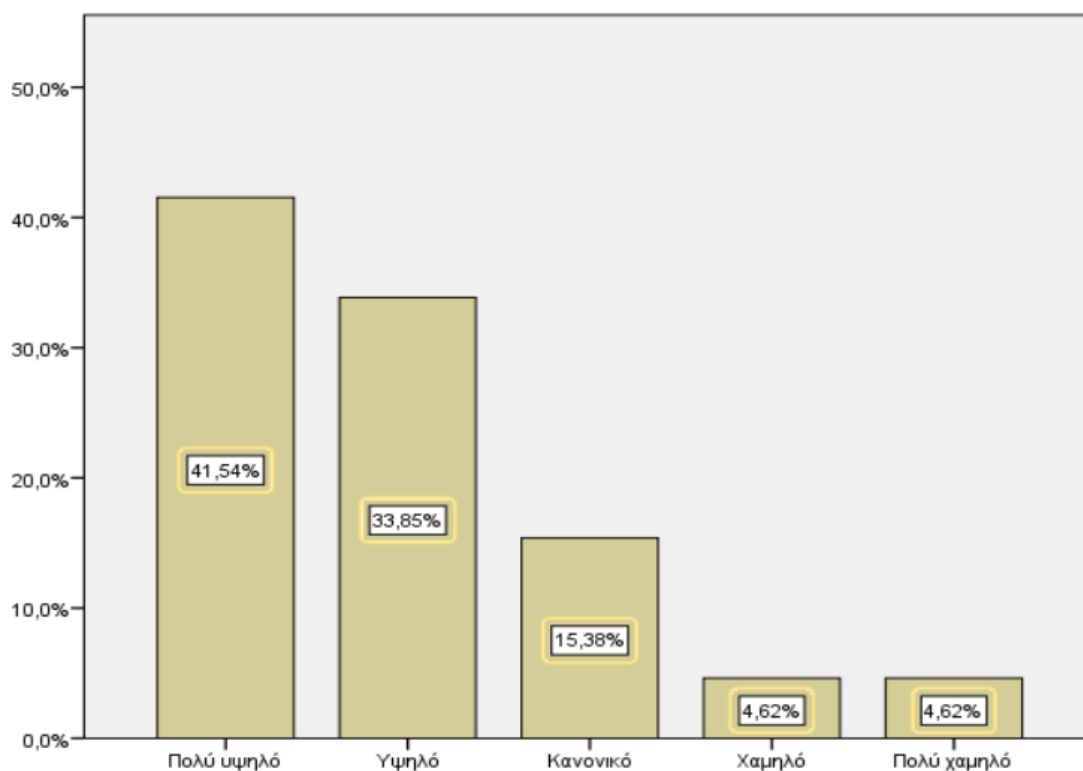
Ουσιαστικά, τα ευρήματα του παραπάνω γραφήματος επιβεβαιώνουν σε μεγάλο βαθμό, ότι το πλέον σημαντικό δημοσιονομικό πρόβλημα της χώρας μας σύμφωνα με τους εργαζόμενους στο ΚΕΦΟΜΕΠ είναι η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή, στοιχείο το οποίο μπορεί να θεωρηθεί ως αναμενόμενο, απόρροια της ιδιαίτερα σημαντικής συνέπειας που έχει για τα κρατικά έσοδα και συνολικά για την κοινωνική ευημερία η έκταση της φοροδιαφυγής σήμερα, κάτι το οποίο άλλωστε αναλύθηκε σε μεγάλο βαθμό και στο θεωρητικό κομμάτι της παρούσας εργασίας.

Εν συνεχεία, η επόμενη ερώτηση που τέθηκε στους συμμετέχοντες στην έρευνά μας αφορά στην έκφραση γνώμης από την πλευρά των συμμετεχόντων στην έρευνά μας σχετικά με το επίπεδο φορολογίας στη χώρα μας. Δεν επιδέχεται αμφισβήτησης, όπως φαίνεται και από το ακόλουθο γράφημα, ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνά μας σε ποσοστό άνω του 56% θεωρούν ιδιαίτερα υψηλό το επίπεδο φορολογίας στην Ελλάδα, ενώ ακολουθούμενο το εν λόγω ποσοστό από το 28,46% των ερωτηθέντων, οι οποίοι θεωρούν υψηλό το επίπεδο φορολογίας στην Ελλάδα, ανεβάζουν το συνολικό ποσοστό συμφωνίας σε άνω του 85%.



Γράφημα 6: Έκφραση γνώμης σχετικά με το επίπεδο φορολογίας στην Ελλάδα

Στη συνέχεια ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας να μας αποκριθούν σε τι βαθμό θεωρούν, ότι οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές ενθαρρύνουν την φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή στην Ελλάδα σήμερα, κάτι το οποίο αποτυπώνεται με ακρίβεια στο κάτωθι γράφημα:



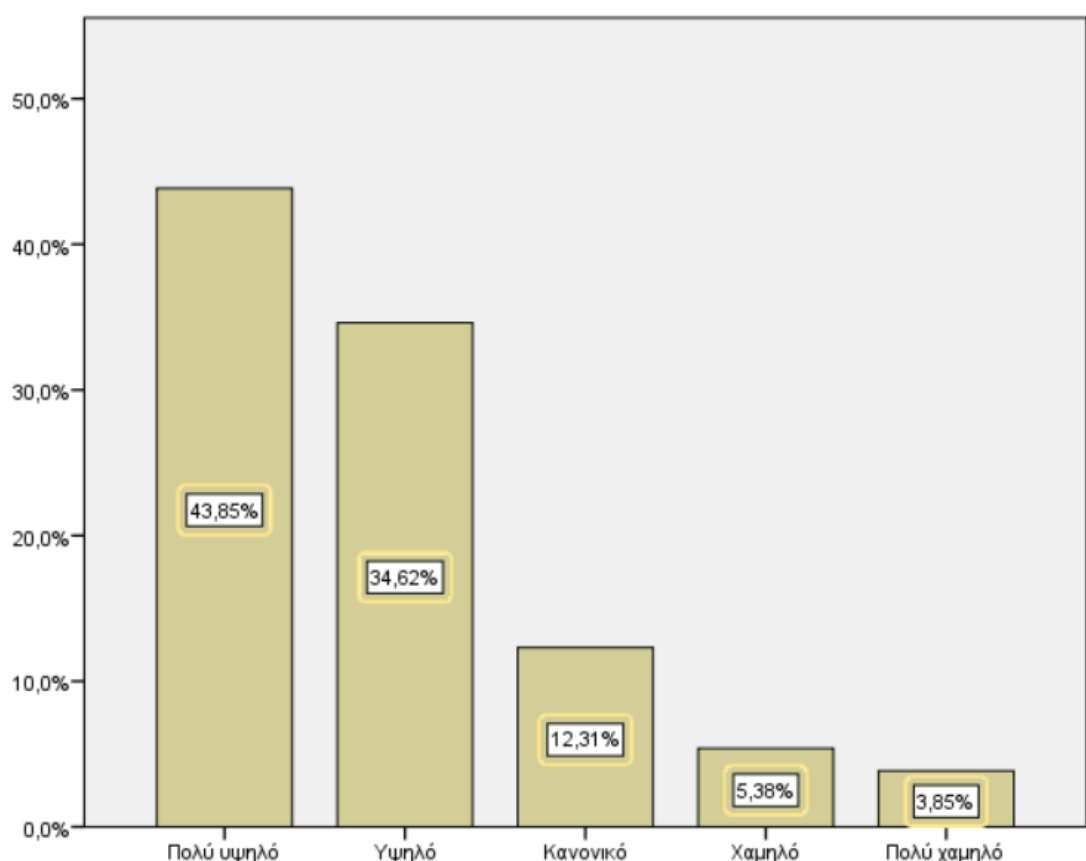
Γράφημα 7: Βαθμός στον οποίο οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές ενθαρρύνουν τη φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή

Ειδικότερα, με βάση τα ευρήματα του παραπάνω γραφήματος, η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνά μας σε ποσοστό 41,54% θεωρούν ότι σε ιδιαίτερα υψηλό βαθμό οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές αποτελούν παράγοντα ενθάρρυνσης της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής, ενώ ακολουθούμενο το εν λόγω ποσοστό από το 33,85% των ερωτηθέντων, οι οποίοι θεωρούν υψηλό τον εν λόγω βαθμό, ανεβάζουν το συνολικό ποσοστό συμφωνίας σε άνω του 75%.

Συνεπώς, με βάση τα όσα αναφέρθηκαν στο θεωρητικό μέρος της εργασίας σε συνδυασμό με τα ευρήματα των ερωτήσεων 6 και 7, ένα υψηλό επίπεδο φορολογίας ευνοεί τη σημαντική ανάπτυξη της φοροδιαφυγής σε μια χώρα, κάτι το οποίο σύμφωνα με τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας υπαλλήλους του ΚΕΦΟΜΕΠ αποτελούν φαίνεται να είναι και μια από τις κύριες αιτίες για τη σημαντική έκταση που εμφανίζει η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα σήμερα.

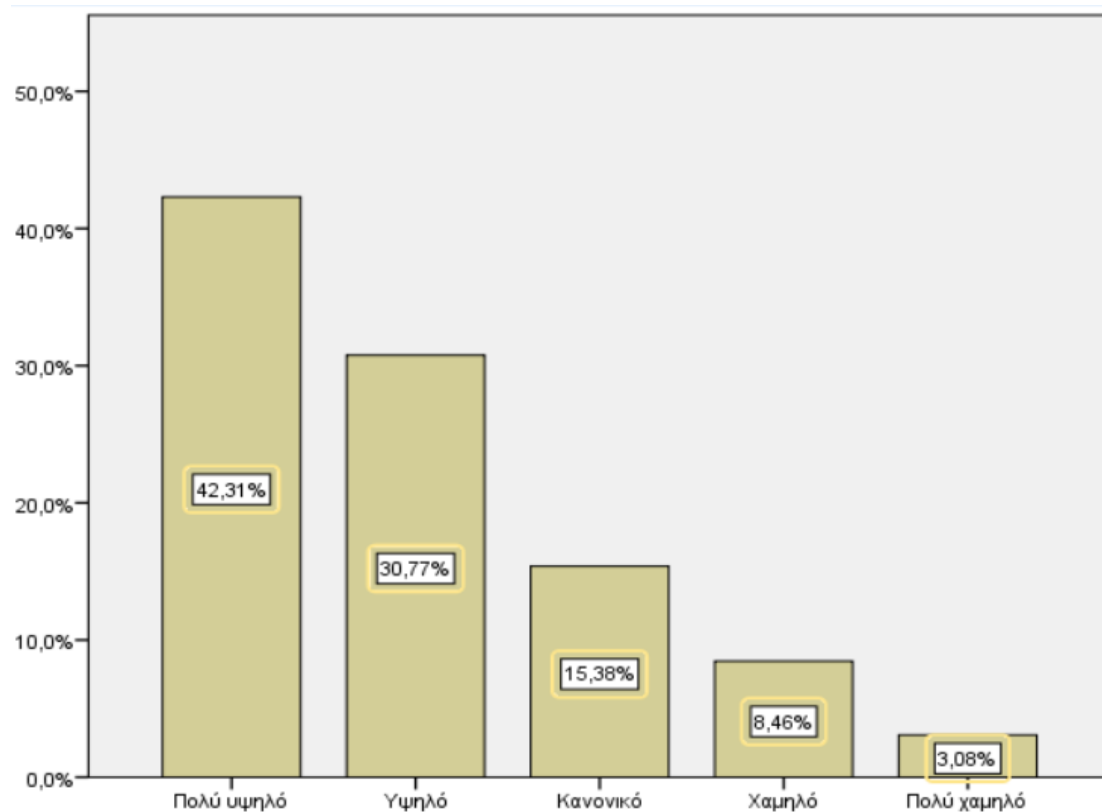
Ιδιαίτερα ενδιαφέροντα μπορούν να χαρακτηριστούν τα ευρήματα της ερώτησης 8 που τέθηκε στους συμμετέχοντες στην έρευνά μας, σύμφωνα με την οποία ζητήθηκε από αυτούς η έκφραση γνώμης αναφορικά με το βαθμό στον οποίο η επιχειρηματική ηθική επηρεάζει την φοροδιαφυγή-φοροαποφυγή των επιχειρήσεων. Όπως φαίνεται από το ακόλουθο γράφημα, η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνά μας σε ποσοστό 43,85% θεωρούν ότι σε ιδιαίτερα υψηλό βαθμό η επιχειρηματική ηθική επηρεάζει τη φοροδιαφυγή και τη φοροαποφυγή, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 34,62% οι συμμετέχοντες που δήλωσαν ότι σε υψηλό βαθμό η επιχειρηματική ηθική επηρεάζει τη φοροδιαφυγή και την φοροαποφυγή, στοιχείο το οποίο σωρευτικά οδηγεί σε ένα συνολικό ποσοστό συμφωνίας σε άνω του 78%.

Συνεπώς, είναι γεγονός ότι όσο πιο χαμηλή είναι η επιχειρηματική ηθική τόσο εντονότερη είναι η τάση των φυσικών ατόμων και των νομικών προσώπων, ώστε να αναζητούν συνεχώς τρόπους, ώστε να καθίσταται εφικτή η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή τους.



Γράφημα 8: Βαθμός στον οποίο η επιχειρηματική ηθική επηρεάζει τη φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή

Εν συνεχεία, στην επόμενη ερώτηση ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνα να ερμηνεύσουν σε τι βαθμό πιστεύουν ότι φοροδιαφεύγουν τα ξενοδοχεία σήμερα.

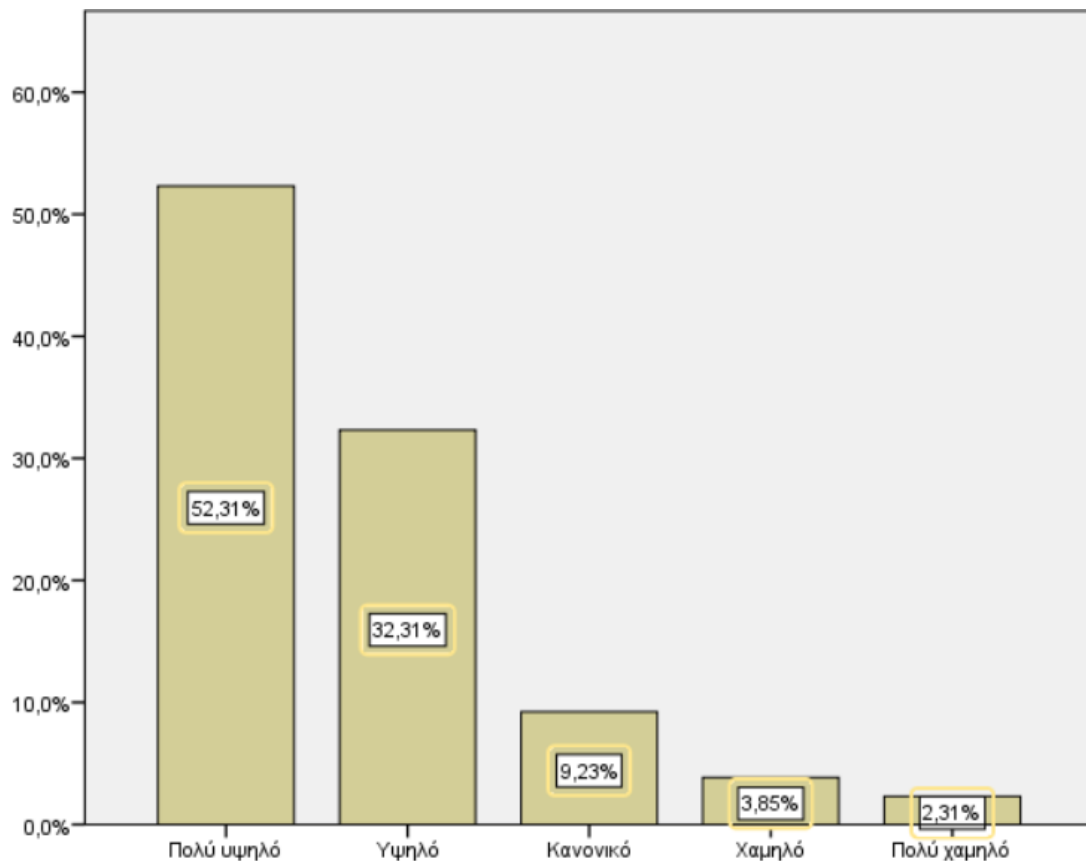


Γράφημα 9: Βαθμός στον οποίο φοροδιαφεύγουν τα ξενοδοχεία σήμερα

Όπως φαίνεται από το παραπάνω γράφημα, η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνά μας σε ποσοστό 42,31% θεωρούν ότι σε ιδιαίτερα υψηλό βαθμό ότι τα ξενοδοχεία φοροδιαφεύγουν σήμερα, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 30,77% οι συμμετέχοντες που δήλωσαν ότι σε υψηλό βαθμό ότι τα ξενοδοχεία φοροδιαφεύγουν σήμερα, στοιχείο το οποίο σωρευτικά οδηγεί σε ένα συνολικό ποσοστό συμφωνίας σε άνω του 73%.

Το παραπάνω μας καθιστά κάτι παραπάνω από σαφές, ότι μεγάλο τμήμα των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων φαίνεται να φοροδιαφεύγουν σήμερα με βάση τα όσα έχουν αναφέρει στα λεγόμενά τους, οι εργαζόμενοι στο ΚΕΦΟΜΕΠ.

Εξίσου ενδιαφέροντα μπορούν να θεωρηθούν τα ευρήματα της επόμενης ερώτησης σύμφωνα με την οποία ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας να μας απαντήσουν σε τι βαθμό φοροδιαφεύγουν τα εστιατόρια σήμερα σύμφωνα με τη γνώση και τις εμπειρίες τους.



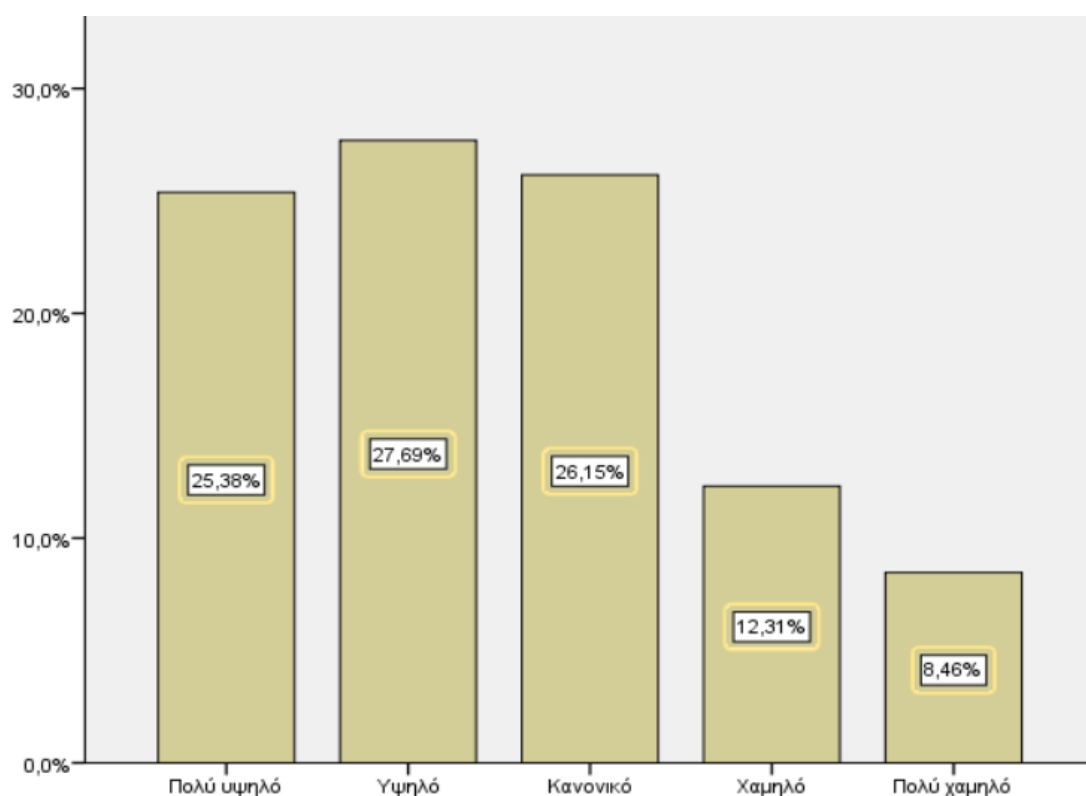
Γράφημα 10: Βαθμός στον οποίο φοροδιαφεύγουν τα εστιατόρια σήμερα

Όπως φαίνεται από το παραπάνω γράφημα, η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνά μας σε ποσοστό 52,31% θεωρούν ότι σε ιδιαίτερα υψηλό βαθμό ότι τα εστιατόρια φοροδιαφεύγουν σήμερα, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 32,31% οι συμμετέχοντες που δήλωσαν ότι σε υψηλό βαθμό ότι τα ξενοδοχεία φοροδιαφεύγουν σήμερα, στοιχείο το οποίο σφαιρτικά οδηγεί σε ένα συνολικό ποσοστό συμφωνίας σε άνω του 84,62%.

Το παραπάνω μας καθιστά κάτι παραπάνω από σαφές, ότι μεγάλο τμήμα των εστιατορίων φαίνεται να φοροδιαφεύγουν σήμερα με βάση τα όσα έχουν αναφέρει στα λεγόμενά τους, οι εργαζόμενοι στο ΚΕΦΟΜΕΠ.

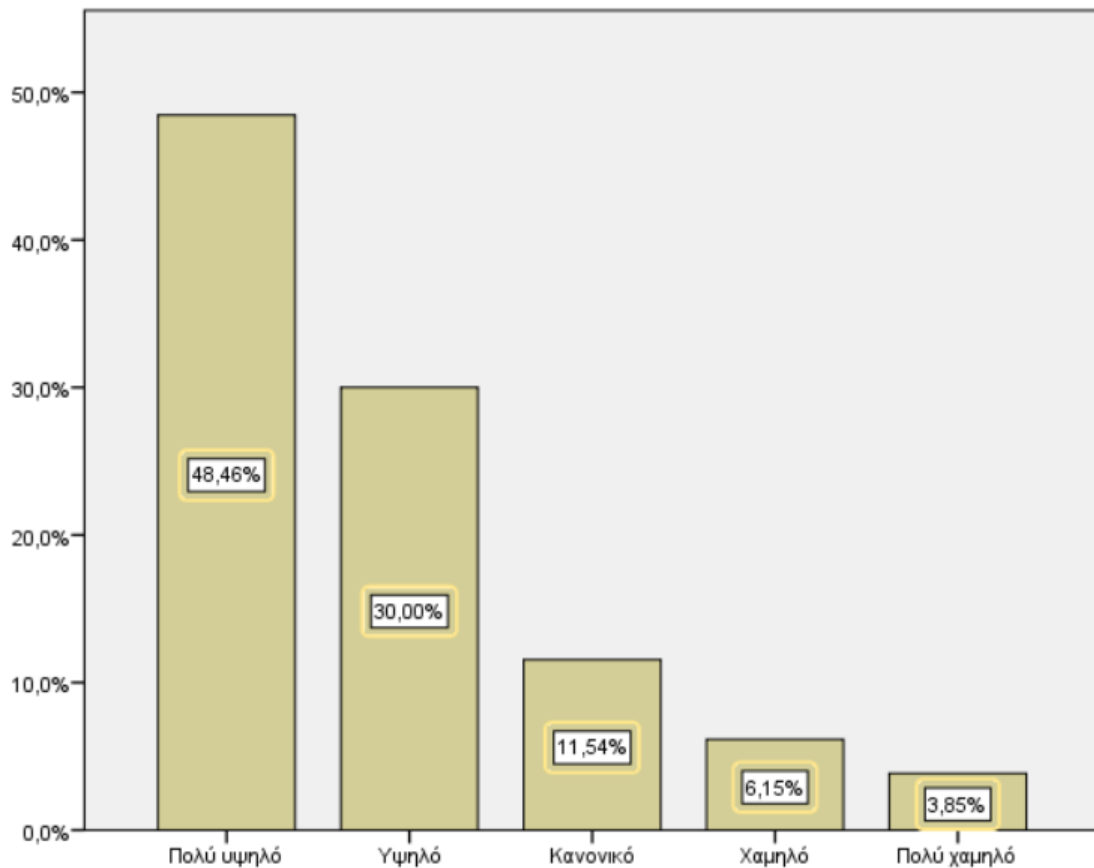
Από την άλλη πλευρά, στη συνέχεια του ερωτηματολογίου ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας να μας αποκριθούν σε τι βαθμό θεωρούν, ότι φοροδιαφεύγουν τα τουριστικά γραφεία σήμερα. Από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, όπως προκύπτει από το κάτωθι γράφημα είναι εμφανής η μεν υπερίσχυση της άποψης τους, ότι φοροδιαφεύγουν τα τουριστικά γραφεία σε μικρότερο όμως βαθμό από τα ξενοδοχεία και τα εστιατόρια σήμερα.

Ειδικότερα, η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνά μας σε ποσοστό 27,69% θεωρούν ότι σε υψηλό βαθμό ότι τα τουριστικά γραφεία φοροδιαφεύγουν σήμερα, ενώ ακολουθούν με ποσοστό 26,15%, η άποψη ότι τα τουριστικά γραφεία φοροδιαφεύγουν σε μέτριο βαθμό και τέλος με ποσοστό 25,38% ότι τα τουριστικά γραφεία φοροδιαφεύγουν σε πολύ υψηλό βαθμό. Με άλλα λόγια σωρευτικά η συμφωνία με την εν λόγω άποψη ξεπερνά 53%, σε μικρότερο βαθμό με τα αντίστοιχα ποσοστά φοροδιαφυγής των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων και των εστιατορίων σύμφωνα πάντα με τις απόψεις των συμμετεχόντων υπαλλήλων του ΚΕΦΟΜΕΠ.



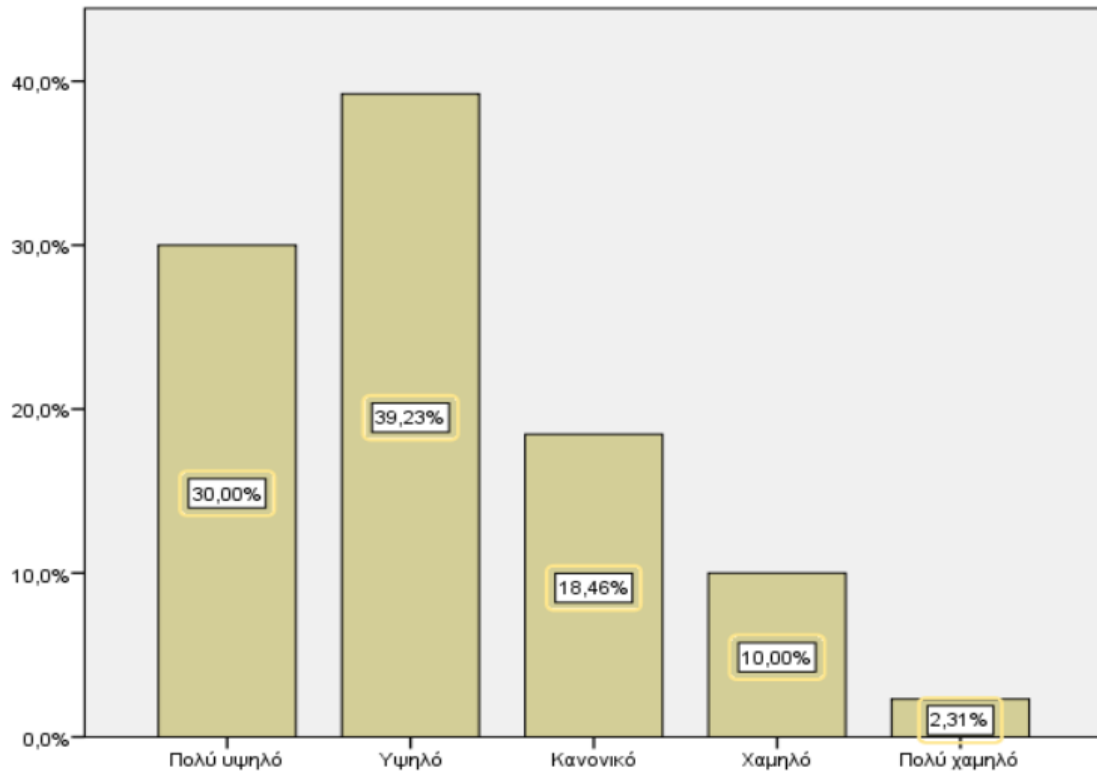
Γράφημα 11: Βαθμός στον οποίο φοροδιαφεύγουν τα τουριστικά γραφεία σήμερα

Επόμενη ερώτηση, που τέθηκε στους συμμετέχοντες στην έρευνά μας αφορά στο βαθμό κατά τον οποίο πιστεύουν ότι φοροδιαφεύγουν τα ενοικιαζόμενα δωμάτια σήμερα. Ειδικότερα, με βάση τα κάτωθι η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνά μας σε ποσοστό 48,46% θεωρούν ότι σε ιδιαίτερα υψηλό βαθμό ότι τα ενοικιαζόμενα δωμάτια φοροδιαφεύγουν σήμερα, ενώ ακολουθούν με ποσοστό 30% οι συμμετέχοντες που δήλωσαν ότι σε υψηλό βαθμό ότι τα ενοικιαζόμενα δωμάτια φοροδιαφεύγουν σήμερα, στοιχείο το οποίο σωρευτικά οδηγεί σε ένα συνολικό ποσοστό συμφωνίας σε άνω του 78%, το οποίο είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό των ερωτηθέντων που συμφώνησαν με τη φοροδιαφυγή των ξενοδοχείων.

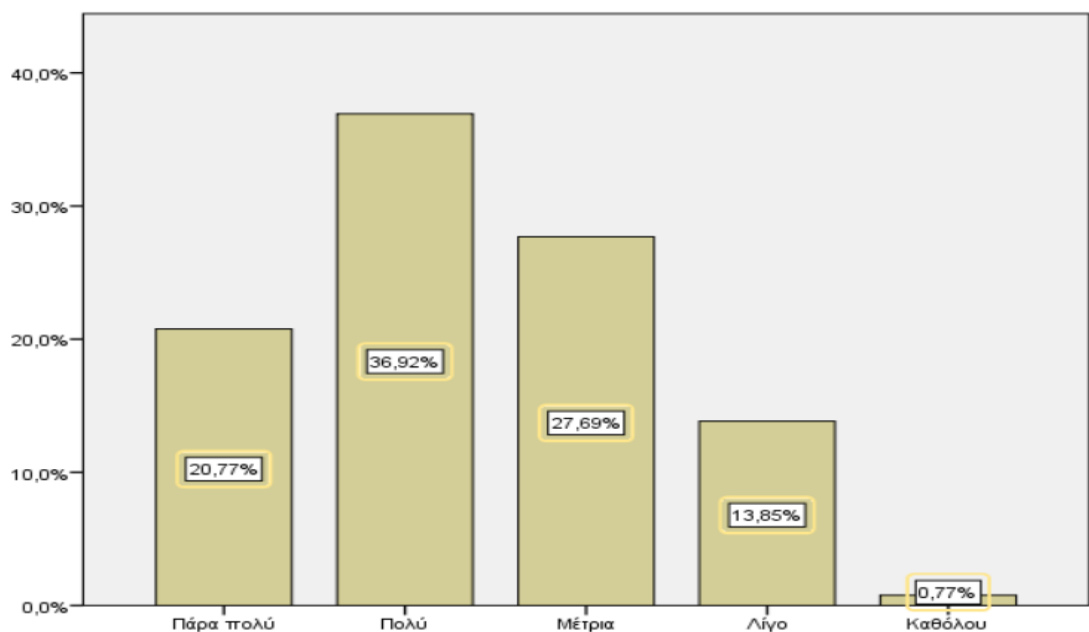


Γράφημα 12: Βαθμός στον οποίο φοροδιαφεύγουν τα ενοικιαζόμενα δωμάτια σήμερα

Αντίστοιχα, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας να μας αξιολογήσουν το βαθμό κατά τον οποίο πιστεύουν ότι φοροδιαφεύγουν τα κοσμηματοπωλεία σήμερα. Ειδικότερα, με βάση τα κάτωθι η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνά μας σε ποσοστό 39,23% θεωρούν ότι σε υψηλό βαθμό ότι τα κοσμηματοπωλεία φοροδιαφεύγουν σήμερα, ενώ ακολουθούν με ποσοστό 30% οι συμμετέχοντες που δήλωσαν ότι σε πολύ υψηλό βαθμό ότι τα κοσμηματοπωλεία φοροδιαφεύγουν σήμερα, στοιχείο το οποίο σωρευτικά οδηγεί σε ένα συνολικό ποσοστό συμφωνίας σε άνω του 69%, το οποίο επιβεβαιώνει, ότι η συγκεκριμένη κατηγορία επιχειρήσεων αποτελεί μια επίσης σημαντική πηγή φοροδιαφυγής για την ελληνική οικονομία σήμερα.



Γράφημα 13: Βαθμός στον οποίο φοροδιαφεύγουν τα κοσμηματοπωλεία σήμερα

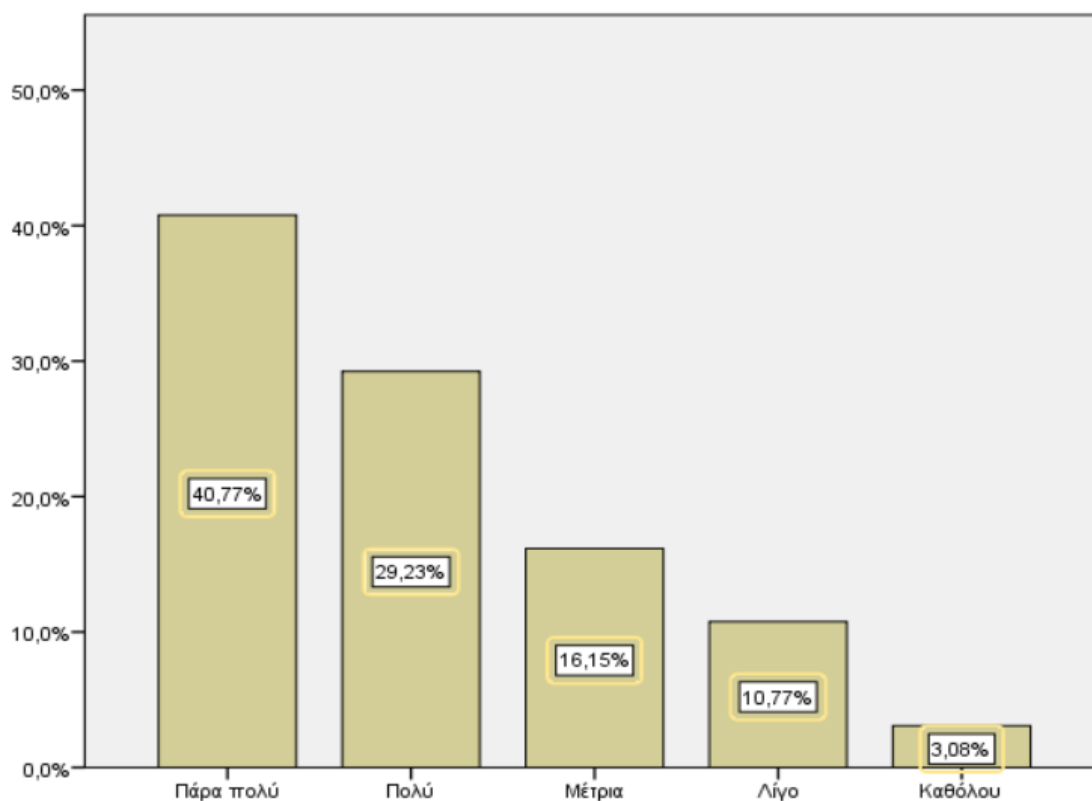


Γράφημα 14: Βαθμός στον οποίο βοηθά την φοροδιαφυγή η ατιμωρησία ή η παραγραφή προστίμων

Εξίσου ενδιαφέροντα μπορούν να χαρακτηρισθούν τα ευρήματα του κατά πόσον ο βαθμός στον οποίο βοηθά τη φοροδιαφυγή η ατιμωρησία η παραγραφή των προστίμων.

Ειδικότερα, με βάση τα όσα αναφέρονται στο παραπάνω γράφημα είναι σαφές ότι σε ποσοστό 36.92% των συμμετεχόντων εργαζομένων του ΚΕΦΟΜΕΠ του δείγματος μας, η φοροδιαφυγή βοηθιέται σε μεγάλο βαθμό από τα φαινόμενα ατιμωρησίας ή παραγραφής των προστίμων, που παρατηρούνται, ενώ αθροίζοντας στο εν λόγω ποσοστό και το 20,77% των συμμετεχόντων που συμφωνούν πάρα πολύ με αυτή την άποψη, ανεβαίνει το συνολικό ποσοστό συμφωνία στο 57%, που σημαίνει ότι περισσότεροι από 1 στους 2 θεωρούν ότι τα συγκεκριμένα φαινόμενα ευνοούν τη φοροδιαφυγή.

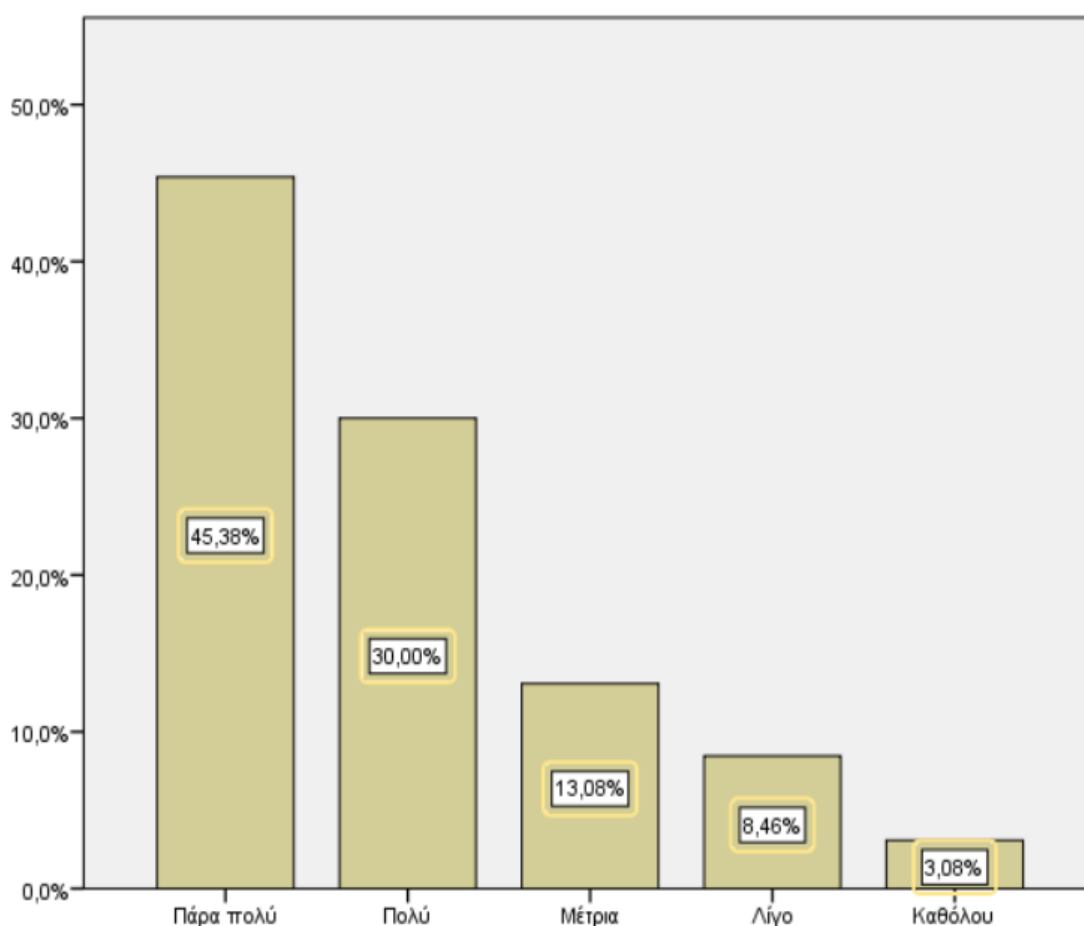
Μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ερώτηση που τέθηκε στους συμμετέχοντες στην έρευνά μας αφορά στο κατά πόσο βοηθά την φοροδιαφυγή η ιδεοληψία των φορολογούμενων ότι δε θα τιμωρηθούν για τα φορολογικά παραπτώματά τους. Με βάση τα όσα παρουσιάζονται στο κάτωθι γράφημα παρατηρείται μια ιδιαίτερα υψηλή συμφωνία των συμμετεχόντων στην έρευνά μας με την εν λόγω άποψη, καθώς το 40,77% των συμμετεχόντων συμφωνεί πάρα πολύ με την εν λόγω άποψη, ακολουθούμενο από το 29,23% των συμμετεχόντων οι οποίοι συμφωνούν σε υψηλό βαθμό με αυτή την άποψη.



Γράφημα 15: Κατά πόσο βοηθά την φοροδιαφυγή η ιδεοληψία των φορολογούμενων ότι δε θα τιμωρηθούν για τα φορολογικά παραπτώματά τους

Τέλος, η τελευταία ερώτηση του δεύτερου μέρους της παρούσας εργασίας αφορά στο κατά πόσο θεωρούν ότι βοηθά την φοροδιαφυγή το μεγάλο χρονικό διάστημα που απαιτείται για την απονομή δικαιοσύνης. Τα ευρήματα του κάτωθι γραφήματος επιβεβαιώνουν σε μεγάλο βαθμό την ορθότητα της εν λόγω πρότασης, καθώς το 45,38% των συμμετεχόντων συμφωνεί πάρα πολύ με την εν λόγω άποψη, ακολουθούμενο από το 30% των συμμετεχόντων οι οποίοι συμφωνούν σε υψηλό βαθμό με αυτή την άποψη, γεγονός το οποίο αυξάνει το συνολικό ποσοστό συμφωνίας με την εν λόγω άποψη στο 75,38%.

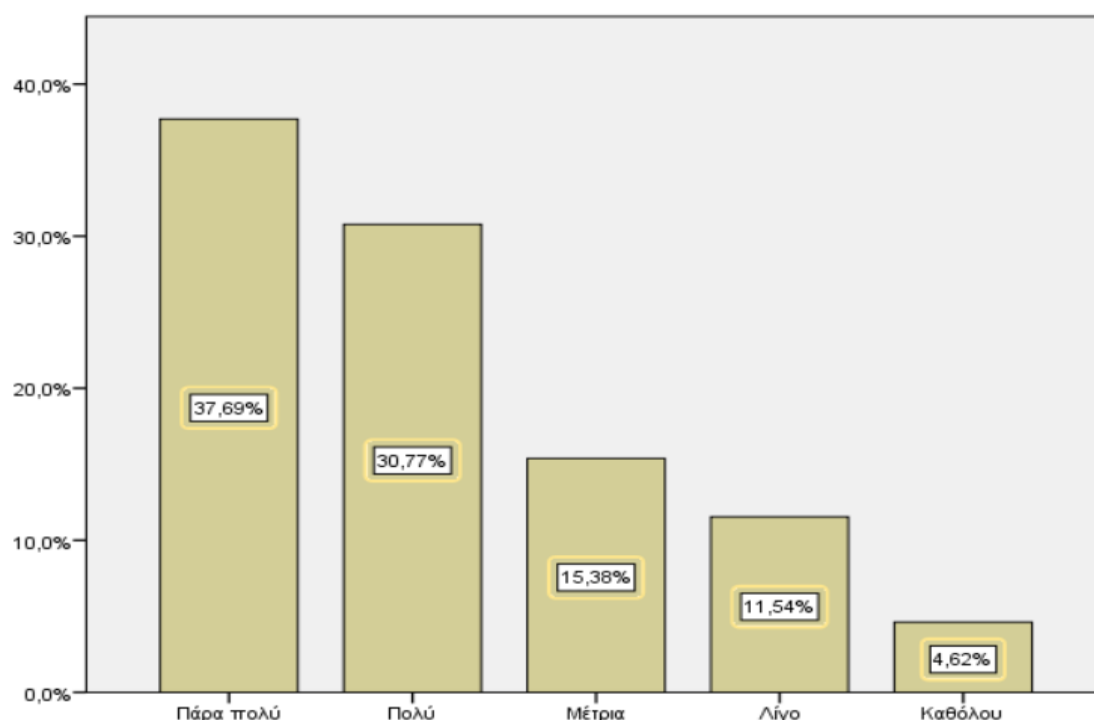
Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι ένας βασικός παράγοντας ώθησης της φοροδιαφυγής είναι το μεγάλο χρονικό διάστημα που απαιτείται για την απονομή της σήμερα, σύμφωνα με τα λεγόμενα των συμμετεχόντων του δείγματος μας εργαζομένων στο ΚΕΦΟΜΕΠ.



Γράφημα 16: Κατά πόσο βοηθά την φοροδιαφυγή το μεγάλο χρονικό διάστημα που απαιτείται για την απονομή δικαιοσύνης

7.3 Ανάλυση απαντήσεων περιστολής φοροδιαφυγής

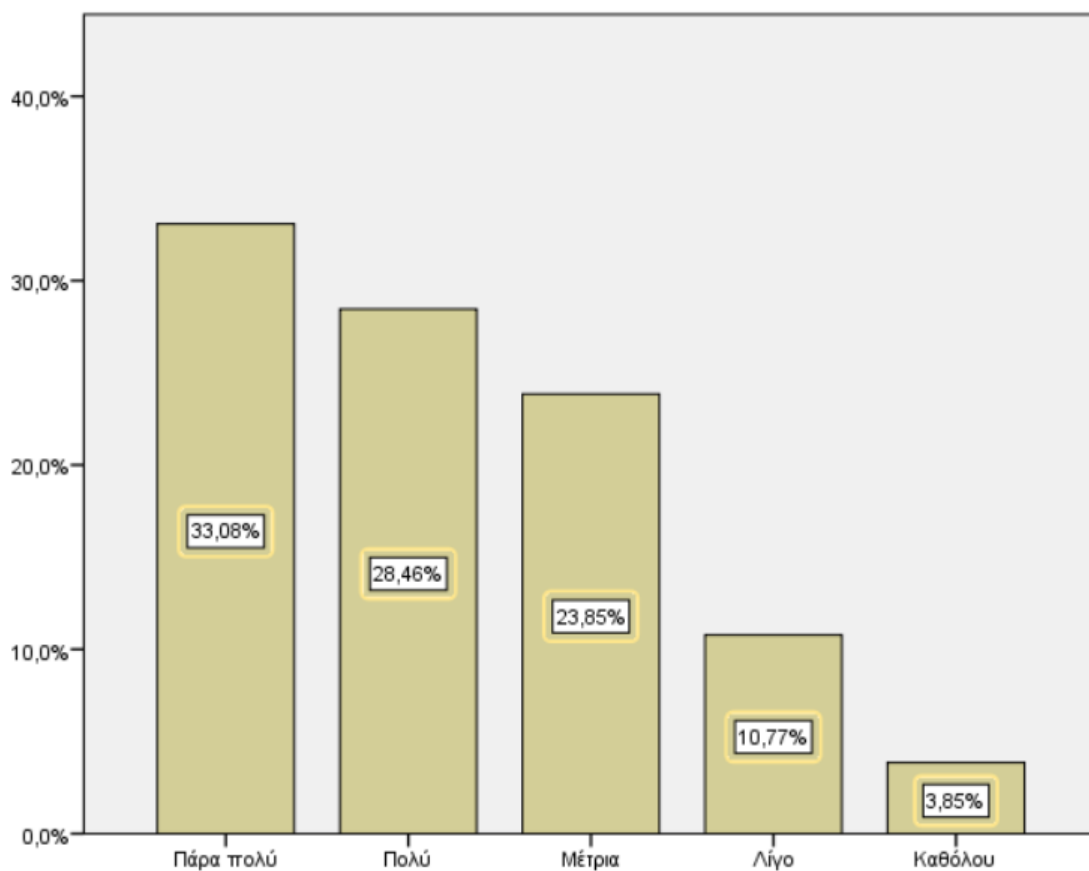
Η πρώτη ερώτηση του τρίτου μέρους της παρούσας εργασίας αφορά στη διαπίστωση του κατά πόσο αποτελεσματική θεωρούν οι συμμετέχοντες στην έρευνά μας, ότι είναι η κατάσχεση χρηματικών απαιτήσεων σε πιστωτικά ιδρύματα για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής.



Γράφημα 17: Κατά πόσο βοηθά η κατάσχεση χρηματικών απαιτήσεων σε πιστωτικά ιδρύματα για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής

Εν προκειμένω, με βάση τα ευρήματα του παραπάνω γραφήματος επιβεβαιώνεται σε μεγάλο βαθμό η ορθότητα της εν λόγω πρότασης, καθώς το 37,69% των συμμετεχόντων συμφωνεί πάρα πολύ με την εν λόγω άποψη, ακολουθούμενο από το 30,77% των συμμετεχόντων οι οποίοι συμφωνούν σε υψηλό βαθμό με αυτή την άποψη, γεγονός το οποίο αυξάνει το συνολικό ποσοστό συμφωνίας με την εν λόγω άποψη σε ποσοστό άνω του 68%, κάτι το οποίο μας δείχνει ότι το συγκεκριμένο μέτρο αποτελεί μια πολύ καλή πρακτική για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

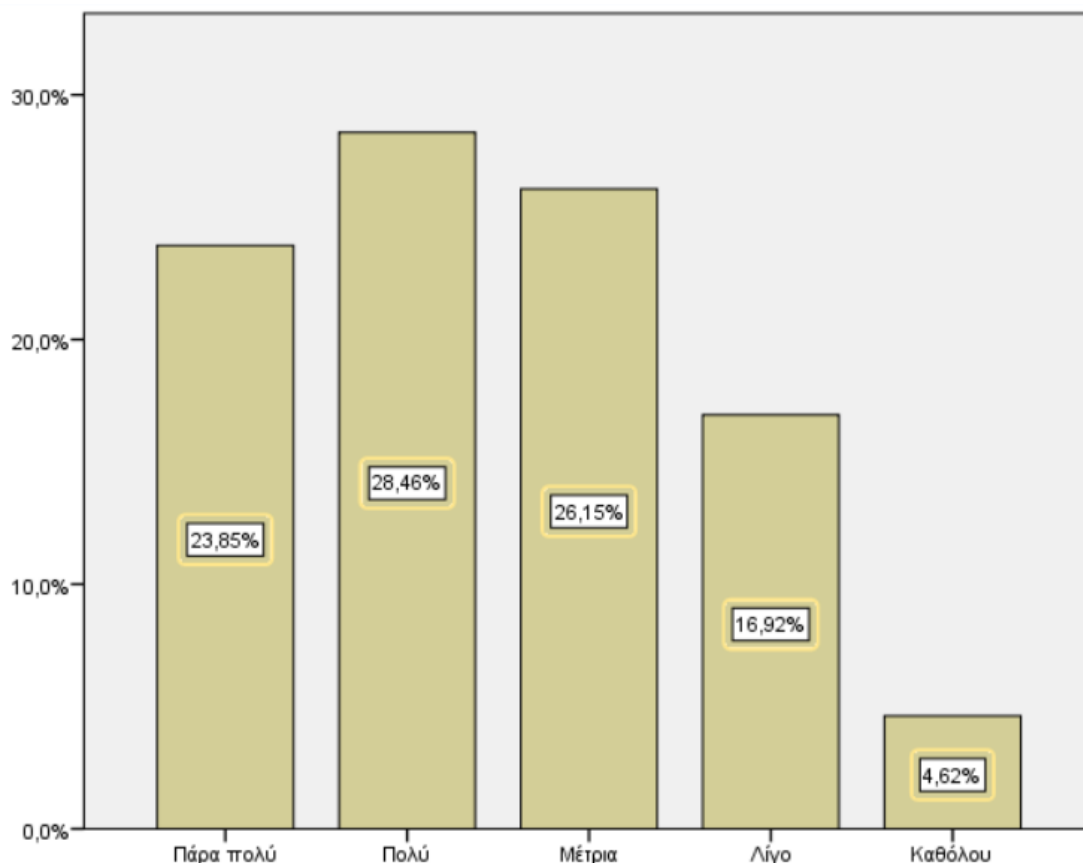
Εν συνεχεία, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας να μας απαντήσουν στο πόσο αποτελεσματική θεωρούν, ότι είναι η κατάσχεση ακινήτων για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα σήμερα.



Γράφημα 18: Κατά πόσο βοηθά η κατάσχεση ακινήτων για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής

Ειδικότερα, με βάση τα όσα παρουσιάζονται στο παραπάνω γράφημα επιβεβαιώνεται σε μεγάλο βαθμό η ορθότητα της εν λόγω πρότασης, καθώς το 33,08% των συμμετεχόντων συμφωνεί πάρα πολύ με την εν λόγω άποψη, ακολουθούμενο από το 28,46% των συμμετεχόντων οι οποίοι συμφωνούν σε υψηλό βαθμό με αυτή την άποψη, γεγονός το οποίο αυξάνει το συνολικό ποσοστό συμφωνίας με την εν λόγω άποψη σε ποσοστό 61,54%, κάτι το οποίο μας δείχνει ότι το συγκεκριμένο μέτρο αποτελεί μια καλή πρακτική για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής αν και κατατάσσεται δεύτερο στη σειρά σε σχέση με την κατάσχεση των μετρητών, τα ευρήματα της οποίας ερώτησης παρατέθηκαν παραπάνω.

Στη συνέχεια, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας εργαζόμενους στο ΚΕΦΟΜΕΠ να μας απαντήσουν κατά στο πόσο αποτελεσματική θεωρούν, ότι είναι η είσπραξη των οφειλών από την ΔΟΥ σήμερα, στοιχεία τα οποία παρουσιάζονται αναλυτικά στο ακόλουθο γράφημα:



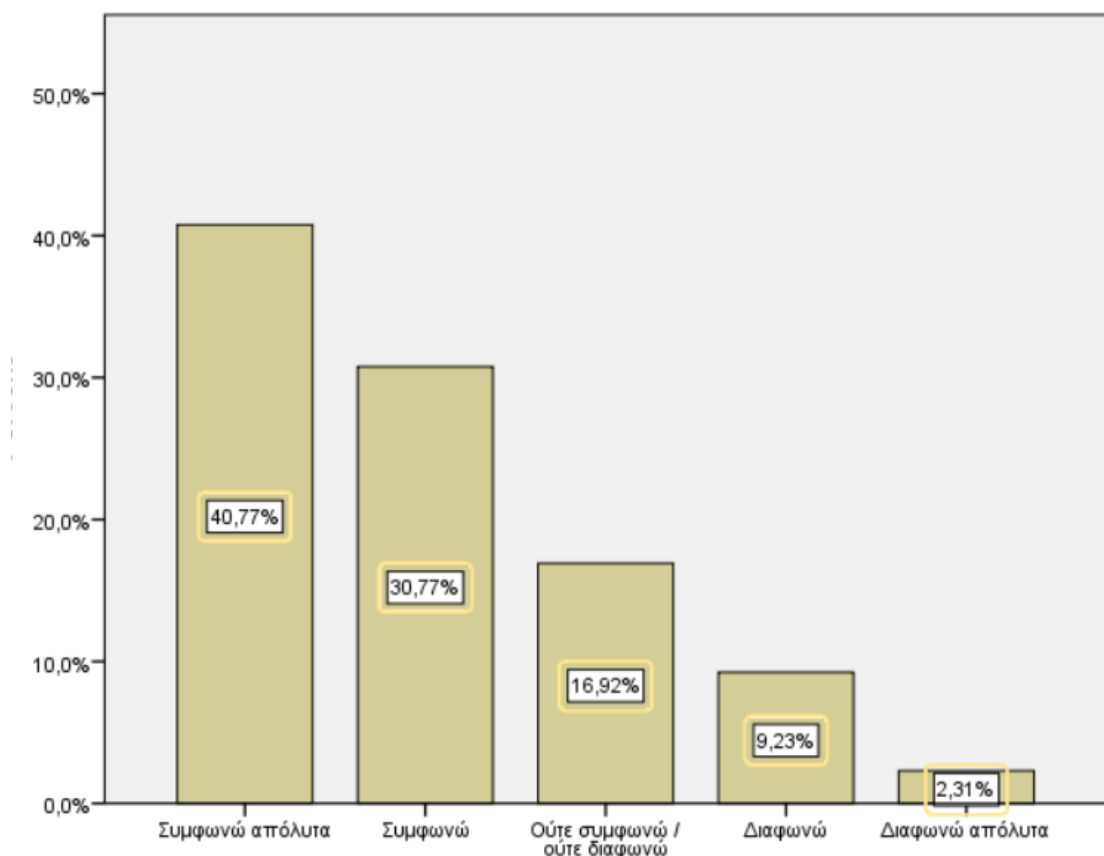
Γράφημα 19: Κατά πόσο αποτελεσματική είναι η είσπραξη των οφειλών από την ΔΟΥ σήμερα

Σύμφωνα με τα ευρήματα του παραπάνω γραφήματος, οι απαντήσεις είναι σχετικά μοιρασμένες, καθώς το 28,46% των συμμετεχόντων στην έρευνά μας αναφέρει ότι τα επίπεδα είσπραξης των οφειλών από την ΔΟΥ σήμερα είναι υψηλά σήμερα, ακολουθούμενο από ένα 26,15% των συμμετεχόντων στην έρευνά μας, οι οποίοι διαφωνούν με την εν λόγω πρόταση αναφέροντας ότι τα επίπεδα είσπραξης των οφειλών είναι μέτρια σήμερα.

Το στοιχείο αυτό δείχνει ότι δεν υπάρχει ξεκάθαρη υπεροχή στις απαντήσεις μεταξύ της πλειονότητας των ερωτηθέντων, καθώς στη συνέχεια ακολουθούν με 23,85% η άποψη των ερωτηθέντων, ότι η είσπραξη των οφειλών είναι σε πάρα πολύ καλά

επίπεδα, ενώ αντίθετα έπεται με 16,92% η άποψη των ερωτηθέντων ότι τα επίπεδα είσπραξης των οφειλών από τη ΔΟΥ είναι σήμερα πολύ χαμηλά.

Εν συνεχεία, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνα να μας απαντήσουν στο ποια είναι η γνώμη τους για τη δημοσιοποίηση στοιχείων οφειλετών φυσικών και νομικών προσώπων για ποσό οφειλής άνω των 150.000€ αρθ.42 Ν.4410/2016 βοήθησε για την τη ρύθμιση των οφειλών.

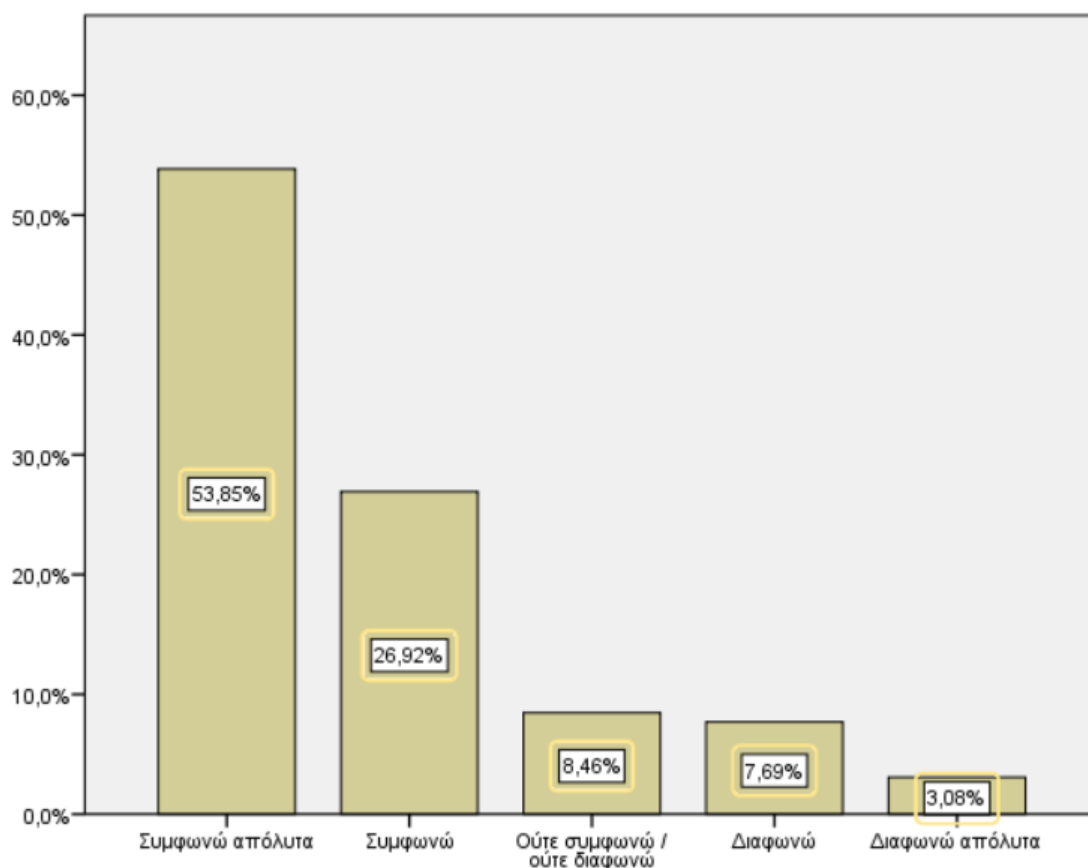


Γράφημα 20: Έκφραση γνώμης σχετικά με το κατά πόσον η δημοσιοποίηση στοιχείων οφειλετών φυσικών και νομικών προσώπων για ποσό οφειλής άνω των 150.000€ άρθρο 42 Ν.4410/2016 βοήθησε για την τη ρύθμιση των οφειλών.

Ειδικότερα, με βάση τα όσα παρουσιάζονται στο παραπάνω γράφημα επιβεβαιώνεται σε μεγάλο βαθμό η ορθότητα της εν λόγω πρότασης, καθώς το 40,77% των συμμετεχόντων συμφωνεί πάρα πολύ με την εν λόγω άποψη, ακολουθούμενο από το 30,77% των συμμετεχόντων οι οποίοι συμφωνούν σε υψηλό βαθμό με αυτή την άποψη, γεγονός το οποίο αυξάνει το συνολικό ποσοστό συμφωνίας με την εν λόγω άποψη σε ποσοστό άνω του 71%.

Το στοιχείο αυτό μας δείχνει ότι η δημοσιοποίηση στοιχείων οφειλετών φυσικών και νομικών προσώπων για ποσό οφειλής άνω των 150.000€ άρθρο 42 Ν.4410/2016 βοήθησε για την τη ρύθμιση των οφειλών, γεγονός ιδιαίτερα θετικό ως προς τη βελτίωση των εισπράξεων των οφειλών και συνεπώς ως προς την εισροή χρημάτων για τα κρατικά ταμεία.

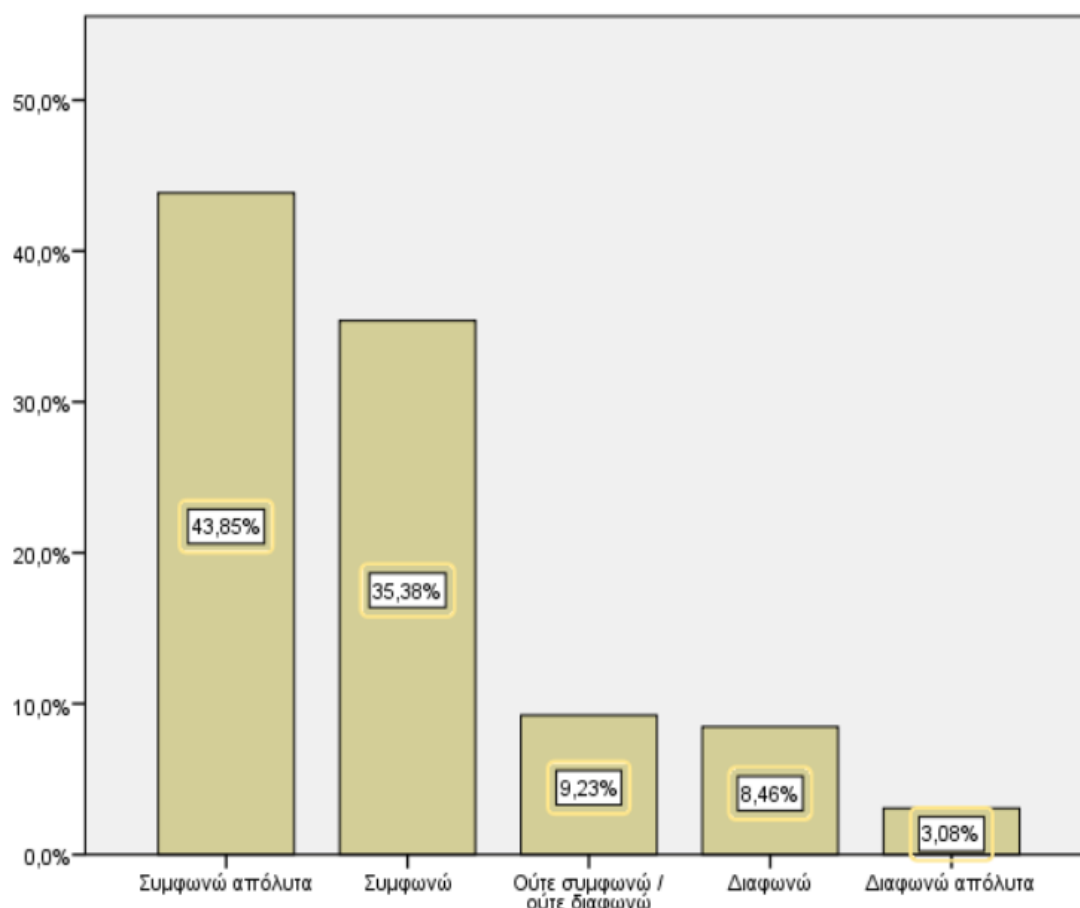
Επίσης, ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα είναι η άποψη που ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνα σχετικά με το κατά πόσον ο Νόμος 4446/2016 με το άρθρο του για την οικειοθελή αποκάλυψη φορολογητέας ύλης βοήθησε τους φορολογούμενους να δηλώσουν και να καταβάλουν τα εισοδήματα που απέκρυψαν, στοιχεία τα οποία παρουσιάζονται με ακρίβεια στο ακόλουθο γράφημα.



Γράφημα 21: Έκφραση γνώμης σχετικά με το κατά πόσον ο Νόμος 4446/2016 με το άρθρο του για την οικειοθελή αποκάλυψη φορολογητέας ύλης βοήθησε τους φορολογούμενους να δηλώσουν και να καταβάλουν τα εισοδήματα που απέκρυψαν.

Δεν επιδέχεται αμφισβήτηση, με βάση τα όσα αναφέρονται παραπάνω, ότι ο Νόμος 4446/2016 με το άρθρο του για την οικειοθελή αποκάλυψη φορολογητέας ύλης βοήθησε τους φορολογούμενους να δηλώσουν και να καταβάλουν τα εισοδήματα που απέκρυψαν, καθώς με την άποψη συμφώνησε συνολικά ποσοστό άνω του 80% των φορολογουμένων, που συμμετείχαν στην έρευνά μας, γεγονός το οποίο δίνει μια θετική νότα ως προς την αποτελεσματική καταπολέμηση της φοροδιαφυγής σήμερα, αρκεί να συνδυαστεί και με κατάλληλες νομοθετικές πρωτοβουλίες προς την ίδια κατεύθυνση τα επόμενα έτη.

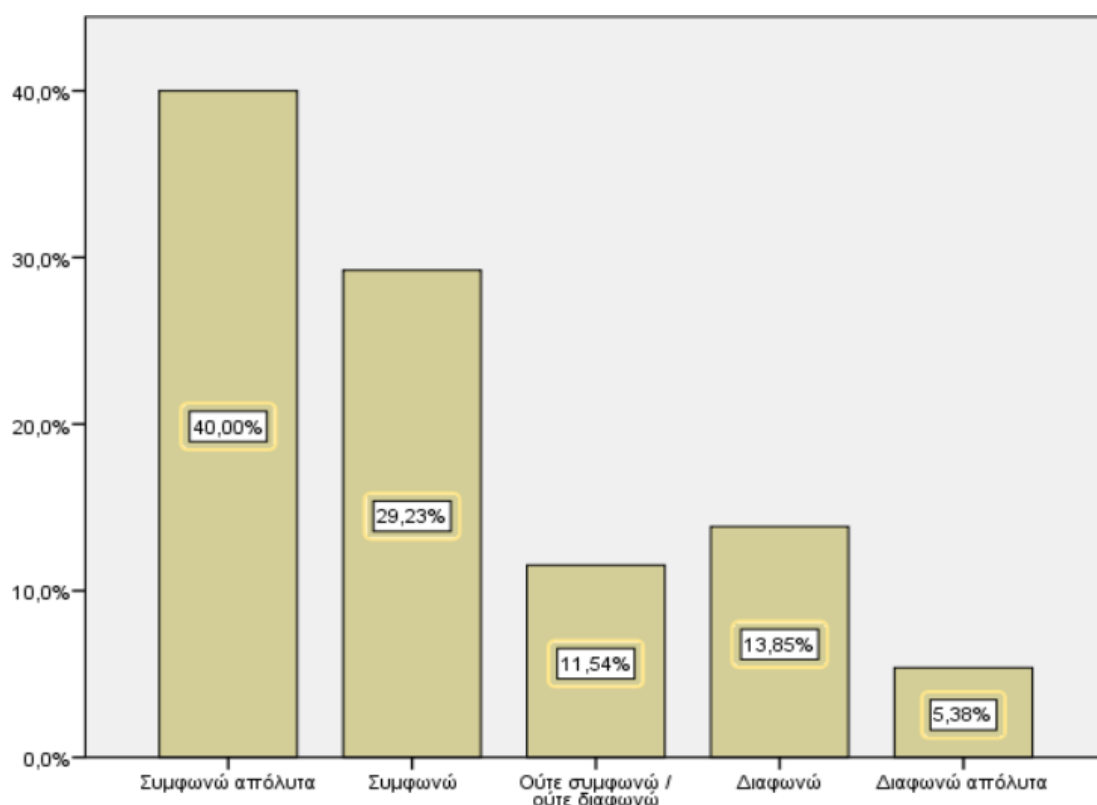
Εν συνεχεία, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνα να μας απαντήσουν στο κατά πόσο θεωρούν, ότι η μείωση της φορολογίας θα συμβάλει στην μείωση της φοροδιαφυγής στον τουριστικό τομέα.



Γράφημα 22: Έκφραση γνώμης σχετικά με το κατά πόσον η μείωση της φορολογίας θα συμβάλει στην μείωση της φοροδιαφυγής στον τουριστικό τομέα.

Ειδικότερα, με βάση τα όσα παρουσιάζονται στο παραπάνω γράφημα επιβεβαιώνεται σε μεγάλο βαθμό η ορθότητα της εν λόγω πρότασης, καθώς το 43,85% των συμμετεχόντων συμφωνεί πάρα πολύ με την εν λόγω άποψη, ακολουθούμενο από το 35,38% των συμμετεχόντων οι οποίοι συμφωνούν σε υψηλό βαθμό με αυτή την άποψη, γεγονός το οποίο αυξάνει το συνολικό ποσοστό συμφωνίας με την εν λόγω άποψη σε ποσοστό 79%, κάτι το οποίο μας δείχνει ότι το συγκεκριμένο μέτρο αποτελεί μια καλή πρακτική για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, καθώς σύμφωνα με τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας είναι βέβαιο ότι η μείωση της φορολογίας είναι ιδιαίτερα πιθανό να οδηγήσει στη μείωση της φοροδιαφυγής στον τουρισμό σήμερα.

Φτάνοντας προς το τέλος, η προτελευταία ερώτηση που τέθηκε στους συμμετέχοντες στην έρευνά μας αφορούσε στην έκφραση γνώμης τους σχετικά με το κατά πόσον η παροχή κινήτρων και φοροελαφρύνσεων στις επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα που επλήγησαν από τον COVID 19 θα επηρεάσουν θετικά ως προς την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, στοιχεία τα οποία αποτυπώνονται στο κάτωθι γράφημα:

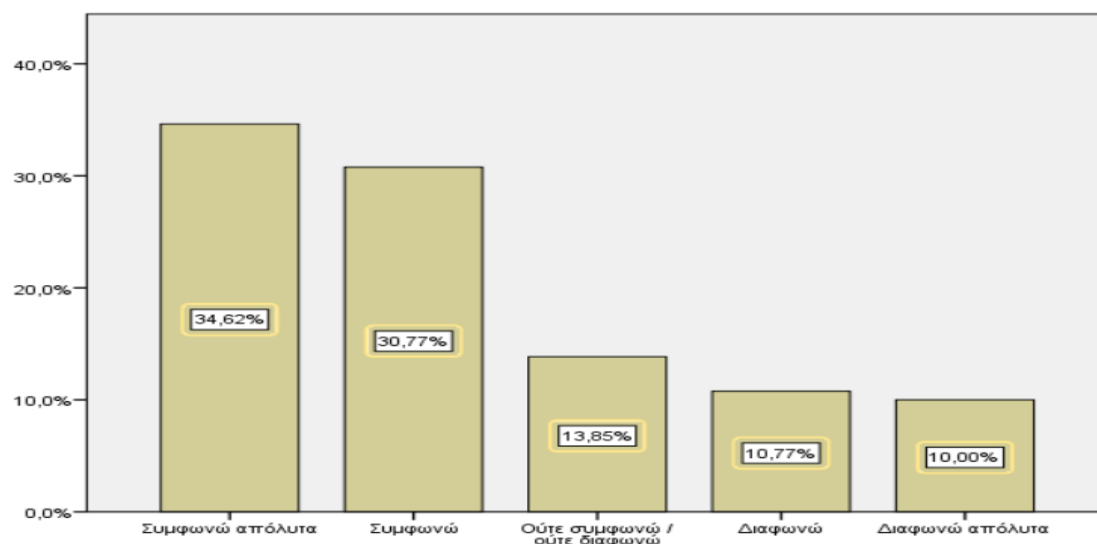


Γράφημα 23: Έκφραση γνώμης σχετικά με το κατά πόσον η παροχή κινήτρων και φοροελαφρύνσεων στις επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα που επλήγησαν από τον COVID 19 θα επηρεάσουν θετικά ως προς την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.

Ειδικότερα, με βάση τα όσα παρουσιάζονται στο παραπάνω γράφημα επιβεβαιώνεται σε μεγάλο βαθμό η ορθότητα της εν λόγω πρότασης, καθώς το 40% των συμμετεχόντων συμφωνεί πάρα πολύ με την εν λόγω άποψη, ακολουθούμενο από το 39,23% των συμμετεχόντων οι οποίοι συμφωνούν σε υψηλό βαθμό με αυτή την άποψη, γεγονός το οποίο αυξάνει το συνολικό ποσοστό συμφωνίας με την εν λόγω άποψη σε ποσοστό 79,23%, κάτι το οποίο μας δείχνει ότι το συγκεκριμένο μέτρο αποτελεί μια καλή πρακτική για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Το παραπάνω μπορεί να θεωρηθεί σε μεγάλο βαθμό ως αναμενόμενο, καθώς παροχή κινήτρων και φοροελαφρύνσεων στις επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα που επλήγησαν από τον COVID 19 είναι μέτρα το οποίο θα ανακουφίσει τους πληγέντες από την πανδημία και θα επηρεάσει θετικά ως προς την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, μια άποψη με την οποία ήταν σύμφωνο το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων στην έρευνά μας.

Τέλος, η τελευταία ερώτηση που τέθηκε στους συμμετέχοντες στην έρευνά μας, αφορούσε στο κατά πόσον η σημαντική ενίσχυση του αριθμού των επιτόπιων ελέγχων στις τουριστικές επιχειρήσεις από υπαλλήλους της ΑΑΔΕ θα συμβάλει στην περιστολή του φαινομένου της φοροδιαφυγής στον τουριστικό τομέα.



Γράφημα 24: Έκφραση γνώμης σχετικά με το κατά πόσον η σημαντική ενίσχυση του αριθμού των επιτόπιων ελέγχων στις τουριστικές επιχειρήσεις από υπαλλήλους της ΑΑΔΕ θα συμβάλει στην περιστολή του φαινομένου της φοροδιαφυγής στον τουριστικό τομέα

Εν προκειμένω, με βάση τα παραπάνω επιβεβαιώνεται σε μεγάλο βαθμό η ορθότητα της εν λόγω πρότασης, καθώς το 34,62% των συμμετεχόντων συμφωνεί πάρα πολύ με την εν λόγω άποψη, ακολουθούμενο από το 30,77% των συμμετεχόντων οι οποίοι συμφωνούν σε υψηλό βαθμό με αυτή την άποψη, γεγονός το οποίο αυξάνει το συνολικό ποσοστό συμφωνίας με την εν λόγω άποψη σε ποσοστό άνω του 65%.

Το στοιχείο αυτό φανερώνει, ότι το συγκεκριμένο μέτρο της σημαντικής ενίσχυσης του αριθμού των επιτόπιων ελέγχων στις τουριστικές επιχειρήσεις από υπαλλήλους της ΑΑΔΕ θα συμβάλει στην περιστολή του φαινομένου της φοροδιαφυγής στον τουριστικό τομέα και θα αποτελέσει μια καλή πρακτική για την καταπολέμηση του φαινομένου της φοροδιαφυγής.

7.4 Ανάλυση συσχετίσεων

7.4.1 Εξέταση συσχετίσεων με δημογραφικούς παράγοντες

Όσον αφορά το πεδίο των συσχετίσεων, έγινε μια σημαντική προσπάθεια εύρεσης πιθανών συσχετίσεων μεταξύ των ερωτήσεων που τέθηκαν στους συμμετέχοντες στην έρευνά μας και των δημογραφικών στοιχείων, όπως θα αναλυθούν στη συνέχεια της παρούσας ενότητας. Ειδικότερα, στη συνέχεια θα παρουσιαστούν οι σημαντικότερες συσχετίσεις μεταξύ των ερωτήσεων του δεύτερου μέρους της παρούσας εργασίας, το οποίο αφορούσε στα δημοσιονομικά προβλήματα και στο πεδίο της φοροδιαφυγής.

Μια πρώτη προσπάθεια εύρεσης συσχετίσεων αφορούσε στην εξέταση της γνώμης των ερωτηθέντων με το επίπεδο φορολογίας της χώρας μας σε σχέση με τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων.

Ειδικότερα, όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα, η γνώμη των συμμετεχόντων για το επίπεδο φορολογίας της χώρας μας δεν φάνηκε να συσχετίζεται με το φύλο ή το επίπεδο εκπαίδευσης των συμμετεχόντων, αλλά ούτε και με τα έτη υπηρεσίας τους, ενώ αντίθετα, η γνώμη των συμμετεχόντων για το επίπεδο φορολογίας της χώρας μας προέκυψε να συσχετίζεται σε στατιστικά σημαντικό βαθμό ($p=0,035$) και αρνητικά με την ηλικία των συμμετεχόντων, που σημαίνει ότι όσο υψηλότερη είναι η ηλικία των ερωτηθέντων τόσο πιο πολύ θεωρούν ότι το επίπεδο φορολογίας στην Ελλάδα είναι υψηλό.

Correlations

			ΦΥΛΟ	Ερ 6
Spearman's rho	ΦΥΛ Ο	Correlation	1,000	,108
		Coefficient		
		Sig. (2-tailed)	.	,220
	Ερ 6	N	130	130
		Correlation	,108	1,000
		Coefficient		
	Sig. (2-tailed)	,220	.	
	N	130	130	

Correlations

			Ερ 6	ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΣΗ
Spearman's rho	Ερ 6	Correlation	1,000	-,009
		Coefficient		
		Sig. (2-tailed)	.	,918
	ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΣΗ	N	130	130
		Correlation	-,009	1,000
		Coefficient		
	Sig. (2-tailed)	,918	.	
	N	130	130	

Correlations

			Ερ 6	ΗΛΙΚΙΑ
Spearman's rho	Ερ 6	Correlation	1,000	-,186*
		Coefficient		
		Sig. (2-tailed)	.	,035
	ΗΛΙΚΙΑ Α	N	130	130
		Correlation	-,186*	1,000
		Coefficient		
	Sig. (2-tailed)	,035	.	
	N	130	130	

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Correlations

		Ερ 6	ΕΤΗ ΥΠ
Spearman's rho	Ερ 6	Correlation Coefficient	1,000
		Sig. (2-tailed)	,071
		N	.
	ΕΤΗ ΥΠ	Correlation Coefficient	,424
		Sig. (2-tailed)	,424
		N	130

Στη συνέχεια έγινε προσπάθεια να εξεταστεί η συσχέτιση της ερώτησης 7, η οποία αφορούσε σε τι βαθμό οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές ενθαρρύνουν την φοροδιαφυγή-φοροαποφυγή με τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων στην έρευνά μας.

Με βάση τα δεδομένα των παρακάτω πινάκων είναι φανερό, ότι Ο βαθμός στον οποίο οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές ενθαρρύνουν την φοροδιαφυγή-φοροαποφυγή δεν συσχετίζεται με την ηλικία τους, ή το φύλο ή το επίπεδο εκπαίδευσης τους, ή τα έτη υπηρεσίας τους.

Correlations

		ερ 7	ΦΥΛΟ
Spearman's rho	ερ 7	Correlation Coefficient	1,000
		Sig. (2-tailed)	,005
		N	.
	ΦΥΛ	Correlation Coefficient	,953
	Ο	Sig. (2-tailed)	,953
		N	130

Correlations

			ερ 7	ΗΛΙΚΙΑ	
Spearman's rho	ερ 7	Correlation Coefficient	1,000	-,079	
		Sig. (2-tailed)	.	,369	
		N	130	130	
	ΗΛΙΚΙΑ	A	Correlation Coefficient	-,079	1,000
			Sig. (2-tailed)	,369	.
			N	130	130

Correlations

			ερ 7	ETH YΠ	
Spearman's rho	ερ 7	Correlation Coefficient	1,000	,024	
		Sig. (2-tailed)	.	,784	
		N	130	130	
	ETH YΠ	YΠ	Correlation Coefficient	,024	1,000
			Sig. (2-tailed)	,784	.
			N	130	130

Correlations

			ερ 7	ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΣΗ	
Spearman's rho	ερ 7	Correlation Coefficient	1,000	-,070	
		Sig. (2-tailed)	.	,426	
		N	130	130	
	ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΣΗ	ΣΗ	Correlation Coefficient	-,070	1,000
			Sig. (2-tailed)	,426	.
			N	130	130

Παρόμοια, αξίζει να σημειωθεί ότι ο βαθμός στον οποίο η επιχειρηματική ηθική επηρεάζει την φοροδιαφυγή-φοροαποφυγή των επιχειρήσεων δεν φάνηκε να συσχετίζεται με το φύλο, ή την ηλικία, ή την εκπαίδευση, ή τα έτη υπηρεσίας.

Correlations

		ερ 8	ΦΥΛΟ	
Spearman's rho	ερ 8	Correlation Coefficient	1,000	-,067
		Sig. (2-tailed)	.	,451
		N	130	130
	ΦΥΛ	Correlation Coefficient	-,067	1,000
	Ο	Sig. (2-tailed)	,451	.
		N	130	130

Correlations

		ερ 8	ΦΥΛΟ	
Spearman's rho	ερ 8	Correlation Coefficient	1,000	-,067
		Sig. (2-tailed)	.	,451
		N	130	130
	ΦΥΛ	Correlation Coefficient	-,067	1,000
	Ο	Sig. (2-tailed)	,451	.
		N	130	130

Correlations

		ερ 8	ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΣΗ	
Spearman's rho	ερ 8	Correlation Coefficient	1,000	,017
		Sig. (2-tailed)	.	,844
		N	130	130
	ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΣΗ	Correlation Coefficient	,017	1,000
		Sig. (2-tailed)	,844	.
		N	130	130

Correlations

		ερ 8	ETH YΠ
Spearman's rho	ερ 8		
	Correlation Coefficient	1,000	,017
	Sig. (2-tailed)	.	,845
	N	130	130
	ETH YΠ		
	Correlation Coefficient	,017	1,000
	YΠ		
	Sig. (2-tailed)	,845	.
	N	130	130

Επιπλέον, ούτε και ο βαθμός κατά τον οποίο οι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι, στον τουριστικό κλάδο, υπάρχει φοροδιαφυγή σήμερα προέκυψε να συσχετίζεται με το φύλο, την ηλικία, την εκπαίδευση, ή τα έτη υπηρεσίας.

Correlations

		ερ 9	ΦΥΛΟ
Spearman's rho	ερ 9		
	Correlation Coefficient	1,000	,055
	Sig. (2-tailed)	.	,534
	N	130	130
	ΦΥΛΟ		
	Correlation Coefficient	,055	1,000
	O		
	Sig. (2-tailed)	,534	.
	N	130	130

Correlations

		ερ 9	ΦΥΛΟ
Spearman's rho	ερ 9		
	Correlation Coefficient	1,000	,055
	Sig. (2-tailed)	.	,534
	N	130	130
	ΦΥΛΟ		
	Correlation Coefficient	,055	1,000
	O		
	Sig. (2-tailed)	,534	.
	N	130	130

Correlations

		ερ 9	ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΣΗ
Spearman's rho	ερ 9	Correlation Coefficient	1,000 -,153
		Sig. (2-tailed)	. ,082
		N	130 130
	ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΣΗ	Correlation Coefficient	-,153 1,000
		Sig. (2-tailed)	,082 .
		N	130 130

Correlations

		ερ 9	ΕΤΗ ΥΠ
Spearman's rho	ερ 9	Correlation Coefficient	1,000 ,129
		Sig. (2-tailed)	. ,142
		N	130 130
	ΕΤΗ ΥΠ	Correlation Coefficient	,129 1,000
		Sig. (2-tailed)	,142 .
		N	130 130

Σχετικά με τον βαθμό στον οποίο οι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι τα εστιατόρια σήμερα φοροδιαφεύγουν, διαφάνηκε ότι η συγκεκριμένη ερώτηση συσχετίζεται σε στατιστικά σημαντικό βαθμό ($p=0,009$) και αρνητικά με την ηλικία, ενώ ταυτοχρόνως δεν παρατηρήθηκε στατιστικά σημαντική συσχέτιση με το φύλο, ή την εκπαίδευση, ή τα έτη υπηρεσίας.

Correlations

		ερ 10	ΦΥΛΟ
Spearman's rho	ερ 10	Correlation Coefficient	1,000 ,058
		Sig. (2-tailed)	. ,509
		N	130 130
	ΦΥΛ Ο	Correlation Coefficient	,058 1,000
		Sig. (2-tailed)	,509 .
		N	130 130

Correlations

			ερ 10	ΗΛΙΚΙΑ
Spearman's rho	ερ 10	Correlation Coefficient	1,000	-,229**
		Sig. (2-tailed)	.	,009
		N	130	130
	ΗΛΙΚΙΑ	Correlation Coefficient	-,229**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,009	.
		N	130	130

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

			ερ 10	ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΣΗ
Spearman's rho	ερ 10	Correlation Coefficient	1,000	,066
		Sig. (2-tailed)	.	,455
		N	130	130
	ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΣΗ	Correlation Coefficient	,066	1,000
		Sig. (2-tailed)	,455	.
		N	130	130

Correlations

			ερ 10	ΕΤΗ ΥΠ
Spearman's rho	ερ 10	Correlation Coefficient	1,000	,030
		Sig. (2-tailed)	.	,738
		N	130	130
	ΕΤΗ ΥΠ	Correlation Coefficient	,030	1,000
		Sig. (2-tailed)	,738	.
		N	130	130

Αναφορικά με το βαθμό στον οποίο οι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι φοροδιαφεύγουν τα τουριστικά γραφεία σήμερα, η συγκεκριμένη ερώτηση φάνηκε να μην συσχετίζεται

με κανένα δημογραφικό χαρακτηριστικό, δηλαδή ούτε με το φύλο, ούτε με την ηλικία, ούτε με την εκπαίδευση, ούτε με τα έτη υπηρεσίας.

Correlations

		ερ 11	ΦΥΛΟ	
Spearman's rho	ερ 11	Correlation Coefficient	,113	
		Sig. (2-tailed)	,199	
		N	130	
	ΦΥΛΟ	Correlation Coefficient	,113	1,000
		Sig. (2-tailed)	,199	.
		N	130	130

Correlations

		ερ 11	ΗΛΙΚΙΑ	
Spearman's rho	ερ 11	Correlation Coefficient	-,029	
		Sig. (2-tailed)	,740	
		N	130	
	ΗΛΙΚΙΑ	Correlation Coefficient	-,029	1,000
		Sig. (2-tailed)	,740	.
		N	130	130

Correlations

		ερ 11	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	
Spearman's rho	ερ 11	Correlation Coefficient	-,050	
		Sig. (2-tailed)	,574	
		N	130	
	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Correlation Coefficient	-,050	1,000
		Sig. (2-tailed)	,574	.
		N	130	130

Correlations

		ερ 11	ETH YΠ
Spearman's rho	ερ 11		
	Correlation Coefficient	1,000	,025
	Sig. (2-tailed)	.	,777
	N	130	130
	ETH		
	YΠ		
	Correlation Coefficient	,025	1,000
Sig. (2-tailed)	,777	.	
N	130	130	

Αναφορικά με το βαθμό στον οποίο οι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι φοροδιαφεύγουν τα ενοικιαζόμενα δωμάτια σήμερα, η συγκεκριμένη ερώτηση φάνηκε να μην συσχετίζεται με κανένα δημογραφικό χαρακτηριστικό, δηλαδή ούτε με το φύλο, ούτε με την ηλικία, ούτε με την εκπαίδευση, ούτε με τα έτη υπηρεσίας.

Correlations

		ερ 12	ΦΥΛΟ
Spearman's rho	ερ 12		
	Correlation Coefficient	1,000	,018
	Sig. (2-tailed)	.	,835
	N	130	130
	ΦΥΛ		
	O		
	Correlation Coefficient	,018	1,000
Sig. (2-tailed)	,835	.	
N	130	130	

Correlations

		ερ 12	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
Spearman's rho	ερ 12		
	Correlation Coefficient	1,000	,021
	Sig. (2-tailed)	.	,810
	N	130	130
	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ		
	ΣΗ		
	Correlation Coefficient	,021	1,000
Sig. (2-tailed)	,810	.	
N	130	130	

Correlations

		ερ 12	ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΣΗ	
Spearman's rho	ερ 12	Correlation Coefficient	1,000 ,021	
		Sig. (2-tailed)	. ,810	
		N	130 130	
	ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΣΗ	Correlation Coefficient	,021 ,810	1,000 .
		Sig. (2-tailed)	,810 .	.
		N	130 130	130

Correlations

		ερ 12	ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΣΗ	
Spearman's rho	ερ 12	Correlation Coefficient	1,000 ,021	
		Sig. (2-tailed)	. ,810	
		N	130 130	
	ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΣΗ	Correlation Coefficient	,021 ,810	1,000 .
		Sig. (2-tailed)	,810 .	.
		N	130 130	130

Αναφορικά με το βαθμό στον οποίο οι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι φοροδιαφεύγουν τα κοσμηματοπωλεία σήμερα, η συγκεκριμένη ερώτηση φάνηκε να μην συσχετίζεται με κανένα δημογραφικό χαρακτηριστικό, δηλαδή ούτε με το φύλο, ούτε με την ηλικία, ούτε με την εκπαίδευση, ούτε με τα έτη υπηρεσίας.

Correlations

		ερ 13	ΦΥΛΟ	
Spearman's rho	ερ 13	Correlation Coefficient	1,000 ,091	
		Sig. (2-tailed)	. ,304	
		N	130 130	
	ΦΥΛΟ Ο	Correlation Coefficient	,091 ,304	1,000 .
		Sig. (2-tailed)	,304 .	.
		N	130 130	130

Correlations

			ερ 13	ΗΛΙΚΙΑ
Spearman's rho	ερ 13	Correlation Coefficient	1,000	-,017
		Sig. (2-tailed)	.	,846
		N	130	130
	ΗΛΙΚΙΑ	Correlation Coefficient	-,017	1,000
		Sig. (2-tailed)	,846	.
		N	130	130

Correlations

			ερ 13	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
Spearman's rho	ερ 13	Correlation Coefficient	1,000	,026
		Sig. (2-tailed)	.	,769
		N	130	130
	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Correlation Coefficient	,026	1,000
		Sig. (2-tailed)	,769	.
		N	130	130

Correlations

			ερ 13	ΕΤΗ ΥΠ
Spearman's rho	ερ 13	Correlation Coefficient	1,000	-,100
		Sig. (2-tailed)	.	,259
		N	130	130
	ΕΤΗ ΥΠ	Correlation Coefficient	-,100	1,000
		Sig. (2-tailed)	,259	.
		N	130	130

Εν συνεχεία, έγινε προσπάθεια να εξεταστεί ερώτηση 14, η οποία αφορούσε στο κατά πόσο πιστεύετε βοηθά την φοροδιαφυγή η ατιμωρησία η παραγραφή προστίμων με

βάση τα δημογραφικά στοιχεία. Από τα όσα παρουσιάζονται στους κάτωθι πίνακες είναι σαφές, ότι η συγκεκριμένη ερώτηση συσχετίζεται σε στατιστικά σημαντικό βαθμό ($p=0,041$) και αρνητικά με την εκπαίδευση, ενώ ταυτοχρόνως δεν παρατηρήθηκε στατιστικά σημαντική συσχέτιση με το φύλο, ή την ηλικία, ή τα έτη υπηρεσίας.

Correlations

		ερ 14	ΦΥΛΟ	
Spearman's rho	ερ 14	Correlation Coefficient	,092	
		Sig. (2-tailed)	,297	
		N	130	
	ΦΥΛΟ	Correlation Coefficient	,092	1,000
		Sig. (2-tailed)	,297	.
		N	130	130

Correlations

		ερ 14	ΗΛΙΚΙΑ	
Spearman's rho	ερ 14	Correlation Coefficient	-,136	
		Sig. (2-tailed)	,124	
		N	130	
	ΗΛΙΚΙΑ	Correlation Coefficient	-,136	1,000
		Sig. (2-tailed)	,124	.
		N	130	130

Correlations

		ερ 14	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	
Spearman's rho	ερ 14	Correlation Coefficient	-,179*	
		Sig. (2-tailed)	,041	
		N	130	
	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Correlation Coefficient	-,179*	1,000
		Sig. (2-tailed)	,041	.
		N	130	130

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Correlations

			ερ 14	ETH YΠ
Spearman's rho	ερ 14	Correlation Coefficient	1,000	-,103
		Sig. (2-tailed)	.	,243
		N	130	130
	ETH YΠ	Correlation Coefficient	-,103	1,000
		Sig. (2-tailed)	,243	.
		N	130	130

Από την άλλη πλευρά, η ερώτηση 15 Κατά πόσο πιστεύετε βοηθά την φοροδιαφυγή η ιδεοληψία των φορολογούμενων ότι δε θα τιμωρηθούν για τα φορολογικά παραπτώματα τους δεν φαίνεται να συσχετίζεται θετικά με κάποια από τις δημογραφικές μεταβλητές, όπως είναι το φύλο, η ηλικία, η εκπαίδευση και τα έτη υπηρεσίας.

Correlations

			ερ 15	ΦΥΛΟ
Spearman's rho	ερ 15	Correlation Coefficient	1,000	,036
		Sig. (2-tailed)	.	,688
		N	130	130
	ΦΥΛΟ	Correlation Coefficient	,036	1,000
		Sig. (2-tailed)	,688	.
		N	130	130

Correlations

			ερ 15	ΗΛΙΚΙΑ
Spearman's rho	ερ 15	Correlation Coefficient	1,000	,089
		Sig. (2-tailed)	.	,315
		N	130	130
	ΗΛΙΚΙΑ	Correlation Coefficient	,089	1,000
		Sig. (2-tailed)	,315	.
		N	130	130

Correlations

			ερ 15	ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΣΗ
Spearman's rho	ερ 15	Correlation Coefficient	1,000	,089
		Sig. (2-tailed)	.	,314
		N	130	130
	ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΣΗ	Correlation Coefficient	,089	1,000
		Sig. (2-tailed)	,314	.
		N	130	130

Correlations

			ερ 15	ΕΤΗ ΥΠ
Spearman's rho	ερ 15	Correlation Coefficient	1,000	-,002
		Sig. (2-tailed)	.	,984
		N	130	130
	ΕΤΗ ΥΠ	Correlation Coefficient	-,002	1,000
		Sig. (2-tailed)	,984	.
		N	130	130

Τέλος, η εξέταση της συσχέτισης της ερώτησης 16, η οποία αφορά στο κατά πόσον βοηθά την φοροδιαφυγή το μεγάλο χρονικό διάστημα που απαιτείται για την απονομή δικαιοσύνης, όπως φαίνεται από τους παρακάτω πίνακες εμφανίζει συσχέτιση σε στατιστικά σημαντικό βαθμό ($p=0,04$) και θετικά με την εκπαίδευση, ενώ ταυτόχρονα δεν παρατηρήθηκε στατιστικά σημαντική συσχέτιση με το φύλο, ή την ηλικία, ή τα έτη υπηρεσίας.

Correlations

			ερ 16	ΦΥΛΟ
Spearman's rho	ερ 16	Correlation Coefficient	1,000	,086
		Sig. (2-tailed)	.	,329
		N	130	130
	ΦΥΛΟ	Correlation Coefficient	,086	1,000

Correlations

		ερ 16	ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΣΗ	
Spearman's rho	ερ 16	Correlation Coefficient	1,000 ,180*	
		Sig. (2-tailed)	. ,040	
		N	130 130	
	ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΣΗ	Correlation Coefficient	,180* ,040	1,000 .
		Sig. (2-tailed)	,040 .	. .
		N	130 130	130 130

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

	Sig. (2-tailed)	,329	.
	N	130	130

Correlations

		ερ 16	ΗΛΙΚΙΑ	
Spearman's rho	ερ 16	Correlation Coefficient	1,000 ,164	
		Sig. (2-tailed)	. ,062	
		N	130 130	
	ΗΛΙΚΙΑ	Correlation Coefficient	,164 ,062	1,000 .
		Sig. (2-tailed)	,062 .	. .
		N	130 130	130 130

Correlations

		ερ 16	ΕΘ ΥΠ	
Spearman's rho	ερ 16	Correlation Coefficient	1,000 -,120	
		Sig. (2-tailed)	. ,175	
		N	130 130	
	ΕΘ ΥΠ	Correlation Coefficient	-,120 ,175	1,000 .
		Sig. (2-tailed)	,175 .	. .
		N	130 130	130 130

7.4.2 Εξέταση συσχετίσεων μεταξύ των ερωτήσεων της έρευνας

Εν συνεχεία, στο δεύτερο μέρος της ανάλυσης των συσχετίσεων έγινε προσπάθεια να εξεταστούν ενδεχόμενες συσχετίσεις μεταξύ των ερωτήσεων του δεύτερου μέρους του ερωτηματολογίου με τίτλο Δημοσιονομικά προβλήματα και φοροδιαφυγή και του

τρίτου μέρους του ερωτηματολογίου, το οποίο αφορά στην περιστολή της φοροδιαφυγής.

Μια πρώτη συσχέτιση που διαφάνηκε ήταν μεταξύ των ερωτήσεων 6 και των ερωτήσεων 7, όπου υπάρχει ισχυρή θετική συσχέτιση μεταξύ των απόψεων τους σχετικά με το επίπεδο φορολογίας στην Ελλάδα και κατά πόσον η ύπαρξη αυτού έχει σαν συνέπεια να ωθούνται οι πολίτες προς τη φοροδιαφυγή. Ουσιαστικά, η ιδιαίτερα θετική συσχέτιση στο συγκεκριμένο δείχνει ότι υπάρχει σχετική ταύτιση απόψεων μεταξύ των απαντήσεων που δώσανε οι ερωτηθέντες στις συγκεκριμένες δύο ερωτήσεις, κάτι το οποίο μας οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο φορολογίας στη χώρα τόσο μεγαλύτερη είναι η ώθηση για φοροδιαφυγή ή φοροαποφυγή.

Correlations

		Ερ 6	ερ 7
Spearman's rho	Correlation Coefficient	1,000	,627**
	Sig. (2-tailed)	.	,000
	N	130	130
	Correlation Coefficient	,627**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,000	.
	N	130	130

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Εξίσου ισχυρή είναι η συσχέτιση μεταξύ των ερωτήσεων 6 και 9, όπου υπάρχει ισχυρή θετική συσχέτιση μεταξύ των απόψεων τους σχετικά με το επίπεδο φορολογίας στην Ελλάδα και του βαθμού στον οποίο θεωρούν οι συμμετέχοντες στην έρευνά μας ότι οι επιχειρήσεις στον τουριστικό κλάδο φοροδιαφεύγουν. Ουσιαστικά, η ιδιαίτερα θετική συσχέτιση στο συγκεκριμένο δείχνει ότι υπάρχει σχετική ταύτιση απόψεων μεταξύ των απαντήσεων που δώσανε οι ερωτηθέντες στις συγκεκριμένες δύο ερωτήσεις, κάτι το οποίο μας οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο φορολογίας στη χώρα τόσο μεγαλύτερη είναι η ώθηση για φοροδιαφυγή ή φοροαποφυγή από τις επιχειρήσεις στον τουριστικό κλάδο.

Correlations

		Ερ 6	ερ 9
Spearman's rho	Ερ 6	Correlation Coefficient	1,000
		Sig. (2-tailed)	,510**
	ερ 9	N	130
		Correlation Coefficient	130
ερ 9	Correlation Coefficient	,510**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,000	.
	N	130	130

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Εν συνεχεία, ιδιαίτερα ενδιαφέροντα είναι τα ευρήματα των προσπαθειών εύρεσης συσχετίσεων μεταξύ των ερωτήσεων 6 και 10,11,12,13 όπου μέσω αυτών έγινε προσπάθεια να εξεταστούν κατά πόσον το επίπεδο φορολογίας της Ελλάδος συνδέεται με τον βαθμό στον οποίο φοροδιαφεύγουν τα εστιατόρια (ερ.10), τα τουριστικά γραφεία (ερ. 11), τα ενοικιαζόμενα δωμάτια (ερ.12) και τα κοσμηματοπωλεία (ερ.13) σήμερα.

Όπως φαίνεται από τους παρακάτω πίνακες, εμφανίζεται συσχέτιση σε στατιστικά σημαντικό βαθμό ($p=0,00$) και θετικά του επιπέδου φορολογίας της χώρας με το βαθμό στον οποίο φοροδιαφεύγουν τα εστιατόρια (ερ.10) και τα ενοικιαζόμενα δωμάτια (ερ.12), ενώ αντίθετα δεν διαφαίνεται να υπάρχει συσχέτιση του επιπέδου φορολογίας της Ελλάδος με την πρόθεση για φοροδιαφυγή των τουριστικών γραφείων (ερ.11) και των κοσμηματοπωλείων (ερ.13).

Correlations

		Ερ 6	ερ 10
Spearman's rho	Ερ 6	Correlation Coefficient	1,000
		Sig. (2-tailed)	,782**
	ερ 10	N	130
		Correlation Coefficient	130
ερ 10	Correlation Coefficient	,782**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,000	.
	N	130	130

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		Ερ 6	ερ 11
Spearman's rho	Ερ 6	Correlation Coefficient	1,000
		Sig. (2-tailed)	,682
		N	130
	ερ 11	Correlation Coefficient	-,036
		Sig. (2-tailed)	,682
		N	130

Correlations

		Ερ 6	ερ 12
Spearman's rho	Ερ 6	Correlation Coefficient	1,000
		Sig. (2-tailed)	,375**
		N	130
	ερ 12	Correlation Coefficient	,375**
		Sig. (2-tailed)	,000
		N	130

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		Ερ 6	ερ 13
Spearman's rho	Ερ 6	Correlation Coefficient	1,000
		Sig. (2-tailed)	,426
		N	130
	ερ 13	Correlation Coefficient	,070
		Sig. (2-tailed)	,426
		N	130

Επίσης, εμφανίζεται συσχέτιση σε στατιστικά σημαντικό βαθμό ($p=0,00$) και θετικά του βαθμού στον οποίο βοηθά την φοροδιαφυγή η ιδεοληψία των φορολογούμενων ότι δε θα τιμωρηθούν για τα φορολογικά παραπτώματα τους (ερ.15) και του βαθμού στον οποίο βοηθά την φοροδιαφυγή το μεγάλο χρονικό διάστημα που απαιτείται για την

απονομή δικαιοσύνης (ερ. 16), γεγονός το οποίο αποτελεί ένα ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα για τις αρμόδιες φορολογικές αρχές σήμερα, οι οποίες είναι αναγκαίο να προβούν στη λήψη άμεσων μέτρων, έτσι ώστε να μειωθεί το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την απονομή δικαιοσύνης και αντίστοιχα να μειωθεί η πεποίθηση των πολιτών, ότι δεν πρόκειται να τιμωρηθούν για τα φορολογικά τους παραπτώματα σήμερα.

Correlations

		ερ 15	ερ 16	
Spearman's rho	ερ 15	Correlation Coefficient	1,000	,788**
		Sig. (2-tailed)	.	,000
	N	130	130	
	ερ 16	Correlation Coefficient	,788**	1,000
Sig. (2-tailed)		,000	.	
N		130	130	

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Τέλος, εμφανίζεται συσχέτιση σε στατιστικά σημαντικό βαθμό ($p=0,010$) και θετικά του βαθμού στον οποίο η φοροδιαφυγή των τουριστικών γραφείων (ερ. 11) θα μειωθεί με τη σημαντική ενίσχυση του αριθμού των επιτόπιων ελέγχων στις τουριστικές επιχειρήσεις από υπαλλήλους του ΚΕΦΟΜΕΠ θα συμβάλει στην περιστολή του φαινομένου της φοροδιαφυγής στον τουριστικό τομέα (ερ.24), ενώ αντίθετα δεν εμφανίζεται η αντίστοιχη συσχέτιση όσον αφορά το πεδίο των ξενοδοχείων (ερ.10).

Correlations

		ερ 24	ερ 9	
Spearman's rho	ερ 25	Correlation Coefficient	1,000	-,041
		Sig. (2-tailed)	.	,641
	N	130	130	
	ερ 9	Correlation Coefficient	-,041	1,000
Sig. (2-tailed)		,641	.	
N		130	130	

Correlations

		ερ 11	ερ 24	
Spearman's rho	ερ 11	Correlation Coefficient	1,000	,224*
		Sig. (2-tailed)	.	,010
		N	130	130
	ερ 25	Correlation Coefficient	,224*	1,000
		Sig. (2-tailed)	,010	.
		N	130	130

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Συμπεράσματα

Δεν επιδέχεται αμφισβήτησης, ότι η φορολογία αποτελεί ένα σημαντικό μέσο το οποίο συνδέεται με την άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής, έτσι ώστε να είναι σε θέση το κράτος να μπορεί να εντοπίζει πόρους, οι οποίοι θα χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση των αναγκών του, καθώς και να διαθέτει στην κοινωνία δωρεάν δημόσια αγαθά.

Από την άλλη πλευρά, λαμβάνοντας υπόψη και τον παράγοντα της οικονομικής κρίσης, τα τελευταία έτη έγινε ολοένα περισσότερο αισθητή και έντονη η προσπάθεια διαρκώς και περισσότερων πολιτών στο να προβούν σε κινήσεις απόκρυψης τμήματος του εισοδήματός τους, είτε για λόγους που υπαγορεύονται από σκοπιμότητα των ατόμων είτε για λόγους που συνδέονται με αδυναμία πληρωμής των επιβαλλόμενων φόρων τους. Είναι επίσης γεγονός, ότι τόσο η παραβατικότητα όσο και η φοροδιαφυγή είναι ζητήματα διαχρονικής φύσεως, τα οποία εξαιτίας της οικονομικής κρίσης έχουν εμφανίσει σημαντική διόγκωση. Όμως σε κάθε περίπτωση η απόκρυψη της φορολογητέας ύλης ενός τμήματος του εισοδήματος των πολιτών αποτελεί σημαντική απώλεια κρατικών εσόδων.

Ειδικότερα, ένας από τους κλάδους ο οποίος χαρακτηρίζεται σε μεγάλο βαθμό από έντονο το στοιχείο τόσο της φοροδιαφυγής όσο και της φοροαποφυγής είναι ο τουριστικός κλάδος, κάτι το οποίο έγινε ιδιαίτερα σαφές στην παρούσα εργασία.

Εν προκειμένω, με βάση τα όσα αναφέρθηκαν στο θεωρητικό τμήμα της παρούσας εργασίας είναι γεγονός, ότι ένα από τα μακροχρόνια προβλήματα στην Ελλάδα στην Ελλάδα, ήταν η χαλαρή φορολογία και η φοροδιαφυγή, στοιχείο το οποίο άλλαξε σε σημαντικό βαθμό από το 2010, καθώς από το έτος εκείνο η κυβέρνηση έχει εφαρμόσει (και συνεχίζει να εφαρμόζει) σημαντικό αριθμό νέων φορολογικών μέτρων.

Οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν σε όλη την περίοδο 2010 - 2017 αφορούσαν υψηλότερους φόρους προστιθέμενης αξίας και υψηλότερους δασμούς για προϊόντα καπνού, καφέ, καύσιμα αυτοκινήτων, καθώς και υψηλότερη επιβάρυνση για λογαριασμούς ευρυζωνικής σύνδεσης, συνδρομητικής τηλεόρασης και σταθερού τηλεφώνου.

Επιπλέον, στις αδυναμίες του ελληνικού φορολογικού συστήματος περιλαμβάνεται το γεγονός ότι το ελληνικό φορολογικό σύστημα χαρακτηρίζεται σήμερα ως ιδιαίτερα πολύπλοκο, γεγονός το οποίο σε συνδυασμό με την αδύναμη αλλά βελτιωμένη φορολογική διοίκηση αποθαρρύνουν τη συμμετοχή στην επίσημη οικονομία και μειώνουν τη φορολογική συμμόρφωση.

Επίσης, στις αδυναμίες του ελληνικού φορολογικού συστήματος, οι οποίες ωθούν και τις επιχειρήσεις και τους ιδιώτες που δραστηριοποιούνται στον τουρισμό να καταβάλλουν προσπάθειες, ώστε να φοροδιαφύγουν περιλαμβάνονται η ύπαρξη αυστηρών περιορισμών με τους οποίους έρχονται αντιμέτωπες οι επιχειρήσεις στην Ελλάδα αναφορικά με το συμψηφισμό των λειτουργικών ζημιών τους με μελλοντικά κέρδη, ενώ δεν είναι δυνατή η χρησιμοποίηση ζημιών προηγούμενων χρήσεων ώστε να μπορέσουν να μειώσουν το προηγούμενο φορολογητέο εισόδημα, καθώς επίσης και το γεγονός, ότι η Ελλάδα έχει ένα από τους υψηλότερους συντελεστές ΦΠΑ μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ, κάτι το οποίο επισημάνθηκε ρητά στο θεωρητικό μέρος της παρούσας εργασίας.

Αντίστοιχα, όσον αφορά τις κυριότερες συνέπειες της φοροδιαφυγής, όπως αυτές αποτυπώθηκαν στο θεωρητικό μέρος της παρούσας εργασίας αυτές συνοψίζονται στις κάτωθι:

- ✓ Ο περιορισμός της δυνατότητας χρηματοδότησης των δαπανών του κράτους
- ✓ Η άδικη κατανομή των φορολογικών βαρών
- ✓ Η μείωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών μέτρων τα οποία λαμβάνονται από το κράτος για την επίτευξη των στόχων της οικονομικής του πολιτικής.
- ✓ Περιορισμός της φορολογικής συνείδησης των φορολογουμένων
- ✓ Άνιστοι όροι ανταγωνισμού μεταξύ των επιτηδευματιών.

Από την άλλη πλευρά, όσον αφορά τα σημαντικότερα οφέλη που θα υπάρχουν για το ελληνικό κράτος από την καταπολέμηση στο μέγιστο δυνατό βαθμό του φαινομένου της φοροδιαφυγής συνολικά τόσο στον τουριστικό κλάδο όσο και συνολικά στην χώρα, σε αυτές περιλαμβάνονται η μείωση της απώλειας κρατικών εσόδων, η ορθή κατανομή φορολογικών βαρών, η ύπαρξη ενός ανταποδοτικού κράτους, η καθιέρωση ενός υγιή ανταγωνισμού στο πεδίο των επενδύσεων, η καλλιέργεια εμπιστοσύνης απέναντι στο κράτος, καθώς και συνολικά η δημιουργία μιας υγιούς οικονομίας, η οποία θα

προσελκύει νέους επενδυτές που θα θελήσουν να επενδύσουν σε αυτή και ιδίως στον τουριστικό τομέα, λόγω τόσο των προοπτικών που εμφανίζει η χώρα μας όσο και λόγω της ύπαρξης ενός κατάλληλου περιβάλλοντος επενδύσεων.

Από την άλλη πλευρά, η ανάλυση των απαντήσεων των εργαζομένων στο ΚΕΦΟΜΕΠ μας έδωσε πολύτιμες πληροφορίες όπως είναι το γεγονός, ότι η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή θεωρούνται τα πλέον σημαντικά δημοσιονομικά προβλήματα στην Ελλάδα σήμερα, ενώ ακολουθούν η δυσλειτουργία του δημοσίου τομέα, παράγοντας δηλαδή ο οποίος συνδέεται με την έντονη γραφειοκρατία και τις δυσκολίες στο πεδίο είσπραξης φόρων, ενώ στη συνέχεια έπεται το φαινόμενο της διαφθοράς στη χώρα μας, ενώ σύμφωνα με τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας το ποσοστό φορολογίας στην Ελλάδα θεωρείται σήμερα ιδιαίτερα υψηλό.

Επιπλέον, ένα εξίσου σημαντικό συμπέρασμα που αντλήθηκε μέσα από την έρευνά μας αφορά στο ότι σε ιδιαίτερα υψηλό βαθμό η επιχειρηματική ηθική επηρεάζει τη φοροδιαφυγή και τη φοροαποφυγή, με συνέπεια όσο πιο χαμηλή είναι η επιχειρηματική ηθική τόσο εντονότερη είναι η τάση των φυσικών ατόμων και των νομικών προσώπων, ώστε να αναζητούν συνεχώς τρόπους, ώστε να καθίσταται εφικτή η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή τους.

Επίσης, ενισχυτικά της φοροδιαφυγής είναι τα φαινόμενα ατιμωρησίας ή παραγραφής των προστίμων καθώς επίσης και η ιδεοληψία των φορολογούμενων ότι δε θα τιμωρηθούν για τα φορολογικά παραπτώματά τους. Από την άλλη πλευρά, όσον αφορά το πεδίο του περιορισμού της φοροδιαφυγής, θετικά μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση θεωρούνται η κατάσχεση χρηματικών απαιτήσεων σε πιστωτικά ιδρύματα για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής, η κατάσχεση ακινήτων, ενώ ιδιαίτερα θετικά εκτιμήθηκε από τους εργαζομένους στο ΚΕΦΟΜΕΠ η υιοθέτηση του μέτρου δημοσιοποίησης των στοιχείων των οφειλετών φυσικών και νομικών προσώπων για ποσό οφειλής άνω των 150.000€ σύμφωνα με το άρθρο 42 του νόμου 4410/2016, όπως επίσης και η εφαρμογή του νόμου 4446/2016 για την οικειοθελή αποκάλυψη φορολογητέας ύλης, καθώς ο εν λόγω νόμος βοήθησε τους φορολογούμενους να δηλώσουν και να καταβάλουν τα εισοδήματα που απέκρυψαν οι πολίτες.

Ειδικότερα, όσον αφορά τον τουριστικό τομέα, ένα βασικό συμπέρασμα το οποίο εξάχθηκε από την ανάλυση των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην έρευνά μας είναι το γεγονός, ότι η μείωση της φορολογίας θα συμβάλει στην μείωση της

φοροδιαφυγής στον τουριστικό τομέα, ενώ και η παροχή κινήτρων και φοροελαφρύνσεων στις επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα που επλήγησαν από τον COVID 19 θα επηρεάσουν θετικά ως προς την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.

Τέλος, ένα σημαντικό μέτρο που πρέπει να εφαρμοστεί αρχής γενομένης από τη φετινή χρονιά είναι η ανάγκη σημαντικής ενίσχυσης του αριθμού των επιτόπιων ελέγχων στις τουριστικές επιχειρήσεις από υπαλλήλους της ΑΑΔΕ, καθώς σύμφωνα με την έρευνά μας το εν λόγω μέτρο θα συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην περιστολή του φαινομένου της φοροδιαφυγής στον τουριστικό τομέα και θα αποτελέσει μια καλή πρακτική για την καταπολέμηση του φαινομένου της φοροδιαφυγής συνολικά στην Ελλάδα, επεκτεινόμενο και σε άλλους κλάδους πέραν του κλάδου του τουρισμού.

Βιβλιογραφία

Α. Ελληνική

- 1) ΑΑΔΕ, (2019). *Επιχειρησιακό σχέδιο Α.Α.Δ.Ε*, Μάρτιος 2019, Αθήνα.
- 2) Αιγινίτης, Ν. (1990), *Τουριστική ψυχολογία*, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα.
- 3) Γκιόκας, Δ. (2015), *Προτάσεις καταπολέμησης της φοροδιαφυγής*, άρθρο, Διαθέσιμο στο: https://www.huffingtonpost.gr/dimitrios-giokas/-825_b_7897584.html, Ανακτημένο 5/4/2021.
- 4) Διακομηγάλης, Ν. (2019), *Αιτίες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα*, Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα.
- 5) Δημήτραινας, Γ. (2011), *Εγκλήματα φοροδιαφυγής*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
- 6) Δημητρέλης, Σ. (2020). *Μονιμοποιείται και επεκτείνεται η αναστολή της εισφοράς αλληλεγγύης*, άρθρο, Capital.gr, Διαθέσιμο στο: <https://www.capital.gr/tax/3497556/monimopoieitai-kai-epekteinetai-i-anastoli-tis-eisforas-allilegguis>, Ανακτημένο 1/3/2021.
- 7) Ernst & Young (EY), (2016), *Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα-Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της*, διαΝΕΟσις, Οργανισμός Έρευνας & Ανάλυσης.
- 8) Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, (2016), *Νόμος 4389/2016 Επείγουσες διατάξεις για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και άλλες διατάξεις*. Αθήνα.
- 9) Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, (2014), *Νόμος 4072/2012 Βελτίωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος - Νέα εταιρική μορφή - Σήματα - Μεσίτες Ακινήτων - Ρύθμιση θεμάτων ναυτιλίας, λιμένων και αλιείας και άλλες διατάξεις*. Αθήνα.
- 10) Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, (2013), *Νόμος 4170/2013 Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/16/ΕΕ, ρύθμιση θεμάτων της ΕΛ.Τ.Ε., αναμόρφωση Οργανισμού του Ν.Σ.Κ. και άλλες διατάξεις*. Αθήνα.
- 11) Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, (2011), *Νόμος. 3986 Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012 - 2015 - [Ειδική εισφορά αλληλεγγύης στα φυσικά πρόσωπα - Τέλος επιτηδεύματος*. Αθήνα.
- 12) Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, (1992), *Νόμος 2238 ΦΕΚ Α'151/16.9.1994 Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος*. Αθήνα.
- 13) Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών, (2018), *Η φορολογία Εισοδήματος στην Ελλάδα: Συγκριτική Ανάλυση και Προτάσεις Αναμόρφωσης*, Αθήνα.
- 14) Ηγουμενάκης, Ν. & Κραβαρίτης, Κ. (2004), *Τουρισμός Βασικές έννοιες*, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα.

- 15) Ηγουμενάκης, Ν. (2000), *Τουρισμός & Ανάπτυξη*, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα
- 16) Ηγουμενάκης, Ν., Κραβαρίτης, Κ. & Λύτρας, Π. (1998), *Εισαγωγή στον τουρισμό*, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα.
- 17) Καζαντζής, Ι.Χ. (2006), *Ελεγκτική και εσωτερικός έλεγχος, μία συστηματική προσέγγιση εννοιών – αρχών και προτύπων*, Εκδόσεις Business Plus Α.Ε. , Πειραιάς.
- 18) Κορομηλάς, Γ. (2015), *Συμπληρωματικές σημειώσεις για τη φορολογία των αγροτών*, E-BOOK, Αθήνα.
- 19) Κορομηλάς, Γ. & Γιαννόπουλος, Χ. (2006), *Φορολογικός έλεγχος επιχειρήσεων, σημειώσεις σεμιναρίου*, Διαθέσιμο στο: <https://docplayer.gr/239246-Oi-siueioseis-aytes-apoteloy-n-tuiua-toy-y-po-ekdosi-vivlioy-ton-k-k-g-korouila-kai-h-giannopoyloy-ue-titlo-forologikos-elegchos-epiheiriseon.html>, Ανακτημένο 2/4/2021.
- 20) KPMG, (2016), *Συνοπτικός οδηγός φορολογίας 2016: Τα κρίσιμα φορολογικά θέματα που θέλετε να γνωρίζετε*, Αθήνα.
- 21) Κυριαζή, Ν. (2011), *Η κοινωνιολογική έρευνα: Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*, Εκδόσεις Πεδίο, Αθήνα.
- 22) Lickorish, J. L. & Jenkins, L. C. (2004), *Μια εισαγωγή στον τουρισμό*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
- 23) Μουτάφτη Ε. (2015), *Σημειώσεις σεμιναρίου Ελεγκτών Είσπραξης Γ.Γ.Δ.Ε.- Κατάσχεση κινητών εις χείρας του οφειλέτη*.
- 24) Μοφάτση Ε. (2014), *Σημειώσεις σεμιναρίου Ελεγκτών Είσπραξης-Γ.Γ.Δ.Ε.- Κατάσχεση εις χείρας τρίτων και Πιστωτικών Ιδρυμάτων*.
- 25) Ναυτεμπορική, (2021), *Πόσο θα μειωθούν οι ασφαλιστικές εισφορές για το 2021 - Η εγκύκλιος*, άρθρο, Διαθέσιμο στο: <https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1687547/poso-tha-meiothoun-oi-asfalistik-es-eisfores-gia-to-2021-i-egkuklios>. Ανακτημένο 1/3/2021.
- 26) Πασχάλογλου, Κ. (2020), *Φορολογία - φοροδιαφυγή και αποδοτικά μέτρα είσπραξης των δημοσίων εσόδων στον τουριστικό κλάδο*, Διπλωματική εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.
- 27) ΠΟΛ 1143, (2012), *Οδηγίες για την επιτάχυνση είσπραξης των δημοσίων εσόδων*, Διαθέσιμο στο: <https://www.e-forologia.gr/lawbank/document.aspx?digest=C5CDFB5FECE7E440.1D031AEA53&version=2012/06/06>, Ανακτημένο 10/5/2021.
- 28) RAI Consultants Public Ltd. (2005), *Μελέτη για τις Κοινωνικές Επιπτώσεις του Τουρισμού*, Τελική έκθεση συμπερασμάτων, Σεπτέμβριος 2005.
- 29) Σαχίνη – Καρδάση, Α. (2007), *Μεθοδολογία της Έρευνας: Εφαρμογές στο χώρο της υγείας*, Εκδόσεις Βήτα, Αθήνα.

- 30) Τάτσος Ν. (2001), *Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα*, Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- 31) Τσάρτας, Π. (1996), *Τουρίστες, ταξίδια, τόποι: Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό*, Εκδόσεις Εξάντας Εκδοτική Α.Ε, Αθήνα.
- 32) Τσάρτας Π. (1989), *Κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης στο νομό Κυκλάδων και ιδιαίτερα στα νησιά Τος και Σέριφος κατά την περίοδο 1950-1980*, Εκδόσεις Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα.
- 33) Φινοκαλιώτης Κ. (2017), *Φορολογικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα.
- 34) Φλιτούρης. Α. (2007), *Ελεγκτική*, σημειώσεις μαθήματος Ελεγκτική, ΤΕΙ Σερρών, Θεσσαλονίκη.

B. Ξενόγλωσση

- 1) Artavanis, N., Morse, A & Tsoutsoura, M. (2016), Measuring Income Tax Evasion Using Bank Credit: Evidence from Greece, *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 131, No. 2, 739-798.
- 2) Bitzenis, A., Vlachos, V. & Schneider, F. (2016), An exploration of the Greek Shadow Economy: Can its Transfer into the Official Economy Provide Economic Relief amid the Crisis, *Journal of Economic Issues*, Vol. 11 (1), 165-196.
- 3) Dellas, H., Malliaropoulos, D., Papageorgiou, D. & Vourvachaki, E. (2017), *Fiscal Policy with an Informal Sector*, Bank of Greece Working Paper, No. 235.
- 4) DG Taxation and Customs Union, (2017), *Taxation trends in the European Union 2017*.
- 5) Ernst & Young (EY), (2020), *Greece amends taxation of legal entities*, article, Retrieved from: https://www.ey.com/en_gl/tax-alerts/greece-amends-taxation-of-legal-entities, Last Accessed 1/3/2021.
- 6) Franzoni, L.A. (1998), *Tax evasion and Tax compliance*, Encyclopaedia of Law and Economics.
- 7) Gash, E. (2011), *A critical discussion of the present tax system in Kosovo*. Linnaeus: Linnaeus University.
- 8) Gokgoz, A. (2018), Accounting of investment incentives relating corporation tax within the framework of TAS 12 income taxes standard, *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 4(4), 203-215.
- 9) Gordon, R. H. & MacKie-Manson J.K., (1995), *Why Is There Corporate Taxation in a Small Open Economy? The Role of Transfer Pricing and Income Shifting*, National Bureau of Economic Research, 64-94.
- 10) Hunziker, W. & Krapf, K. (1942). *Grundriss der allgemeinen Fremdenverkehrslehre. (The Outline of General Tourism Science)*. Zuerich: Polygraphischer Verlag.

- 11) Ihori, T. (1991), Capital income taxation in a world economy: A territorial system versus a residence system, *The Economic Journal*, Vol. 101, 958-965.
- 12) Muehlbacher, S., Kirchler, E., & Schwarzenberger, H. (2011), Voluntary Versus Enforced Tax Compliance: Empirical Evidence for the ‘Slippery Slope’ Framework, *Journal of Law and Economics*, Vol. 32(1), 89-97.
- 13) OECD (2018), *OECD Economic Surveys Greece*, April 2018.
- 14) OECD (2017), *Tax Policy Reforms 2017: OECD and Selected Partner Economies*, OECD Publishing, Paris.
- 15) OECD (2014), *Fundamental principles of taxation*, in Addressing the Tax Challenges of the Digital Economy, OECD Publishing, Paris.
- 16) Powell, M. & Barrientos, A., (2011), *An audit of the welfare modeling business*, Wiley.
- 17) Slermod, J. (2007), Cheating Ourselves: The Economics of Tax Evasion, *Journal of Economic Perspectives*, Vol. 21 (1), 25–48.
- 18) Tax Foundation (2020), *Taxes in Greece*, Retrieved from: <https://taxfoundation.org/country/greece/>, Last Accessed 1/3/2021.

Γ. Ηλεκτρονική

- 1) <http://sete.gr/el/stratigiki-gia-ton-tourismo/vasika-megethi-tou-ellinikoy-tourismoy/>
- 2) <http://sete.gr/el/stratigiki-gia-ton-tourismo/vasika-megethi-tou-ellinikoy-tourismoy/>
- 3) <http://sete.gr/el/stratigiki-gia-ton-tourismo/vasika-megethi-tou-ellinikoy-tourismoy/>
- 4) <http://sete.gr/el/stratigiki-gia-ton-tourismo/vasika-megethi-tou-ellinikoy-tourismoy/>
- 5) <http://sete.gr/el/stratigiki-gia-ton-tourismo/vasika-megethi-tou-ellinikoy-tourismoy/>

Γ. Παράρτημα: Ερωτηματολόγιο

Μέρος Α: Δημογραφικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα
2. Ηλικία: 21-29 30-39 40-49 50-59 60 +
3. Εκπαίδευση: Λύκειο ΑΕΙ – ΤΕΙ Μεταπτυχιακό Διδακτορικό
4. Έτη υπηρεσίας: Μέχρι 10 έτη 11-20 έτη 20 +

Μέρος Β: Δημοσιονομικά προβλήματα και φοροδιαφυγή

5. Ποιο από τα παρακάτω θεωρείτε ότι είναι το σημαντικότερο από τα δημοσιονομικά προβλήματα της χώρας;

Διαφθορά

Φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή

Δυσλειτουργία Δημοσίου τομέα

Πολιτικό σύστημα

Πολυνομία

6. Ποια είναι η γνώμη σας για το επίπεδο φορολογίας της χώρας μας;

Πολύ Υψηλό

Υψηλό

Κανονικό

Χαμηλό

Πολύ χαμηλό

7. Σε τι βαθμό θεωρείτε, ότι οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές ενθαρρύνουν την φοροδιαφυγή-φοροαποφυγή;

Πολύ Υψηλό

Υψηλό

Κανονικό

Χαμηλό

Πολύ χαμηλό

8. Σε τι βαθμό η επιχειρηματική ηθική επηρεάζει την φοροδιαφυγή-φοροαποφυγή των επιχειρήσεων;

Πολύ Υψηλό

Υψηλό

Κανονικό

Χαμηλό

Πολύ χαμηλό

9. Ειδικότερα στον τουριστικό κλάδο σε τι βαθμό πιστεύετε ότι φοροδιαφεύγουν τα ξενοδοχεία σήμερα;

Πολύ Υψηλό

Υψηλό

Κανονικό

Χαμηλό

Πολύ χαμηλό

10. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι φοροδιαφεύγουν τα εστιατόρια σήμερα;

Πολύ Υψηλό

Υψηλό

Κανονικό

Χαμηλό

Πολύ χαμηλό

11. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι φοροδιαφεύγουν τα τουριστικά γραφεία σήμερα;

Πολύ Υψηλό

Υψηλό

Κανονικό

Χαμηλό

Πολύ χαμηλό

12. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι φοροδιαφεύγουν τα ενοικιαζόμενα δωμάτια σήμερα;

Πολύ Υψηλό

Υψηλό

Κανονικό

Χαμηλό

Πολύ χαμηλό

13. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι φοροδιαφεύγουν τα κοσμηματοπωλεία σήμερα;

Πολύ Υψηλό

Υψηλό

Κανονικό

Χαμηλό

Πολύ χαμηλό

14. Κατά πόσο πιστεύετε βοηθά την φοροδιαφυγή η ατιμωρησία η παραγραφή προστίμων;

Πάρα πολύ

Πολύ

Μέτρια

Λίγο

Καθόλου

15. Κατά πόσο πιστεύετε βοηθά την φοροδιαφυγή η ιδεοληψία των φορολογούμενων ότι δε θα τιμωρηθούν για τα φορολογικά παραπτώματά τους;

Πάρα πολύ

Πολύ

Μέτρια

Λίγο

Καθόλου

16. Κατά πόσο πιστεύετε βοηθά την φοροδιαφυγή το μεγάλο χρονικό διάστημα που απαιτείται για την απονομή δικαιοσύνης;

Πάρα πολύ

Πολύ

Μέτρια

Λίγο

Καθόλου

Μέρος Γ: Περιστολή φοροδιαφυγής

17. Πόσο αποτελεσματική θεωρείτε ότι είναι η κατάσχεση χρηματικών απαιτήσεων σε πιστωτικά ιδρύματα για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής;

Πάρα πολύ

Πολύ

Μέτρια

Λίγο

Καθόλου

18. Πόσο αποτελεσματική θεωρείτε ότι είναι η κατάσχεση ακινήτων για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής;

Πάρα πολύ

Πολύ

Μέτρια

Λίγο

Καθόλου

19. Πόσο αποτελεσματικά θεωρείτε ότι είναι η είσπραξη των οφειλών από την ΔΟΥ;

Πάρα πολύ

Πολύ

Μέτρια

Λίγο

Καθόλου

20. Ποια είναι η γνώμη σας για τη δημοσιοποίηση στοιχείων οφειλετών φυσικών και νομικών προσώπων για ποσό οφειλής άνω των 150.000€ αρθ.42 Ν.4410/2016 βοήθησε για την τη ρύθμιση των οφειλών;

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ / Ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

21. Ποια είναι η γνώμη σας για το κατά πόσον ο Ν 4446/2016 με το άρθρο του για την οικειοθελή αποκάλυψη φορολογητέας ύλης βοήθησε τους φορολογούμενους να δηλώσουν και να καταβάλουν τα εισοδήματα που απέκρυψαν;

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ / Ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

Διαφωνώ απόλυτα

22. Κατά πόσον θεωρείτε ότι η μείωση της φορολογίας θα συμβάλει στην μείωση της φοροδιαφυγής στον τουριστικό τομέα;

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ / Ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

23. Κατά πόσον θεωρείτε ότι η παροχή κινήτρων και φοροελαφρύνσεων στις επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα που επλήγησαν από τον COVID 19 θα επηρεάσουν θετικά ως προς την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής;

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ / Ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

24. Κατά πόσον θεωρείτε ότι η σημαντική ενίσχυση του αριθμού των επιτόπιων ελέγχων στις τουριστικές επιχειρήσεις από υπαλλήλους της ΑΑΔΕ θα συμβάλει στην περιστολή του φαινομένου της φοροδιαφυγής στον τουριστικό τομέα;

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ / Ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα